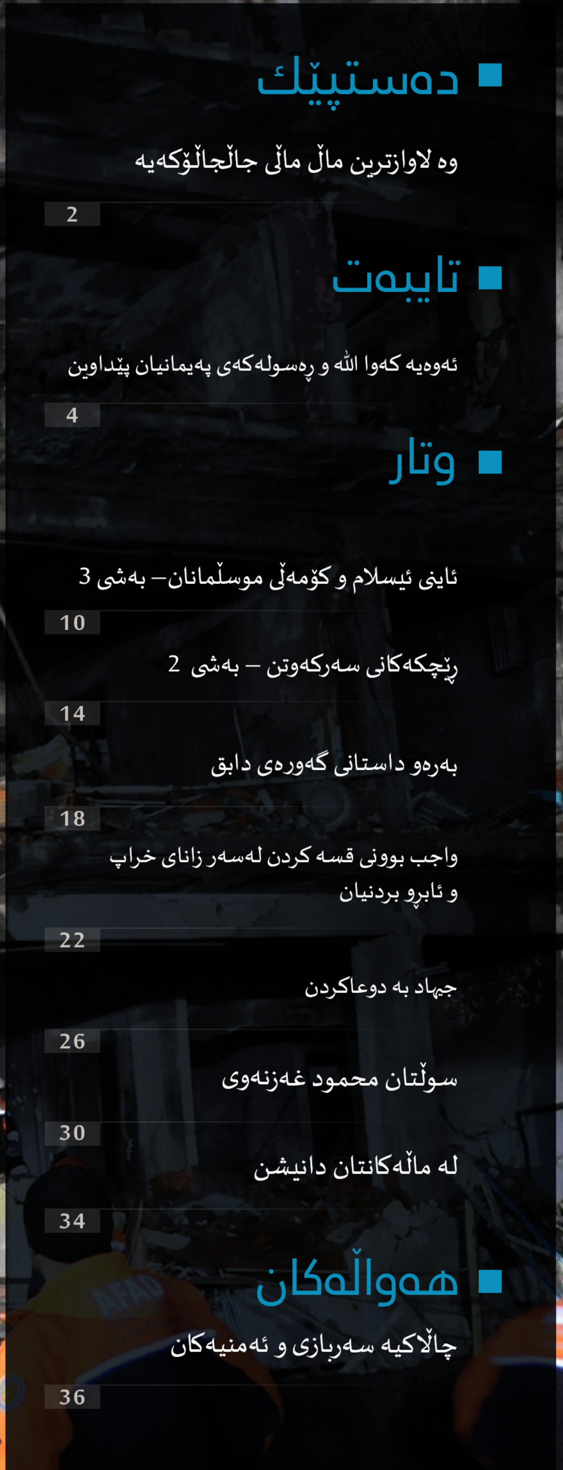
ڕۆمیە

KU

ژمارە 3 — ٧ سەفەر ١٤٣٨ ک

ئەی موەحیدەکان: مزگێنی بدەن، سوێند بە الله ناحەسێینەوە لە جیهادمان تەنها لەژێر داری زەیتون نەبێت لە ڕۆمیە. -ئەبو حەمزەی موهاجیر- الله لێی وەرگرتبێت



دەستپێک

تایبەت

وتار

هەواڵەکان

FURAT

وه لاوازترین ماڵ
ماڵی جاڵجاڵۆکەیە

لەگەڵ سەرەتای هەڵمەتی خاچ پەرستی بۆ سەر خاکی دزراوەکانی موسڵمانان، کەوا ئامانج تێیدا جێگیرکردنی حوکمی تاغوت و ڕێگری کردنە لە موەحیدەکان لە جێبەجێکردنی شەرعی اللە، خاچ پەرستان پرۆژەیەکی هاوشێوەیان دانا بۆ گۆڕینی ئاینی خەڵکی و لقەکانی، بۆ ئەوەی بگونجێت لەگەڵ بیروبۆچونی ئەمریکای نەزان، کەوا ناویان نا «سیستەمی جیهانی نوێ» وە بۆ جێبەجێکردنی ئەوە لە ئیخوانە مورتەددەکانیان باشتر نەدۆزیەوە کەوا بیانکەن بە نمونەیەك کەوا خەڵك هانبدەن بۆی و شوێنی بکەون ئەگەر ڕەزامەندی ئەمریکایان دەوێت، خاچ پەرستان بەڕاستی تاقیان کردنەوە، وە بیرو باوەڕە خراپەکەیان و دۆستایەتیانیان تاقی کردەوە بۆ دوژمنانی ئاین لە چەندین شوێنی زەوی.

لەکاتێکدا کەوا شوێنکەوتوانی تاغوت ئەربەکان لە تورکیا زۆرترین خوێندنگاکانی ئیخوانە مورتەددەکانن کەوا ملکەچن بۆی، وە توندترینیانن لەسەر دوا کەوتوویی قوڕاوی شیرك، و دۆستایەتی موشریکەکان، بۆ ئەو پرۆژەیە یەکێك لە قوتابیە مورتەددەکانی هەوڵی دا خۆی بەمکارە هەستێت ئەویش ئەردۆگان بوو، ئەو تاقی کردنەوە کەوتە سەر یەکێك لە قوتابیەکانی کە ئەردۆگانە بۆ ئەوی ببێت بە نموونە بۆ ئەو پرۆژەیە، لەبەر ئەوەی قوتابیەکە پێش مامۆستاکەی کەوتەوە بەگرتنی چەندین ڕێگای ڕێبازی دیموکڕاسی و ڕازی بوون بە عەلمانیەت، کردیان بە سەرۆك، و کردیان بە کەسێکی دیار و کردیان بە پاڵەوان کەوا پێویستە بۆ خەڵەتاندنی گەمژەکان، و کردیان بە سەرپەرشتیاری چەند دۆسیەیەك لە ناوچەکە، بەڕاستی ڕۆڵێکی گەورەی هەبوو لەگەڵ تاغوتەکانی عەرەب بۆ بەئەنجام گەیاندنی دروستکردنی صەحەوات لە عێراق کەوا یارمەتی خاچ پەرستانی دا بۆشاردنەوەی دۆڕاندنەکەیان، وە یارمەتی ڕافیزەی دا بۆ پێچەقاندنیان لە بەغداد.

وە لەسەرەتاکانی جیهاد لە شام، ئۆردۆغان و دەزگا هەواڵگریەکانی هەوڵیاندا گروپە چەکدارەکان ڕابکێشن و بیان لکێنن بە خۆیانەوە، تاوەکو لە ڕێگەی خۆیانەوە بیان بەستنەوە بە وڵاتە خاچ پەرستەکان ئەوانەی کە بەدەستیان خستن بۆ شەڕکردن لە دژی دەوڵەتی ئیسلامی، وە فەرمانیان پێ کردن کە واز لەشەڕی ڕژێمی نوصەیری بهێنن، تا وای لێهات کە دەستە و کاروانە سەربازیەکانیان وازیان لە شەڕی ئەو هێنا، وە لەژێر سەپەرشتی سوپای ئۆردۆغانی تاغوت وە بەهاوکاری دارایی حکومەتەکەی ئەو ڕویان کردە شەڕکردن لەگەڵ موەحیدەکان.

وە بەڕاستی ئوردۆغان و دەوڵەتە ناپاکەکەی شەڕی خۆیان لەدژی دەوڵەتی ئیسلامی شاردبۆوە، وە خۆیان لە پشتی ئەو گروپە مورتەددانە حەشار دا بوو کە بە بەر چاوی خۆیانەوە دروستکراوون، وە بە هاوکاری دارایی ئەوان گەشەیان پێدرا، وە ئەمەش لە ترسی ئەوەی کە موەحیدەکان ڕونەکەنە تورکیا، وە جەنگێک هەڵبگیرسێنن تیایدا کە ئاگرەکەی دانەمرکێتەوە تا سنورەکانی دەلکێنرێت بەسنورێکی تر لەم سنورانەی (سایکس بیکو) کە موجاهیدان بە دەستەکانی خۆیان لایان برد و سڕیانەوە، وە هەر کە جەنگ لە نێوان دەوڵەتی ئیسلامی و هاوپەیمانی خاچ پەرستان و سەربازە مورتەددەکانیان بەهێز تر و بەتین تر بوو، تاغوتی تورکەکان ڕۆڵ و گرنگی نەخشە بۆ کێشراوی ئاشکرابوو، وە ئاسمانی وڵاتەکەی بەڕوی فڕۆکە خاچ پەرستەکاندا کردەوە، وە سنورەکانی بۆ چونی هاوکاری بۆ بێدینەکانی عەین الاسلام(کۆبانی) کردەوە، وە عەمبارەکانی چەکی بۆ مورتەدەکانی

صەحەوات لە حەلەب کردووە، وە کاتێک داوای لەمە زیاتری لێکرا، وەفادار و گوێڕایەڵ بوو، وە سوپاکەی ئاراستەی گۆڕەپانی جەنگکرد دژی دەوڵەتی ئیسلامی، وە فڕۆکەکانی نارد تا ناوچەکانیان بۆردوومان بکات، وە فەرمانیکرد تا تۆپ هاوێژەکانیان لە گوند و شاری مسوڵمانان بدات، وە تا ئێستاش بەڵێنی زیاتر دەدات، وە واگومان دەبات کە ئەوەی ئەنجامی دەدات دەیپارێزێت لەو شەڕ و خراپکارییەی کە کردوویەتی، جا هەرکەسێک وابزانێت کە سزا نادرێت ڕەفتاری ناشیاو و خراپ دەبێت.

وە ئۆردۆغان و حکومەتە لەناوچووەکە پەندیان وەرنەگرت لە حکومەتە مورتەددەکانی تر ئەوانەی کە الله تعالی سەربازانی دەوڵەتی ئیسلامی بەسەردا زاڵکردن، وە کۆشکەکەکانیان وێرانکردن، وە پایەکانیان لەخشتە بردن، وەک چۆن پێشتر بەسەر ڕافیزەکانیاندا هێنا، وە پەندیان وەرنەگرت لە پێشەنگ و سەرخەرە خاچ پەرستەکانیان ئەوانەی کە موجاهدان هەڵمەتیان بۆ بردن وە هێرشیانکردنەسەر، وە بازاڕ و شوێنی ڕبواردنیان بۆ کردنە گۆڕەپانێکی کراوەی جەنگ، وەک چۆن پێشتر لە پاریس و برۆکسل کردیان، وە تا ئێستا لە واتای ئەوە تێنەگەیشتوون کە دەوڵەتی ئیسلامی بانگەوازی مسوڵمانان دەکات بەوەی کە شەڕ بکەن لەدژی دوژمنانیان بە پێی توانایان، وە بە دەیان لە سەربازە پەنهانەکانی الله تعالی وەڵامی ئەم بانگەوازە دەدەنەوە، وە ترس و لەرز بڵاو دەکەنەوە لە ڕۆژ هەڵات و ڕۆژئاوای زەوی بە چەقۆ، وە بە پشتێن و سەیارە بۆمب ڕێژکراوەکانیان، وە بەهەر جۆرە چەکێک کە دەستیان کەوت، وە بەهەر هۆکارێک کە الله تعالی بۆی ڕەخساندن.

وە لە ڕاستیدا حکومەتی تورکیا ئەمرۆ بە هاتنی بۆ ناو جەنگی ڕاگەیەندراوی دژی دەوڵەتی ئیسلامی گەردنی خۆی دەخاتە بەر چەقۆی ئەو، وە شادەمارەکانی بەدەستی خۆی دەبڕێت، وە بە پەتی خۆی خۆی دەخنکێنێت، وەماڵی خۆی خراپ دەکات، وە بەڕاستی لاوازترین ماڵ ماڵی جاڵجاڵۆکەیە.

دە سا ئەی سەربازانی خیلافەت لە تورکیا، ئەی ئەوانەی کە (جەندرمە) مورتەددەکان بوونەتە بەر بەست بۆ هیجرەتکردنتان



بۆ دار الاسلام، لەسەر ئێوەیە شەڕی تاغوتی تورکیا و شوێنکەوتە مورتەددەکانی، ئەی باوەڕداران بجەنگن دژی بێ باوەڕان وە ئەوە الله یە کە بەدەستی ئێوە سزایان دەدات و سەرشۆڕ و خەجاڵەتیان دەکات وە ئێوە بەسەریاندا زاڵدەکات و سینەی باوەڕدارانیش ئاسودە دەکات، وە بە کۆمەڵی بێ باوەڕان و دەستە و ڕاگری تاغوتان دەست پێ بکەن، هەڵبکوتنە سەر پۆلیس و دادوەرو سوپاکانیان، وە بانگخوازی تاغوتان وە سەرخەرانی حیزبەکەی ئۆردۆغان و گشت حیزبە مورتەددەکانی تر کە دۆستن لەگەڵی، وە لە گەرمەی شەڕکردنەکانیشتاندا لەدژی ئەوان ئەوە لە بیر مەکەن کە خەڵکانی وڵاتانی خاچ پەرست بکوژن لەهەرکوێ پێیانگەیشتن لەوێ، وە بەوەی کە لە پشتیانەوە لێیان بدەن و ئابڕوویانبەرن، وە بە کوشتنی ئەوان تۆڵەی ستەمی ئەوان و کوشتنی براکانتان بکەنەوە.

وە بۆ هەموو سەنگەر نشینان لە بەرامبەر سوپای تورکی و پشتیوانەکانی، دامەزراوبن لە ڕوی ئەوان، تا بەهێزی و توندو تۆڵی ئێوە ببینن، بەڵکو الله تعالی ترسی ئەوان لەسەرتان لابەرێت، وە الله تعالی زۆر بەهێزە و تۆڵە سێنتە.



شوێنەواری چالاکیەکەی دیاربەکر



ئەوەیە کەوا

الله و ڕەسولەکەی

پەیمانیان پێداوین

ووتەی پێشەوای باوەڕداران

ئەبو بەکری حوسەینی بەغدادی حفظه الله

سوپاس و ستایش بۆ الله یە، ستایشی دەکەین و داوای کۆمەکی و لێخۆش بوونی لێ دەکەین، وە پەنا دەگرین بە الله لە خراپی دەروون و کردەوەکانمان، هەر کەسێك الله ڕێنومایی بکات گومڕاکەری نییە و کەسێك گومڕا ببێت ڕێنماییکەری نییە، وە شایەتی دەدەم کە هیچ پەرستراوێك نییە بە هەق جگە لە (الله) تاکی بێ هاوبەشە، وە شایەتی دەدەم کە موحەممەد (صلی الله علیه وسلم) بەندە و نێردراوی الله یە، لە پاشاندا:

الله تعالی دەفەرمووێت:

"وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَٰذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ۚ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا (22)"

واتە: کاتێك ئیمانداران ئەو هەموو دەستە و گرۆهانەیان بینی وتیان: ئەمە ئەوەیە کە الله و پێغەمبەرەکەی بەڵێنی پێداوین، وە الله و پێغەمبەرەکەی ڕاستیان فەرموو، بێگومان ئەو دژایەتییە باوەڕ و ملکەچی نەبێت هیچی تری بۆ زیاد نەکردن (واتە سوورتر بوون لەسەر ئیمان).

بەڕاستی ئەوە ئەو پەیمانەیە کەوا الله پێی داوین وە ئەو هەواڵەیە کەڕاستە، ئەوە کافرانی جیهان ئەمڕۆ کۆبوونەوە و بانگەوازیان جاڕ دا و هاوپەیمانەتیان کرد و حیزبەکانیان کۆ کردەوە و بەهەرچی فێڵیان هەیانە کۆبونەوە؛ بە پیلان و هاوپەیمانەکانیان و دۆستەکانیانەوە بۆ جەنگی ئیسلام و ئەهلەکەی؛ وە بۆ جەنگی باوەڕداران و ئاینەکەیان بەهەرچی لەتوانایان دا هەیە؛ لە ئامێری جەنگی و سەربازی و ئاسمانی یان وشکانی و یان دەریایی هەموو ئەمانە بۆ هەوڵدانی بەپەلەیە بۆ کوژاندنەوەی ڕوناکی الله و دوژمنایەتی ئاینەکەی و ڕێبازەکەیەتی لە زەوی وە لەترس و شڵەژانی ئەوەی کەوا خیلافەت بگەڕێتەوە بۆ ئەهلی ئیسلام و سوونەت وە توانا و دەسەڵاتیان بۆ بگەڕێتەوە هەروەکو لەسەرەتاوە هەیان بوو؛ ئەو جەنگە گڕ گرتووە و ئەو جەنگە گشتگیرە و جیهادە گەورەیەی کەوا ئەمڕۆ دەوڵەتی ئیسلامی دەیکات بە ویستی الله تەنها هۆکاری زیاد بوونی باوەڕێکی جێگیر و دڵنیاییەکی چەسپاوە لەبەر ئەوەی هەرچی ئەوانە هەیە هەمووی هۆکار و پێشەکیە بۆ سەرکەوتنێکی دامەزراو و نیشانەیە بۆ فەتحێکی ئاشکرا کەوا الله پەیمانی داوە بە بەندەکانی، ئێمە سەیری قورئانمان کردوە و سەیری مێژووی جیهادی درێژی ئەم ئوممەتەمان کردوە لە دژی دوژمنانی بینیمان کەوا نیشانەی ڕون و ئاشکرا لەسەر نزیکی لەناوچوونی دوژمنانمان و نەمانیان بریتیە لەو ڕۆژەی کەوا ڕێگەیان بە خۆیان دا بە جەنگی الله و ڕەسولەکەی و ئاینەکەی و بەندەکان و دۆستەکانی و هەوڵدان بۆ دەرکردنیان لەو زەویەی کەوا الله دەیدات بەو بەندانەی کە بیەوێت.

الله تعالی دەفەرمووێت:

"وَإِن كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لَّا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا"

واتە: ئەو موشریکانە خەریکبوو زۆرت بۆ بهێنن و ئازار و ناخۆشیت بۆ پێش بهێنن تا لەسەر زەوی (مەککە) دەرت پەڕێنن و دەربەدەرت بکەن، ئەو کاتە ئیتر نەدەمانەوە دوای تۆ تەنها ماوەیەکی کەم نەبێت (زوو بە زوو بە بەڵایەکی سەخت لەناومان دەبردن).

بەڕاستی سەرەتایی سەرکەوتنمان و گەورەترین سەرکەوتن و بەڕێزترینیان لەوکاتەیە کەوا دوژمنانمان لەوپەڕی کۆبوونەوە و لوت بەرزی و شانازیان بن بە زۆری ژمارەیان ئا لێرەدا الله بەجواب دێت لەسەر بەندەکانی و توانا و شکۆی خۆی نیشان دەدات پێیان.

الله تعالی دەفەرمووێت:

"فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ (53) إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ (54) وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ (55) وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ (56) فَأَخْرَجْنَاهُم مِّن جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (57) وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ (58) كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ (59) فَأَتْبَعُوهُم مُّشْرِقِينَ (60) فَلَمَّا تَرَاءَى الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرَكُونَ (61) قَالَ كَلَّا ۖ إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ (62) فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِب بِّعَصَاكَ الْبَحْرَ ۖ فَانفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ (63) وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ الْآخَرِينَ (64) وَأَنجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَن مَّعَهُ أَجْمَعِينَ (65) ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ (66) إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ (67) وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (68) "

واتە: فیرعەون (کە هەواڵی زانی) ناردی بۆ شارەکان کە هێز کۆبکەنەوە

و (نەیەڵن نەوەی ئیسرائیل کۆچ بکەن) (53) (جارِی دا و وتی) بێگومان ئەوانە دەستەیەکی کەمن و زوو باڵبەستیان دەکەین (54) بە ڕاستی ئەوانە سەرکەشییان کردووە و ئێمەیان تووڕە کردووە (55) بێگومان ئێمە هەمووومان بێدار و ئاگادارین (56) ئینجا ئێمە (بەو شێوەیە فیرعەون و دارو دەستەیمان) دەرهێنا لە ناو باخ و باخات و کانیاوەکان (57) لە نێو گەنجینەی جۆراو جۆر و جێگە و ڕێگەی خۆش و ڕازاوەدا (58) نەوەی ئیسرائیلمان کرد بە خاوەنی ماڵ و سامانیان (59(ئەوسا (فیرعەون و دارو دەستەی) شوێنیان کەوتن، لەگەڵ خۆرهەڵاتندا پێیان گەیشتن (60) کاتێك هەردوولا یەکتریان بەدی کرد، یارانی موسا وتیان: بەڕاستی پێمانگەیشتن و ئێمە تیا چووین (61) موسا وتی: نەخێر، وا نییە من بەڕاستی پەروەردگارم لەگەڵدایە و ڕێنموویم دەکات (بۆ ڕزگاری و سەرفرازی) (62) ئەوسا ئێمە وەحیمان نارد بۆ موسا کە: بە عەساکەت بماڵە بە دەریاکەدا، (هەر کە ئەو کارەی کرد) دەریا شەق بوو و هەر ڕێگە و شەقامێکی دەورە درا بە شەپۆلی گەورەی ئاو، کە وەك کێوی گەورە و مەزن وابوو (دوازدە ڕێگای لێ بووەوە بە ئەندازەی دوازدە دەستە کەی کوڕەکانی یەعقوب) (63) پاشان ئەوانی ترمان لەو شوێنە نزیك کردەوە (64) موسا و هەموو ئەوانەش لەگەڵیدا بوون ڕزگارمان کردن (65) لەپاشان ئەوانی ترمان -فیرعەون و گەلەکەی- نقوم کرد و خنکان (66) بە ڕاستی ئا لەوەدا بەڵگە و نیشانەی (بەهێز هەیە لەسەر دەسەڵاتی الله) کەچی زۆربەیان باوەڕدار نەبوون (67) بەڕاستی هەر پەرستراوی تۆ (ئەی محمد صلى الله عليه وسلم، ئەی ئیماندار) باڵا دەستە (بەسەر بێ باوەڕاندا) بەسۆز و میهرەبانیشە (بە ئیمانداران).

وە دەفەرموویت: "حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَن نَّشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ"

واتە: هیچ نەتەوە و ئوممەتێکمان سزا نەداوە، هەتا ئەودەمە کە پەیامبەرەکانیان لە ئیمان هێنانیان بێ هیوا بووبن و یەقینیشیان بووبێ کە لە لایەن نەتەوەکەیانەوە بەدرۆ دەخرێنەوە و باوەڕیان پێناکرێ، لەو کاتەدا یارمەتی ئێمەیان بۆ هاتووە جا کێشمان بویستبا سزای نەدەین ڕزگاری دەبوو، بێگومان سزای ئێمە لە گەلی تاوانبار قەت ڕەتناکرێتەوە.

بەندەکانی الله :

باوەڕ تەواو نابێت لە دڵی کۆمەڵی موسڵمانان تاوەکو ڕوبەڕوو نەبێتەوە و ئامادە نەبن بۆ تێکۆشان دژی خەڵکی لەسەر ئەو باوەڕە و ڕوبەڕووبوونەوە لەگەڵ ئەهلی باتیڵ بە هەموو هێزەکانیانەوە کە ئەوانەش لەو جیهاد و تێکۆشانە هەیە کە لەڕێگەکانی تاقی کردنەوە و تاڵی ئازارەکانیەوەیە وە دەبێت ئارام گربیت لەسەری لەکاتی سەرکەوتن و دۆڕاندن وە هەرچی توشی ئەو جیهادە دەبێت لە ترس و تەکاندن و دڵە لەرزە پاشان جێگیر بیت و ڕارا نەبیت و بەردەوام و دامەزراو بیت و ڕوت وەرنەگێڕیت و دەڕۆیت لە سەر ڕێگای باوەڕە پێگەیشتووەکە بە ویستی الله وە ئەگەر ئەو حیزبانە نەبان و ئەو جیهادە نەبوایە ئیمان لاواز دەبوو و زیادی نەدەکرد وە دڵەکان خراپ دەبوون چاك نەدەبوون وە دەمانبینی کەوا دەروونەکان تێکدەچوون و دەگۆڕان و توانا و هیممەتەکان خاو دەبوونەوە، وە باوەڕ دەپوکایەوە و لاواز دەبوو، ئەوە حاڵ و بارودۆخەکە دەبێت کاتێك تاقی دەکرێینەوە بە خۆشی و نازو نیعمەت.

"ئەگەر الله هەندێکی بە هەندێك لە ناو نەبردبا ئەوە زەوی خراپ دەبوو بەڵام الله خاوەنی فەزڵە لەسەر جیهانیان"

بەڕاستی دووژمنانی الله لە جوولەکە و گاور و مولحید و ڕافیزە و مورتەدد و نەتەوەی کوفر بەگشتی ڕاگەیاندن و سامان و سوپا و کەرەستەکانیان کۆکردۆتەوە بۆ جەنگی موسڵمانان و موجاهیدان لە ویلایەتی نەینەوا دوای ئەوەی بینیان کەوا بنکەیەکە لە بنکەکانی ئیسلام و ڕوناکیەك لە ڕوناکیەکانی لە ژێر سێبەری خیلافەت دایە خەویان زڕا بەهۆی ژیانی موسڵمانان کەوا بەشکۆ و بەسەلامەتی دەژین، بێزار و ماندووی کردن کەتیایدا نموونەیەك بۆ خەڵك بێتەدی بۆ حوکمی ئیسلام کە دەیبینن و تێیدا دەژین و لە ژێر سێبەری دادەنیشن و بەخشش دەبن لە خێر و بەڕەکەتەکەی وە ئەمە ئەو مەبەستەیە کە لێی دەترسێن لەبەر ئەوەی هۆکارە بۆ درێژبوونەوەی دەسەڵاتی ئیسلام و فراوان بوونی خاکەکەی و هاتنی خەڵك بۆ ناو ئیسلام.

ئەی خەڵکی نەینەوا بە گشتی وە بەتایبەتی ئێوە ئەی موجاهیدان: لە الله بترسن لە ئاینەکەتان نەکەن لاواز بن لە جیهادی دوژمنانتان و دەرکردنیان چونکە ئەوە هەڵوەشێنەرەوەی دەست گرتنە بە ئیسلام و ڕۆشنایی حەق دەکوژێنێتەوە.

ئەی کۆچەران و سەرخەران:

بڕۆن لە سەر بەرچاو ڕونیتان و ئارام بگرن لەسەر سوربوونتان وەکو ئارامگری لەسەر ئەو خواردنەی کەوا لە گەروو گیر دەبێت! بەڕاستی نزیکە تێکدانیان و کۆکردنەوەی وشەی چاك و ڕاست و بەرگری لە حەق بە لاچوونی باتڵ بەڕاستی بۆ ئەمڕۆ و دوای ئەمڕۆ ئارام گرتن چاکترین سەرەنجامی هەیە "لە ئاییندەیەکی نزیکدا لەشکرو کۆمەڵیان شکست دەهێنێت و پشت هەڵدەکەن"

وە الله دەفەرموویت : "وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَن يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ (7) لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ (8) "

واتە: ئێوەش بەڕاستی ئاواتە خوازن و حەز دەکەن کاروانە بێ چەك و ئاسانەکە بۆ ئێوە بێت، الله دەیەوێت حەق و ڕاستی بەفەرمانەکانی خۆی بچەسپێنێت و کافرانیش بنەبڕ بکات و ڕیشەکەنیان بکات بۆ ئەوەی حەق و ڕاستی بچەسپێنێت و بەتاڵ و ناحەقیش پووچ بکاتەوە و لەناوی ببات، هەرچەندە تاوانبار و تاوانکارانیش پێیان ناخۆش بێت.

ئەی سەربازانی خیلافەت:

بەڕاستی ئەگەر وەستان بەرامبەر فڕۆکەکانی ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی ئەوە بوەستن بە خۆڕاگری و پشت بەستوویی لەسەر زاتەی کەوا خاوەنی دەسەڵاتی گەورەیە لە ئاسمانەکان و زەوی ئەوەی کەوا "هیچ گیانلەبەرێك نییە جڵەوی بەدەست الله تعالى نەبێت، بێگومان پەروەردگارم لەسەر بەرنامە و ڕێبازێکی ڕاست و دروستە"

وە بڵێن حسبنا الله ونعم الوكيل ئەوە ئەو وتەیە کە إبراهيم وتی کاتێك فڕێ درا بۆ ناو ئاگر وە وتەی محمد صلى الله عليه وسلم بوو کاتێك خەڵك وتیان ئەوە خەڵك کۆبونەتەوە بۆتان و لێیان بترسن (خۆتان تووشی بەڵا مەکەن)؛ وە بزانن کەوا ئەگەر ئاسمان بکەوێت بەسەر زەوی ئەوە الله شوێنێك بۆ هەناسەدانی باوەڕداران دەهێڵێتەوە.

ئەی کەتیبە ئیغیماسیەکان و ئەی کاروانی شەهادەتخوازیەکان و ئەی سریەکانی هەڵکوتانە سەر ئەی هیواخوازانی شەهادەت و بەهەشت و بینینی الله تعالى، ئەی ئەوانەی هەوڵی بەهەشت و ڕازی بوونی الله دەدەن:

دەرچن لەسەر بەرەکەتی الله جەنگ جەنگی خۆتانە شەوی کافران بکەن بەڕۆژ و ماڵەکانیان تێك بدەن و وێران بکەن خوێنەکانیان بکەن بە ڕووبار ئەوە بەشی فراوان و سەرکەوتنی گەورەیە بۆ هاوڕێیەتی ئەوانەی کە الله بەخششی پێداون لە پێغەمبەران و ڕاستگۆکان و شەهیدان و چاکەکاران کە ئەوانە چاکترین هاوڕێن؛ با زمان حاڵی هەر یەکێکتان بڵێت "بۆیە بەپەلە هاتم تا تۆ لێم ڕازی بیت" الله پاداشتی چاکەتان بداتەوە بۆ سەرخستنی ئیسلام و موسڵمانان؛ بەڕاستی تاڵی و هاوارتان بە کافران چێشت و لوتیانتان کرد بە قوڕدا و گیانمان بە قوربانتان بێت بەڕاستی هەمیشە دوای الله باشترین پشتیوان و یارمەتدەر بوونە.

ئەی ئەهلی سوننە لە عێڕاق:

ئایا لە هەموو جارێکدا تێناگەن و بیر ناکەنەوە؟ زەبوونی و ڕیسواییتان چەشت تاوەکو خۆشتان ویست و سەرتان لێشێوا هەروەکو نەوەی ئیسرائیل سەریان لێشێوا لە پێشتان! ئایا هەموو ڕۆژێك نابینن چۆن ڕافیزە خراپترین سزا و ئازارتان دەدەن؟ وڵاتتان داگیر دەکەن بە بیانووی دژایەتی دەوڵەتی ئیسلامی پاشان کۆڵ نادەن تاوەکو جارێك

پیاوانتان دەکوژن و ئافرەتان و نەوەکانتان بەدیل دەگرن، وە جارێکیش دەربەدەرتان دەکەن.
ئایا نابینن کەوا عێراق شارەکانی چۆڵ دەکرێت لە سوننە؟ وە پردەکرێتەوە بە خراپترین دروستکراوی الله خراپترین بەرد دانەر! سەیری ئاڵاکانیان بکەن کە جەنگتان دەکەن گوێبستی دروشمەکانیان بن کە ئەوان دەورەی شارەکانیان گرتوون! وردبنەوە لە کارەکانیان کاتێك دەرتان دەکەن لە خاکتان و گوێبیستی هاوارەکانیان بن کە هاوار دەکەن بۆ بانگەوازی داگیرکردنی خاکەکانی ئەهلی سوننە هەر هەمووی لە عێراق و شام و نەجد و تا یەمەنیش!

ئەی ئەهلی سوننە:
بەڕاستی سەرکردەکانتان خراپترین و گەمژەترین وێنەی خیانەتیان ئەنجام دا کە مێژوو پێی ناسرا بێت دۆسیەکەتانیان فرۆشت و کاروبار و خاکتانیان ڕادەستی دوژمنانتان کرد ئەوە ناوچەکانتانە مولیحدی کافر و موشریکی ڕافیزی و نوصەیریە قین لە دڵەکان دابەشی دەکەن لە دیمەنێکی باتینی پیسی ئاشکرا کەوا جیهان دەیبینێ و دەیبیستێ، ئەوە حەلەبە ڕووبەڕووی سەرکەشترین و توند ترین هەڵمەتی نوصەیری بۆتەوە بە پاڵپشتی ئاگرپەرستان و ڕوسە کافرەکان ئامانجیان دامەزراندنی قەوارەیەکە بۆ نوصەیریەکان هاوکات لەگەڵ خیانەتی گروپە مورتەددەکان کە خۆیان سەرقاڵ کردووە بە جەنگی دەوڵەتی ئیسلامی و لەناوبردنی حوکمی الله لەسەر زەوی لەبەر بەرژەوەندی گەورەکانیان و پاڵپشتەکانیان لە وڵاتە کافرەکان تاوەکو ئێستا پیلانەکانی ڕۆم و فێڵەکانیان بەردەوامە و بەرێوە دەچێت تەنانەت لە دورگەی محمد صلی الله علیه وسلم بۆ زاڵکردنی دەسەڵاتی ڕافیزە لە دەوروبەری لەژێر سایەی بڵاوکردنەوەی خراپە گەورەکەی حکومەتی بنەماڵەی سەلول کاری بۆ دەکات بۆ بە عەلمانی کردنی وڵات و هەوڵدان بۆ کافرکردنی خەڵکەکەی و بڵاوکردنەوەی کاری خراپ و نابەجێ لەناویاندا، بەوەندە کۆتاییان پێنەهێنا بەڵکو بەشداریان کرد بە بەشداری ڕاستەقینەی سەربازی لەگەڵ نەتەوەی کوفر بۆ جەنگی ئیسلام و سوننە لە عێراق و شام؛ ئەوان هۆکارن بۆ هەرچی خراپە و بەڵا.

ئەی پیاوانی جەزیرە ئەی نەوەکانی هاوەڵان:
دووبارەی بکەنەوە لەسەریان، جار بەدوای جار، نەیەڵن دوژمنانی الله ڕزگاریان بێت، ئەمن و سەرباز و پۆلیسەکانیان بکەن ئامانج، ئەندامەکان و نووسەرەکانیان بە ئامانج بگرن، سەرکردە و وەزیر و دەهۆڵ ژەنەکانی ڕاگەیاندنیان بە ئامانج بگرن وە وەسیەتی پێغەمبەرتان لە یاد بێت صلی الله علیه وسلم کە فەرموویەتی "لە دوورگەی عەرەبی دوو ئاین بەیەکەوە کۆنابێتەوە"

ئەی ئەهلی سوننە:
دوای الله جگە لە دەوڵەتی خیلافەت کەس بۆتان نەماوە، دەوڵەتی ئیسلامی پارێزگاری ئاینتانە، و سپیایەتی ئاینتان دەپارێزێت، و دەسەڵاتتان بەهێز دەکات، کە تێیدا دەژین بە شکۆمەندی، یان تێیدا دەمرن بە بەرێزی بێ ئەوەی ڕافیزیەکی ڕیسوا یان نوصەیریەکی پیس یان مولحیدێکی گەمژە دەست بۆ ڕێز و کەرامەتتان درێژ بکات!

ئەی موسڵمانە موەحیدەکان لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوای زەوی:
تورکیای عەلمانی مورتەدد بەردەوام لەماوەی ئەم جیهاد و ململانێیەمان لەگەڵ هاوپەیمانانی کوفر لە ڕیسوابوون و لە خۆمەڵاسدان قۆچدێنێ و قوچ دەبات لەهەوڵدایە بۆ بەدەستهێنانی تەماحکاری و بەرژەوەندیەکانی لە باکوری عێراق و دەوروبەری


ڕافیزەی مورتەدد

شام پاشان ملی دەکاتە ژورەوە لە ترسی ئەوەی دەستی موجاهیدان لەناو جەرگەیان پێیان بگات بە دۆزەخی چالاکیەکانیان و بڵێسەی جەنگەکانیان پاشان تورکیا بیری کردەوە ئەندازە گیری کرد و سەیری کرد پاشان ڕوی گرژکرد و مۆرەی کرد و خۆی بەگەورە زانی خۆی خستە جەنگمانەوە وەک مارمێلکەی کلکبڕاو بەپشتیوانی و بە سێبەری فڕۆکەکانی هاوپەیمانانی خاچ، سەرقاڵی موجاهیدانی قۆستۆتەوە کە کوشتاری کافران دەکەن و بەرگری لە خاکی ئیسلام دەکەن وا دەزانێ لە ئەماندا دەبێت و کوڕانی تەوحید و شێرەکانی جیهاد ناگەنە مەیدانیان بەڵام لە ڕاستیدا لە ئەمان و ئاسایشەکەیانەوە دەبینە ترس و حەزەریان!

ئەی موەحیدەکان:
ئەمڕۆ تورکیا هاتە ناو بازنەی کارەکانتان و پڕۆژەی جیهادەکەتان! پشت ببەستن بە الله و جەنگی بکەن ئەمن و ئەمانی لێبکەن بە ترس و خۆشی لێبکەن بە ناخۆشی و ترس، پاشان پەلکێشی بکەن بۆ ناوچە گڕگرتووەکانی ململانێکانتان.

وە ئەی سەربازانی خیلافەت لە شام:
ئەوە سەربازی تورکی کافر بۆتان هات و خوێنی یەکێکیان وەکو خوێنی سەگ وایە لە سوکی و خراپیدا، توانای خۆتانیان نیشان دەن بیانگەیەنن بە ئاگری تورەییتان وە تۆڵەی ئاین و تەوحیدەکەتان بکەنەوە لە برایانی شەیتان و پێشەوای مورتەددان و هاوپەیمانانی مولحیدان هەرگیز شیرکەکەیان سەرناکەوێت بەسەر تەوحیدەکەتان وە نیفاقیان سەرناکەوێت بەسەر باوەڕتان وە الله لەگەڵ پارێزکاراندایە ئەوەیە کەوا الله و ڕەسولەکەی بەڵێنی پێداوین .
بەڕاستی ئیخوانە مورتەددەکان بون بەسەری ژەهراوی شمشێرەکە کەوا خاچ پەرستان هەڵی دەگرن بۆ جەنگی خیلافەت کوفری ئەو کۆمەڵە گومڕایە کورت نابێتەوە لەسەر شیرك بڕیاردان بۆ الله لە دەستور و یاسا پوچەکان و ڕکابەرایەتی الله لە حوکمی و هاوڕابوون لەگەڵ نەتەوەی کوفر لەسەر کوفرەکانیان تاوای لێهات بون بە کۆمەڵێك کەوا ئاینیان نیە وەکو زەندیق و باتینیەکان!
بەڵکو بوەتە باڵێکی باوەڕپێکراوی سەربازی لە سیستەمی هاوپەیمانی خاچپەرستی بۆ سەر ئیسلام و موسڵمانان کەوا ناتوانن

هیچ سوودێکیان پێ بگەیەنن لەسەر زەوی "وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ"

واتە: برا شەیتانەکانیان کۆمەکیان دەکەن لە گومڕایی کردنیان بەڕازاندنەوە و جوانکردنی گوناە و تاوانەکان، پاشان کۆڵ نادەن و کول نابن (لە گومڕایی کردنیاندا).

سەیری عێراق و شام و لیبیا و تونس و جگە لەوانەش بکەن لە شارەکان ئێوە تەنها ئەوانە دەبینن کەوا موشریکن و بەشدارن لە یاسا دەستکردە کوفریەکان یان لە ڕیزی سوپا خاچپەرستەکانن یان ڕافیزەکانن یان عەلمانیە مولحیدەکانن کە شەڕدەکەن لە دژی موجاهیدانی ڕێی اللە کە هەوڵی حوکمکردن دەدەن بەوەی اللە دایبەزاندوە، بەڕاستی ئەوانەی ئەو جەنگە دەکەن برای شەیتانن و بەکرێگیراوی خاچ پەرستانن اللە بیانکوژێت چۆن بوهتان و درۆ دەکەن.

ئەی موجاهیدانی ڕێی اللە:

بزانن ئێوە ئەمڕۆ پارێزگاری ئەو ئاینەن و قەڵای پۆڵاینی ئەو ئاینەن اللە رەحمتان پیبکات ئەی ئەوانەی کەوا ئیسلام و موسڵمانان زیانیان پێدەگات ئەگەر لاواز بن ڕێبازی اللە کەسی خۆش ناوێت کە هات جیاوازی ناکات لەکەس، وە اللە تبارك وتعالى ئێوەی بەکارهێناوە و کردونی بە میرات گر لەسەر زەوی بۆ ئەوەی ببینێت چۆن کاردەکەن تەقوای اللە بەکاربهێنن و گوێڕایەڵی بکەن لە داواکردنی سەرکەوتنی و پەیمانەکانی:

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ"

واتە: ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە ئەگەر تەقوای اللە بکەن و پارێزگاری بکەن، ئەوە اللە بەرچاو ڕۆشنییەکی تەواوتان بۆ فەراهەم دەهێنێت (کە بتوانن حەق و ناحەقی بە ئاسانی لەیەك پێ جیابکەنەوە) هەروەها هەڵە و گوناهەکانیشتان دادەپۆشێت و لێتان خۆش دەبێت، (چونکە) اللە خاوەنی فەزڵ و ڕێزی گەورە و بێ سنوورە.

وە دوور کەونەوە لە تاوان و سەرپێچی فەرمانەکانی اللە لەبەر ئەوەی ئەوە خراپە لەسەر گشتتان وەمن وەسیەتی ئەمیری باوەڕداران عمری کوڕی خەتابتان بۆ دەخوێنمەوە کە کردی بۆ سەعدی کوڕی وەقاص ڕەزای اللە ی لێبێت لەگەڵ ئەو سەربازانەی لەگەڵی بوون کاتێك ووتی:

[ئەوە من فەرمان دەکەم بە تۆو سەربازەکانت بەوەی بترسن لە اللە لە هەموو حاڵەتێك؛ بەڕاستی ترسان لە اللە باشترین ئامادەکاریە بۆ سەر دوژمن، و بەهێزترین پیلانی جەنگە.

فەرمان دەکەم بە تۆ و ئەوەی لەگەڵتە کەوا زۆر خۆتان بپارێزن لە تاوان، زیاتر لە خۆپاراستنتان لە دوژمن، لەبەر ئەوەی تاوان کردنی سوپا ترسەکەی گەورەترە لە ترسی دوژمن، بەڵکو موسڵمانان سەردەکەون بە خراپەکاری دوژمنانی اللە، ئەگەر وانەبا ئەوە ئێمە توانای ئەوانمان نەدەبوو؛ لەبەر ئەوەی ژمارەمان وەکو ژمارەی ئەوان نیە، و کەرەستەمان وەکو کەرەستەی ئەوان نیە، ئەگەر هەردووکمان یەکسان بووین لە تاوان، ئەوە ئەوان بەهێزتر دەبن، ئەگەر نا ئێمە سەردەکەوین بەسەریاندا بەفەزڵمان، سەرناکەوین بە هێزی خۆمان.

بزانن کەوا لە ڕێگاتان پارێزگەرتان لەگەڵە کە لەلایەن اللە وە نێردراون دەتان پارێزێن، ئەوەی ئێوە دەیکەن ئەوان دەیزانن، شەرمیان لێبکەن، نەکەن تاوان بکەن و لەکاتێك دا کەوا دەرچوون لە پێناو اللە؛ نەڵێن دوژمنەکانمان خراپترن لە ئێمە و سەرناکەون بەسەرمان، هەر چەندە تاوانیش بکەین؛ لەوانەیە گەلانێك سەرکەوتبن بەسەریان کەوا لەوان خراپتر بوبن، وەکو نەوەی ئیسرائیل کە کافرە ئاگر پەرستەکان زاڵ بوون بەسەریان، "فَجاسُوا خِلالَ الدِّيارِ وَكانَ وَعْداً مَفْعُولًا" داوای یارمەتی لە اللە بکەن هەر چۆن داوای سەرکەوتنی لێدەکەن بەسەر دوژمنانتاندا داوای لێدەکەم کە سەرکەوتومان بکات..... وتەکەی کۆتایی هات اللە لێی ڕازی بێت].

ئەی موجاهیدەکان:

پێغەمبەرەکەتان -صلى اللە علیه وسلم فەرموویەتی-: (ئێوە سەردەکەون و توشی بەڵا دەبن و فتوحاتتان بۆدێت، ئەوەی گەیشت بەوانە با لە اللە بترسێت!، با فەرمان بکات بە چاکە و ڕێگری بکات لە خراپە) ئەوە اللە ئەمڕۆ کردونی بە میراتگر لە سەر ئەو خاکە پیرۆزە، وە اللە ڕاسپاردەی پاراستنی ئەو خاکە، و خۆڕاگری لەسەر جێبەجێکردنی حوکمی اللە ی پێ سپاردوون، وریابن شەیتان پێتان نەخزێنێت بکشێنەوە لە خاکێك، یان پاشەکشێ بکەن لە سەنگەرێك! بەڵکو ئارام بگرن و ئارام گربن و سەنگەر بگرن، وە خۆڕاگربن و نەچن بۆ زەلیلی دوای ئەوەی کەوا اللە شکۆداری کردن، شتی خراپ و ناتەواو مەگۆڕنەوە بەوەی چاکە، دانەبەزن بۆ پلەی نزم و نەمان دوای ئەوەی کەوابەرز بوون، وە بزانن کەوا بەهای مانەوەتان لە خاکەکەتان بە شکۆداری هەزار جار ئاسانترە لە بەهای پاشەکشێتان بە زەلیلی!

اللە تعالى دەفەرمووێت: "پێیان بڵێ: (ئەی پێغەمبەر صلى اللە علیه وسلم)





هەرگیز ڕاکردن سوودبەخش نابێت بۆتان ئەگەر هەڵبێن لە مردن، یان لە کوشتن، ئەوسا تەنها کەمێك نەبێت دواناخرێن و ڕابواردن و ژیانتان زۆر کەم وکۆتایە"

وە (پێغەمبەر) -صلی اللە علیە وسلم دەفەرموویێت-:

(سەنگەر گرتنی شەو ورۆژێك باشترە لە شەونوێژ و ڕۆژوو گرتنی مانگێك، وەئەگەر مرد ئەوە کارەکانی بۆ بەردەوام دەبێت کەوا دەیکرد پێش مردنی، وە ڕۆزی بۆ بەردەوام دەبێت، و دەپارێزرێت لە سزای گۆڕ).

ئەگەر دەرچوون لە خاکەکانتان بە هۆی تاوانتانەوە بگەڕێنەوە بۆی بە تەوبە کردن و لە اللە ترسان، اللە ئەوەتان بۆ فەراهەم دەهێنێت، یادی ئەوە بکەنەوە کەوا ئەگەر دوژمنانتان دەجەنگن لە پێناوی تاغوت ئەوا ئێوە دەجەنگن لە پێناوی اللە ی العظیم! ئەگەر ئەوان جەنگ دەکەن لە پێناو وشەی کوفر ئەوە ئێوە لە پێناو وشەی اللە جەنگ دەکەن، وە ئەگەر ئەوان جەنگ دەکەن لە پێناو کەلوپەل و کاڵایەکی دونیا، ئەوە ئێوە جەنگ دەکەن لە پێناو پاداشتێکی گەورە و بازرگانیەك کەوا ڕزگارتان دەکات لە سزایەکی بە ئێش، وە ئەگەر جەنگ دەکەن و لە دڵیان خراپە و کوفر هەیە ئەوە ئێوە جەنگ دەکەن و لە دڵتان باوەڕ و قورئان هەیە، وە ئەگەر جەنگ دەکەن پاشەڕۆژیان ئاگرە ئەوە ئێوە جەنگ دەکەن و پاشەڕۆژتان دراوسێیەتی ڕەحمانە، و بەهەشتێکە کەوا پانیەکەی بە ئەندازەی ئاسمانەکان و زەویە ان شاء اللە.

"جا کەواتە کام دەستە شایستەی ئەوەیە بێ ترس و بێت و ئاسایشی بۆ هەبێت؟ (81) ئەوانەی باوەڕیان هێناوە و ستەمی هاوەڵگەریان تێکەڵ بە ئیمانەکەیان نەکردووە، ئەوانە ئەمن و ئارامییان بۆ هەیە و هەر ئەوانەش ڕێنمونی کراون (82)" ئەوەیە کە اللە و ڕەسولەکەی پەیمانی پێداوین.

پاشان من ئاگادارتان دەکەمەوە لە ناکۆکی و جیاکاری لە نێوانتان لە زانیاریەکان و کارەکانتان لەکاتێك دا کەوا ئێوە لە یەك بەرەدان و پەرستراوتان بەتاك دەگرن، و جیهادی دوژمن دەکەن, و هەوڵ دەدەن بۆ بەرزکردنەوەی وشەی اللە لەسەر زەوی.

"ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە کاتێك دەگەنە دەستەیەك لە دوژمنان و ڕووبەڕووتان دەبنەوە ئەوە دەبێت خۆڕاگربن و سەنگەر چۆڵ نەکەن و زۆر یادی اللە بکەن و لێی بپاڕێنەوە، بۆ ئەوەی ئێوە سەرفراز و سەرکەوتوو بن (45) وە گوێڕایەڵی ٱللە و پێغەمبەرەکەی بکەن و ناکۆکی و کێشە دروست مەکەن لەگەڵ یەکتردا و هەتا هێز و تواناتان بچێ و، ئەوساش کز و لاواز و سست ببن، وە ئارام بگرن بەڕاستی اللە لەگەڵ ئارامگرانە (46)"

ناکۆکی هۆکارە بۆ شکست خواردن و زاڵ بوونی دوژمن، وە ڕاجیایی و ناکۆکی هۆکارە بۆ شەڕ و دوژمنایەتی لە نێوانتان، وەکو ئەوانەی پێشە خۆتان مەکەن لە گەلەکان، هەندێکیان وەردەگرت و هەندێکیشیان واز لێدەهێنا؛ جا بووە هۆی دوژمنایەتی و ڕق و کینە لەنێوانیان، اللە تعالی فەرموویەتی:

"فنسوا حظًّا مِّمّا ذكِّروا بِهِ فأغْريْنا بيْنهم الْعداوة والْبغْضاء إِلىٰ يوْمِ الْقِيامةِ وسوْف ينبِّئهم اللّه بِما كانوا يصْنعون (14)"

واتە: کەچی بەشێك لەو شتانەیان فەرامۆشکرد کە پێی یاداوەری کرابوون، ئێمەش هەتا ڕۆژی قیامەت دوژمنایەتی و ڕق و کینەمان پێوەلکاندن، لە ئایندەشدا اللە هەموو ئەو کار و کردەوانەیان دەخاتەوە بەرچاو و پێیان ڕادەگەیەنێت.

نەکەن ناکۆك بن لەگەڵ پێشەوا و ئەمیرەکانتان؛ گوێڕایەڵیان بکەن بۆ نزیك بوونەوە لە اللە و بە عیبادەتی دابنێن! مادام فەرمانتان پێناکەن بە سەرپێچی و گوناە؛ وە بزانن کەوا ڕاجیاییتان لەگەڵ ئەمیرەکان لە کار و بابەتە نەفامییەکانە بەڵکو اللە شکۆداری کردوون بە ئیسلام و کۆمەڵ، و گوێگرتن و گوێڕایەڵی، "یادی نیعمەتی اللە بکەنەوە لەسەرتان، (چونکە)



شوێنەواری چالاکیەکەی دیاربەکر

کاتی خۆی دوژمنی یەکتر بوون، ئەوە بوو دڵەکانتانی بەهۆی نیعمەتی (ئیسلامەوە) پەیوەست کرد بەیەکەوە و هەموو بوونە برای یەکتر (هەروەها ئەو کاتە) ئێوە لەسەر لێواری چاڵێکی ئاگر وەستا بوون و (خەریك بوو بکەونە ناوی)، بەڵام الله لەو ئاگرە ڕزگاری کردن ئابەم شێوەیە الله ئایەتەکانی خۆیتان بۆ ڕوون دەکاتەوە بۆ ئەوەی هیدایەت وەربگرن (103)"

بیرکەنەوە و وردبنەوە لە وتەی الله تعالی: "بێگومان الله بارودۆخی هیچ قەوم و گەلێك ناگۆڕێت هەتا ئەوان ئەوەی بە خۆیان دەکرێت نەیگۆڕن و نەیکەن"

وە بۆ سەربازانی خیلافەت لە خۆراسان و بەنگلادیش و ئەندەنوسیا و، قەوقاز و فلیپین و یەمەن، و جەزیرە و سەیناء، و میسر و جەزائیر و تونس و لیبیا، و صۆماڵ و ڕۆژئاوای ئەفریقیا:

بزانن کەوا ئێوە کۆڵەگەی ئیسلامن لەسەر زەوی وە داکوتێنەری خیلافەتن تیایدا، سەری میللەتانی کوفرتان سوڕماند بە جیهاد و ئارامگری و خۆڕاگریتان، ڕێچکەکانی سەرکەوتنتان فێری خەڵك کرد! بە کۆبوونەوەی چاك و گوێڕایەڵی و گوێگری، وە دروست کردنی کۆمەڵی گەورەی موسڵمانان، و لە واقیعێکدا پڕ لە نەزانی نەزان و نەفامەکان؛ بە زۆری گروپ و مانەوە لەسەر دووبەرەکی.

بەڕاستی بە کۆبوونەوەتان و بە جیهادتان میللەتانی کوفرتان تووڕەکرد هەروەکو چۆن بە ڕاگەیاندنی خیلافەت تووڕە و بێزارن، لەبەر ئەوە ئەوان هەوڵی کوژانەوەی ڕۆشنایی الله دەدەن لە ناوتاندا بە بڵاو کردنەوەی هۆکارەکانی دووبەرەکی و ڕاجیایی، ئارام گربن و ئارام بگرن وە نەترسن و خۆڕاگر بن و ڕانەکەن لە کاتی ویستنی جەنگ ئەگەر ئارامتان گرت ئەوە الله سەرتان دەخات و پێکانتان چەسپاو دەکات وە بزانن کەوا بەهەشت لە ژێر سێبەری شمشێرەکانە وە بزانن کەوا ئەگەر چەند سەرکردەیەکتان کوژرا ئەوە الله وەکو ئەوان یان باشتر لە ئەوان دەنێرێت، وە الله لە بیرتان ناکات و زایەتان ناکات دڵتەنگ مەبن الله لەگەڵمانە.

وە ئەی موجاهیدە ئارامگرەکان لە سەر ئاسوودەیی و تەنگانەیی لە سرت:

بەڕاستی بە ئارامگریتان وانەتان دا بە دوژمنانی الله و بە ڕاستی بۆ پلە وپایەکانی شکۆ و خۆڕاگریتان چەندین لاپەڕەتان نووسیەوە بە خوێنی پاکتان، ئەوروپای خاچپەرست لەکۆنەوە تاوەکو ئێستا چاوی بڕیوەتە ئەوەی بێشکەی خیلافەت و قەڵای ئیسلام داگیر بکات لە عێراق و شام تاوەکو ئەوەبوو ئاسایشتان هەژاند بە گەشەسەندنتان و پێوانەکانی سیاسەتەکانیتان هەڵگەڕاندەوە بە جیهادتان، جا بوون بە ڕێگرێکی قورس و سەخت و بەردێکی پتەو کەوا بەهۆیەوە ویست و توانایان تێکشکا و پرۆژەکانیان ورد و خاش بوون!

دوژمنانتان توشی ئازار دەبن وەکو چۆن ئێوە توشی ئازار دەبن بەڵام ئێوە چاوەڕوانی پاداشتن لای پەروەردگارتان و ئەوان چاوەڕوان نین، نەکەن شوێنی جەنگ و سەنگەرنشینیتان چۆڵ بکەن بەڕاستی نزیکە دوژمنانتان سست بن و دەربکرێن جا بشکێن.

نامانەوێت ئەوە لەدەست خۆمان بدەین کە لێرەدا باسی برا موسڵمانەکانمان بکەین بەگشتی بەوەی ئەگەر ڕێگاکان ناخۆش بوون و ڕێگای کۆچ کردن گیرا بۆ عێراق و شام ئەوە بەڕاستی الله ڕێگایەکی فراوانی بۆ کردونەتەوە بۆ کۆچ کردن بۆ ئەو ویلایەتە پیرۆزانە بۆ ئەوەی کۆشکێك لە کۆشەکانی خیلافەت دابمەزرێنن لەوێدا وە دەسەڵاتی پێشوو بگەڕێننەوە بۆ سەرخستنی ئاین و بەرزکردنەوەی وشەی الله تعالی کە دەفەرمووێت:

"ئەی بەندە بڕوادارەکانم زەوی من فراوانە، موڵکی من بەربڵاوە (کۆچ بکەن، خۆتان ڕزگار بکەن) تەنها من بپەرستن"

وە بۆ براکانمان کەوا دەستیان گرتوە بە پشکۆی ئاگر ئەوانەی تاقی کراونەتەوە بە بەندکردن:

ئێمە لەگەڵ ئەوەی کە تێیدان لەو جەنگە گەورەی دووژمنانی الله سوێند بە الله لەبیرمان نەکردوون و لەبیرتان ناکەین و ئێوە بەردەوام لە یادمانن؟! وە خەمێکی لەبیرنەکراوی ئێمەن.

داوا لە الله دەکەین کەوا ئازاد کردنتان لە سەر دەستی ئێمە بێت و شکانی گرتوخانەکانتان بە چەك و ئاسنی ئێمە بێت ئەوەش لای الله قورس نیە، ملکەچ و خۆ بەکەمزانبن بەرامبەر بە الله لە تاقیکردنەوەکانتان وە بەردەوام یادی ئەوە بکەنەوە کەوا الله ئێوەی دروست کردوە بۆ ڕۆژێك کەوا ئاین و دەوڵەتەکەتان سەربخەن، وە من هانتان دەدەم بۆ پاڕانەوەیەکی گەورە بۆ براکانتان لە دەوڵەتی ئیسلامی کەوا الله باشترین کاریان بۆ هەڵبژێرێت وە یارمەتییە چاکەکانی بکاتە کۆمەك بۆیان و پێویستیان بەکەسی تر نەبێت. الله تعالی ئازادتان بکات و بەڵا و ناخۆشیتان لەسەر لابەرێت و برینەکانتان ساڕێژ بکات، وە عەزم و ویستتان بەهێز بکات و وەرزگارتان بکات و ڕێگاتان بۆبکاتەوە.

ئەی موسڵمانان لە هەموو شوێنێك:

من سەرەخۆشیتان لێدەکەم وە سەرەخۆشی لە موجاهیدان دەکەم بە گشتی بە کوژرانی شێخ و سەرکردەکان وە لەسەروی هەموویان شێخ ابو محمد عەدنانی و شێخ ابو محمدی فورقان الله ڕەحمیان پێبکات و فیردەوسی باڵا بکات بە شوێنیان بەڕاستی بۆمان لە باشترین وەزیرەکان بوون لە چاکترین فەرمانڕەواکان بوون لەوەی کەوا الله پێی دابوون لە ڕێز و پێشینەی چاك و فەزڵی کۆن و هەوڵدانی جدی بۆ دامەزراندنی کۆشکی خیلافەت وە حوکمیان کرد بە حوکمی الله لەزەوی تاوەکو گەڕانەوە بۆلای وە ئەو پەیمانەی کە لەگەردەنیان بوو گەیاندیانە شوێنی خۆی ئاوایان دادەنێین الله ش خۆی حەسیبە، بەڵام ئێمە مزگێنیتان پێدەدەین کەوا بە فەزڵی و منەتی خیلافەت هیچ کاریگەریەکی لەسەر نیە و نەگۆڕاوە بە کوژرانیان جا چ بکات بەوەی ئەوەی ڕێڕەوی جیهاد بوەستێت بە لەدەستدانیان، بەڵکو ئەو لاشە پاکانە هیچ نیە جگە لە قوربانی کەوا دەیخەینە بەر دەستی الله بۆ ڕەزامەندی و سەرکەوتنێکی ئاشکرا و فەتحێکی نزیك بەویستی الله، بەڕاستی لە کیتابی الله ەوە فێربووین کەوا شەهید بوونی سەرکردە و پیاو چاکان نزیك ترین دەرگایە بۆ پایەداری و جێنشینی لە زەوی و پاداشتی دونیا و دوارۆژ، الله تعالی لە حاڵی پێغەمبەران و شوێن کەوتوانیان دەفەرمووێت:

"وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ (146) وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلَّا أَن قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ (147) فَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (148)"

واتە: چەندەها پێغەمبەر هەبوون کە الله ترساوبوون و پیاوچاکانی زۆر لەگەڵیدا بوون و دژ بە دوژمنان جەنگاون، جا ئەوانە هیچ کات سستی و بێزاری و بێتاقەتی ڕووی تێنەکردوون بەهۆی ئەوەی کە تووشیان هاتووە لە پێناو ڕێبازی الله دا، لاواز و بێ هێز و سەرشۆڕیش نەبوون بۆ دوژمنان، الله تعالی ئەو ئارامگر و خۆڕاگرانەی خۆشدەوێت، ئەو کاتە گوفتاریان تەنها ئەمە بووە کە وتوویانە: پەروەردگارا لە گوناه و هەڵەکانمان ببورە و لە زیادەڕەوی کاروبارمان خۆش ببە، دامەزراوومان بکە، سەرمان بخە بەسەر ئەم گەلە بێباوەڕەدا، ئەوسا ئیتر الله پاداشتی دونیای پێبەخشین (بە سەرکەوتن و پایەداریی) پاداشتی چاکی قیامەتیشی بۆ مسۆگەر کردن و الله ئەو چاکەکارانەی خۆش دەوێت.

ئەی دابەزێنەری پەرتوك بەڕێکەری هەورەکان و لەناوبەری حیزبەکان حیزبەکان ببەزێنە و سەرمان بخە بەسەریان، یا الله ئەو کافرە موجرمانە لەناوببە کەوا ڕێگرن لە ڕێگاکەت و پێغەمبەرەکەت بە درۆ دەخەنەوە و جەنگی دۆستەکانت دەکەن یا الله یارمەتیمان بدە لەسەریان بەچەند ساڵێك وەکو ساڵەکانی یوسف یا الله بیانژمێرە و بیان کوژە کەسیان لێدەرنەچێت یاالله کۆبونەوەیان پارچە بکەی یا الله هەرکەسێك خراپەی ئێمە و خراپەی ئاین و جیهادمانی دەوێت وای لێبکە کەوا بازنەی خراپە بەدەوری بسوڕێتەوە تاوەکو بەدەستی خۆی لەناو دەچێت یاالله پیلانمان بۆ دابنێ و وە ڕێگر بە لە پیلانی کافران لەسەرمان وە ڕێنمونیمان بکە و لەسەرمانی ئاسان بکە و سەرکەوتومان بکە لەسەر ئەوەی دەست درێژی کردۆتە سەرمان تۆ مەولا و پشتیوانمانی، باشترین پشتیوان و باشترین سەرخەر.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

ئاینی ئیسلام

و کۆمەڵی موسڵمانان

بەشی 4

بەڕاستی وشەی تەوحید -لا إله إلا الله- کەوا هەرچی پەرستراو هەیە وەلای دەنێت، هەمووی هەر بۆ الله دەگەڕێنیتەوە، هەموو شیرکە گەورەکان پوچ دەکاتەوە لە -ڕبوبیەت و ئولوهیەت و ئەسماء و سیفات- ئەو پەرستراوەیە کەوا شیاوە بۆ پەرستن "بەوەی کەوا باس کراوە بەخۆشیەویست ئەوپەڕی خۆشەویستی، ملکەچی بۆی ئەو پەڕی ملکەچی" [تیسیر العزیز الحمید]، ئەوەی الله بەتەنها دانەنێت لە هەموو عیبادەتەکان، ئەوە هەڵوەشێنەرەوەی شەهادەتی تەوحیدی کردوە، وە ئەوە بە کردار خۆی بەدرۆ دەخاتەوە کەوا بانگەشەی دەکات لە تەحیدی ڕبوبیەت و ئەسماء و سیفات.

وە لەو جۆرە عیبادەتانەی کەوا پێویستە بە تەنها بۆ الله -جل وعلا- بیکەی باسکراوە لە قورئان و سوننەتی -صلى الله علیه وسلم- ئەویش عیبادەتی بردنەوەی کێشەکانە بۆ لای الله وە فەرمانڕەوای کردن بەتەنها بە شەرعی الله، ئەوەش لە داواکراوەکانی مانای باوەڕ بە الله کە الله {أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ} [هود: 45] و {خَيْرُ الْفَاصِلِينَ} [الأنعام: 57]، وە کەس لەئەو باشتر ناڵێت و حوکمی جوانتر نیە لەئەو وە هیچ هاوبەشێکی نیە لە دانانی یاسا، هەرکەسێك هاوبەشی بڕیاردا بۆ الله لە فەرمانڕەوایەتی ئەوە شەهادەتی تەوحیدی هەڵوەشاندۆتەوە، وە ئەوە بە کردار بەدرۆ دەخاتەوە کەوا بانگەشەی دەکات لە تەحیدی ربوبیەت و ئەسماء و سیفات، وە بەڵگە لەسەر فەرمانڕەوایەتی و یاسا دانان یەکجار زۆرە.

خاوەنی "أضواء البیان" دەڵێت "هاوبەش دانان بۆ الله لە فەرمان ڕەوایەتی وەکو هاوبەش دانانە لە عیبادەت، لە بارەی فەرمانڕەوایەتی الله دەفەرمووێت: {وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا} [الکهف: 26]، واتە: کەس هاوبەشی الله ناکات لە فەرمان ڕەوایەتی، وە لە خوێندنەوەی کوڕی عامر لە حەوت خوێندنەوەکە (قراءة السبعة) الله دەفەرمووێت {وَلَا تُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا} بە دەستەواژەی نەهی دەڵێت هیچ کەس نەکەیت بە هاوبەش لە فەرمانڕەوایەتی الله؛ وە لە هاوبەش دانان لە عیبادەت الله دەفەرمووێت:



{هەرکەسێك حەزی لە دیداری پەرستراوی بێت کاری چاکی بۆ دەکات و هیچ کەس لە عیبادەتەکان ناکات بە شەریکی الله} [الکهف: 110]، هەردوو فەرمانەکە یەکە هەروەکو زیاتر ڕون دەکرێتەوە ان شاء الله".

وە دەڵێت: "ئەو ئایەتە پیرۆزانە لە هەردوو خوێندنەوەکە ئەوە لەخۆ دەگرێت کەوا هەموو حوکمێك بۆ الله بەتەنها و شەریکی بۆ نیە ئەوەش بە جوانی و ڕونی لە ئایەتەکانی تردا دیارە"، پاشان وتەی الله تعالی دەهێنێت: {حوکم هەر بۆ الله یە و فەرمانی کردوە کەوا کەس نەپەرستن جگە لە ئەو، ئەو ئاینە ئاینێکی تۆکمە و تەواوە بەڵام زۆربەی خەڵکی نازانن} [یوسف: 40]، وە الله دەفەرموێت: {ئایا داوای حوکمی نەزانی دەکەن چ حوکمێك چاکتر لە حوکمی الله هەیە بۆ ئەو گەلانەی بەوردیی سەرنج دەدەن و ویژدان و هەستی زیندوویان هەیە} [المائدة: 50]، وە دەفەرموێت: {ئایا داوای حوکم دەکەن جگە لە الله کە هەر ئەو پەرتوکێکی تێر و تەسەلی بۆ دابەزاندوون} [الأنعام: 114].

پاشان دەڵێت: "ئەو ئایەتانە ئەوەیان لێ وەردەگیرێت... کەوا شوێنکەوتوانی یاسادانەران جگە لەیاسای ئیسلام و قورئان موشریکن، ئەو تێگەیشتنەش لە ئەیاتانی تر وەرگیراوە، وەکو ئەوەی بەدوای یاسای شەیتان دەکەوێت لە بەرەوا دانانی خواردنی گۆشتی مرداربووەوە بە بیانوی ئەوەی کەوا سەربڕاوی دەستی الله یە الله دەفەرموێت: {ئەو گۆشتە نەخۆن کەوا ناوی الله ی لەسەر نەهاتوە ئەوە فسق و خراپەیە وە بەڕاستی شەیتان نیگا دەکات بۆ دۆستەکانی بۆ ئەوەی کەوا مشت و مڕتان لەگەڵ بکەن ئەگەر شوێنیان کەوتن ئەوە ئێوە موشریکن} [الأنعام: 121]، ڕایگەیاند بە ئاشکرا کە ئەوان موشریکن، ئەو شیرکەش لە شیرکی گوێڕایەڵیە (الطاعة)، وە شوێنکەوتنی یاسایەکی پێچەوانەی یاسای الله لێرەدا مەبەستی لە عیبادەتی شەیتانە لە فەرموودەکەی الله: {ئەی نەوەی ئادەم ئایا پەیمانم لێ وەرنەگرتن کەوا شەیتان نەپەرستن ئەو دوژمنێکی ئاشکراتانە، وە من بپەرستن بەڕاستی ئەوە ڕێگای ڕاستە} [یس: 61-60]".

پاشان دەڵێت: "بۆیە الله ئەوانە بەموشریك ناو دەبات کەوا شوێنی کەسانێك دەکەون کەوا گوناهیان بۆ دەرازێننەوە، الله تعالی دەفەرموێت: {وەک ئەو دابەشکردنە دوور لە دادوەریە، بت و پەرستراوەکانیان کوشتنی منداڵەکانیان بۆ زۆربەی هاوەڵگەران جوان و ڕازاوە کردبوو (نەفامانی عەرەب کچانیان زیندە بەچاڵ دەکرد)، بۆ ئەوەی لەناویان بەرن و ئاینی تەوحیدیان لێ بشێوێنن، خۆ ئەگەر الله بیویستایە ئەوە نەیاندەتوانی کاری وابکەن (ئازادی لێ دەسەندنەوە)، کەوابوو وازیان لێ بهێنە خۆیان و ئەو درۆو دەلەسەیەی کە دەیکەن} [الأنعام: 137]، -صلی الله علیه وسلم- بە عەدی کوڕی حاتەم دەفەرموێت -الله لێی ڕازی بێت- کاتێك پرسیاری ئەو وتەی الله عز وجلی لێدەکات: {اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ} [التوبة: 31]، بۆی ڕون کردەوە کەوا ئەوان حەرام کراوەکانیان حەلال دەکرد، وە حەلال کراوەکانیان حەڕام دەکرد، لەسەر ئەوە دوایان کەوتن، ئەوە بوە هۆی ئەوەی کەوا الله پێیان بڵێت قەشە و حاخامەکانتان کردوە بە پەرستراوی خۆتان ئەوەی ئەو بابەتەی جوان ڕونکردۆتەوە ئەوەیە کەوا، الله -جل وعلا- لە سورەتی نیساء دا ئەوە ڕون دەکاتەوە کەوا بە سەیر دادەنرێت کەسێك حوکم بباتەوە بۆ لای شەرعێکی (یاسا) جیا لە شەرعی الله و خۆشی پێ موسڵمان بێت ئەوە تەنها لەبەر ئەوەیە کەوا بانگەشەی ئیمان دەکەن و دەیانەوێت حوکم ببەنەوە بۆلای تاغوت بۆ ئەوە درۆیەکی زۆرگەورەیە، ئەوەش لە سورەتی نیسائە کە الله تعالی دەفەرموێت: {أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا} [النساء: 60]، بەو دەقە ئاسمانیانە کە هێنامانەوە زۆر بەجوانی دیارە، کەوا ئەوانەی دوای (القوانين الوضعية) یاسا دەستکردەکان دەکەون لەسەر زمانی دۆستەکانی شەیتان کەوا ئەو یاسایانە پێچەوانەی شەرعی الله دان، کەسێك گومان ناکات لە کوفر و شیرکی ئەوانە ئیلا ئەوانە نەبێت کەوا الله بەرچاوڕونی لێوەرگرتونەتەوە، کوێر بوون بەرامبەر بە ڕوناکی (وحي) نیگا وەکو ئەوانەی یاسا دەستکردەکان دادەنێن".

هەرچی وتەی الله یە کە دەفەرموێت: {أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا} [الأنعام: 114]، سودی زۆری تێدایە، خاوەنی "أضواء البيان" دەڵێت: "ئەهلی زانست دەڵێن هەندێك لە کافران داوایان لە پێغەمبەر کرد -صلی الله علیه وسلم- کەوا حوکم بگەڕێنێتەوە وەکو ئەوان بۆ چەند بتێك، هەرچۆن نەریتی عەرەب وابوو لە کاتی ناکۆکی، دەگەڕانەوە بۆ هەندێك بت، پەنا بە الله" الله عز وجل ئەو ئایەتەی دابەزاند وە فەرمانی کرد بە -صلی الله علیه وسلم- "کەوا زۆر بەتوندی بەربەرچی ئەوە بداتەوە کەوا دەیەوێت حوکم بباتەوە بۆلای جگە لە دروستکەری ئاسمان و زەوی کەوا لە سیفاتەکانی (الحكم العدل اللطيف الخبير)ە" [العذب النّمير].

ابن قیم دەڵێت: "ڕازی بوون بەوەی کەوا الله پەرستراوت بێت ئەوەیە کەوا، جگە لە الله نەکەیت بە پەرستراوت و کارەکانت بۆ لای نەگەڕێنیتەوە، و داوای پێویستیەکانی لێ نەکەیت، الله تعالی دەفەرموێت: {ئایا داوا لە پەرستراوێك دەکەی جگە لە الله کەوا ئەو پەرستراوی هەموو شتێکە} [الأنعام: 164]، ابن عباس الله لێی ڕازی بێت دەڵێت: الله گەورە و پەرستراوە؛ واتە چۆن داوا لە پەرستراوێکی تر بکەم، کە ئەو پەرستراوی هەموو شتێکە؟ وە لەسەرەتای سورەتەکە دەڵێت: {قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ} [الأنعام: 14]، واتە پەرستراو و سەرخەر و یارمەتی دەرو هانا بۆ بەر، ئەوەش لە دۆستایەتیەکانە کەکوا خۆشەویستی و گوێڕایەڵی لە خۆدەگرێت، وە لە ناوەڕاستی سورەتەکە دەڵێت {أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا} [الأنعام: 114]، واتە: ئایا کەسێك دابنێم بە پەرستراو کەوا دادوەری بکات لە نێوان من ئەوان، حوکم ببەینەوە بۆ لای ئەو ئەگەر جیاوازیمان تێکەوت؟... وە ئەگەر تۆ لەو سێ ئایەت وردبویتەوە بە جوانی، دەبینی هەر ڕازی بونە بە الله

کە پەرستراو بێت، بە ئیسلام کەوا ئاین بێت، و بە محمد -صلی الله علیه وسلم- کە پێغەمبەربێت؛ زۆر لە خەڵکی ڕازی نابن کەوا الله پەرستراویان بێت، بەڵکو پەرستراوێکی جگە لە ئەویشیان ناوێت، بەڵام نایانەوێت کەوا تەنها الله سەرخەریان بێت، بەڵکو دۆستایەتی جگە لە الله دەکەن، بەگومانی ئەوەی کەوا ئەو نزیکیان دەکاتەوە لە الله، وە دۆستایەتیان وەکو ئەوە وایە کەوا دۆستایەتی کەسێکی نزیك و تایبەت لە پاشا و سەرکردەکان بکەیت بۆ ئەوی نزیك بیتەوە لە پاشا، ئەوەش خۆی لە خۆی دا شیرکە، وە قورئان پڕە لە باسی موشریکەکان کەوا دۆستایەتی جگە لە الله دەکەن... وە زۆر لەخەڵکی حوکمی جگە لە الله یان دەوێت، لە کاتی ناکۆکی دەگەڕێنەوە بۆ دادگاکان و پێی ڕازینە, وە ئەو سێ وتارە پایەکانی تەوحیدن کە برینتین لە؛ جگە لە الله کەس بە پەرستراو نەگریت، و نەیپەرستیت، و حوکم بۆ جگە لە الله نەگەڕێنیتەوە" [مدارج السالكين].

ئەوەی حوکم بگەڕێنێتەوە بۆ جگە لە الله موشریکە و باوەڕدارە بە تاغوت و بەندەی تاغوتە وەکو ئەوە وایە کەوا پەرستراوێك یان دۆستێك جگە لە الله هەڵبژێرێت.

ئەوەی زۆر ئەوەمان بۆ دوبات دەکاتەوە کەوا هەرکەسێك حوکم بگەڕێنێتەوە بۆ لای جگە لە الله ئەوە شیرکی بۆ الله بڕیارداوە، ئەوەیە کەوا هیچ جیاوازیەك نیە لە نێوان ئەوەی شەریکی بڕیارداوە لە دوعا یان لە شەفاعەتکردن (تکاکردن)، الله دەفەرمووێت: {وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُم مَّا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَد تَّقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنكُم مَّا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ} [الأنعام: 94]، وە دەفەرمووێت: {قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَتٍ مِّنْهُ بَلْ إِن يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُم بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا} [الفاطر: 40]، وە دەفەرمووێت: {أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُم مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ} [الشورى: 21]. وە دەفەرمووێت: {وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ} [الأنعام: 137].

الله -جل وعلا- تەوحیدی حوکم و تەشریع (یاسادانانی) بە بیانو بڕ داناوە لەسەر ئەوانەی کەوا الله بەتەنها دانانێن لە عیبادەت و قوربانی هەروەکو تەوحیدی ڕوبوبیەت و ئەسماء و سیفاتی بە بیانوبڕ داناوە لەسەر ئەوەی پابەندی تەوحیدی ئولوهیەت ناکات، الله لەسەر زمانی یوسف سەلامی لێبێت دەفەرمووێت: {ئەوسا ڕووی تێکردن وتی: ئەی هاوەڵانی زیندانم، ئایا چەند پەرستراوێکی هەمە جۆر و جیاواز (بپەرسترێن) چاکترن، یاخود الله یەکی تاك و تەنها و زاڵ بەسەر هەموو شتێکدا؟* جا هەرچی ئێوە دەیپەرستن جگە لە الله، تەنها خۆتان و باو و باپیرانتان ناوتان لێناون (تەنها ناون و ناوەرۆکیان نی یە)، هەرگیز الله بەوە ڕازی نیە و، هیچ بەڵگەیەکیشی ڕەوانە نەکردووە لەسەر پەسەند کردنیان، بەڕاستی حوکم و فەرمانڕەوایی جگە لە الله شایستەی کەسی تر نیە، فەرمانیشی داوە جگە لە خۆی کەسی تر نەپەرستن، هەر ئەوەش ئایین و بەرنامەی پەسەند و ڕاست و دروست و بەنرخە، بەڵام زۆربەی خەڵکی ئەم ڕاستیانە نازانن و لێی بێ ئاگان}. [یوسف: 40-39]، وە دەفەرمووێت: {باسی ئیبراهیمیان بۆ بکە* کاتێك بە باوك وگەلەکەی وت چی دەپەرستن* وتیان ئێمە کۆمەڵێ بت دەپەرستین و بەردەوام دەورو خولیان دەدەین* وتی باشە ئەگەر بانگیان کەن گوێبیست دەبن* یان سود و زیانتان پێدەگەیەنن* وتیان بەڵکو باوك و باپیرانمان بینی ئەوایان دەکرد* باشە ئاخر ئێوە نابینن چی دەپەرستن کەی ئەو شتانە شایستەی پەرستنن* بە ڕاستی ئێوەش و باو باپیرانی دێرینیشتان بە هەڵەدا چوون* ئەوانە هەموو دوژمنی منن جگە لە پەرستراوی جیهانیان* کەمنی دروست کردوە و ڕێنمونیم دەکات * وە خواردن و خواردنەوەم پێدەدا * وە ئەگەر نەخۆش کەوتم شیفام دەدات* وە کە دەممرێنێ پاشان زیندووم دەکاتەوە* وە کەوا بەهیوام لەڕۆژی دوایی لە هەڵەکانم ببورێت* زانیاری ودانایی و دەسەڵاتی تەواوم پێ ببەخشە و پەیوەستم بکە بە چاکەکارانەوە} [الشعراء: 83-69].

الله تعالى ئەوەی ئەحبار و ڕوهبانەکان دەپەرستێت وێنەی کردوون بەوانەی کەوا هاوبەشیان بۆ الله بڕیار داوە لە یاسادانان و ئەوانەش کەوا عیسی سەلامی لێبێت دەپەرستن، الله تعالى دەفەرمووێت: {اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَٰهًا وَاحِدًا لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ} [التوبة: 31].

وە کاتێك یەکێك لە هاوەڵەکان نازناوی خۆی کردبوو بە "أبي الحَكَم"، صلی الله علیه وسلم پێی خراپ بوو (نەهی لێکرد) لەوە، فەرمووی: (الله حەکەمە و، حوکمیش هەر بۆ لای ئەوە) [أبو داود والنسائي گێڕاویانەتەوە لە أبي شريح].

هەرچی ئەوانەی کەوا ملکەچ بوونە بۆ حوکمی تاغوت و یاساکانی وەکو -دەنگدەران لە هەڵبژاردن و ڕیفراندۆمی دیموکراسی بەژداری دەکەن و ئەوانەی کەوا حوکم دەبەنەوە بۆ دادگاکان کەوا حوکم بە یاسا دەستکردەکان دەکەن- ئەوانە باوەڕدارن بە تاغوت و بەندەی تاغوتن لەدەرەوەی ئەصڵی ئیسلامن لەدەرەوەی شەهادەتی (لا إله إلا الله)ن، هیچ پەرستراویك نیە بەحەق جگە لە الله -وە ڕاستیەکەی- (ئیخلاسە) ملکەچ بوونە بۆ الله -وە ئەوەی ئەوانە بە موسڵمان و موەحید بزانێت و پێی وابێت کەوا کوفریان بەتاغوت کردوە، با سەیری ئاینی ئیسلام بکات و بگەڕێتەوە بۆ ئاینی ئیسلام پێش ئەوەی بچێتە ناو گۆڕ.

ئەی پەرستراومان بە موسڵمانی بمانمرێنە و بمانگەیەنە بە چاکەکاران.

الله عزوجل دەفەرموێت:

{وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا}

[آل عمران: 103]

هاندان بەدەستگرتن بەکۆمەڵی موسڵمانانەوە

لە عومەری کوڕی خەتابەوە (الله لێی ڕازی بێت) فەرمویەتی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) فەرمویەتی: فەرمانتان پێ دەکەم بە کۆمەڵ وە ئاگادارتان ئەکەمەوە لە پەرتەوازەیی، چونکە شەیطان لەگەڵ یەك کەسدایە لە دوو کەس دورترە، هەر کەسێك ناوەراستی بەهەشتی دەوێت بادەست بگرێ بە کۆمەڵی موسڵمانانەوە.

(ترمزی گێڕاویەتیەوە)

پەیوەست بونی کۆمەڵی موسڵمانان بە ئیمامەوە

حوزەیفەی کوڕی یەمان (الله لێی ڕازی بێت) فەرمووی: پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمویەتی: پابەندی کۆمەڵی موسڵمانان و پێشەواکەیان بە، وتم: ئەی ئەگەر نە کۆمەڵ و نەپێشەوایان هەبێت؟ فەرمووی: واز لەهەموو ئەو ڕێچکانە بێنە ئەگەر چی بەقەپ گرتن بەبنی دارێکدا بێت، هەتا مردن دێت بەسەرتا بەو شێوەیە دەبیت.

[بوخاری وموسلیم گێڕاویانەتەوە]

فەرمان بە ئارامگرتن لەو ناخۆشیەی لە کۆمەڵی موسڵمانان دەیبینی

لە عەبدوڵای کوڕی عەباسەوە (الله لەهەردووکیان ڕازی بێت) دەیگێڕێتەوە کەوا پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمویەتی: ئەوەی شتێکی بینی لەئەمیرەکەی کە ڕقی لەو شتە بێت، بائارام بگرێ لەسەری چونکە بەدڵنیایی هەرکەسێك بستێك لە کۆمەڵی موسڵمانان دەربچێ و لەسەری بمرێ ئیلا بە مردنێکی جاهیلی دەمرێ.

بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە



ئاگاردار کردنەوە لە واز هێنان لە کۆمەڵی موسڵمانان و ترسناکی شەرکردن لە ژێر ئاڵای کوێرانە

لە (ئەبو هورەیرە) وە الله لێی ڕازی بێت کەوا پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمویەتی: هەرکەسێك دەربچێت لە گوێڕایەڵی و لە کۆمەڵی موسڵمانان جیاببێتەوە، پاشان بمرێ، ئەوا بەمردنێکی نەزانی مردوە، وە هەرکەسێك شەر و کوشتار بکات لەژێر ئاڵایەکی کوێرانە بۆ دەمارگیری تورە ببێت، یان دەمارگیری سەربخات، بکوژرێ ئەوا بە مردنێکی نەزانی مردوە، وە هەرکەسێك لەسەر ئومەتەکەم دەربچێت لە چاك و خراپی بدات و خۆی نەپارێزێ لە بڕوادارەکەی و وەفا و بەڵێنی خاوەن پەیمان بشکێنێ ئەوا نە لە منە و نەمنیش لەوم.

(موسلیم گێڕاویەتیەوە)

سزای دونیایی ئەو کەسەی پەرتەوازەیی دەخاتە نێو ڕیزی موسڵمانان لە دونیادا

لە عەرجەفەوە (الله لێی ڕازی بێت) دەڵێت: گوێم لە پەیامبەر بوو صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: فیتنە دەبێت، ئەوەی ویستی کەوا فەرمانی ئەم نەتەوەیە لێك بکاتەوە، بە شمشێر لێی بدەن جا هەرکێ بێت.

(موسلیم گێڕاویەتیەوە)

سزای ئەوەی لە کۆمەڵ جیابێتەوە لە ڕۆژی دوایی

لە ابن عومەرەوە (الله لێیان ڕازی بێت) دەڵێت: گوێم لە پەیامبەر بوو (صلی الله علیه وسلم) دەیفەرموو: هەرکەسێك دەستی بەر بدات لە گوێڕایەڵی پێشەوا، دەگەڕێتەوە بۆ لای الله و بیانوی نیە، وە هەرکەسێك: مرد و بەیعەتی لەگەردەن نەبوو ئەوە بە مردنێکی نەزانی مردوە.

(موسلیم گێڕاویەتیەوە)

ڕێچکەکانی

سەرکەوتن

شێخ ئەبو حەمزەی موهاجیر (الله لێی وەرگرتبێت)

بەشی 2



پێی خۆشە ئاسانە بە یارمەتی الله.

وە زۆرترین شت کەوا ئاگاداری لێبکەینەوە گوناە و تاوانە لەجەنگ بەڕاستی سزا و سەختیەکانیمان تاقی کردەوە لە چەندین شوێن بەردەوام هۆکار بوو بۆ زۆر لە هاوار و ناخۆشیەکان.

ئەوە ڕەسول الله یە صلّے اللّه علیه وسلّم لە سوپای هاوەڵان لە ئوحد شوێنی بۆ هەموو کۆمەڵە سەربازەکان دیاری کرد وە تیرئەندازەکانی لە شوێنێك دانا کەوا پشتی موسڵمانان بپارێزن لە سوڕانەوەی دوژمنان یان پێشڕەوی بکەن لەسەرەو، وە زۆر بەجوانی و ڕێکی پێی ڕاگەیاندن: ((پشتمان بپارێزن ئەگەر ئێمەتان بینی کەوا دەکوژراین سەرمان مەخەن و شوێنتان چۆڵ مەکەن وە ئەگەر بینیتان دەست کەوت کۆدەکەینەوە بەشداری مەکەن لەگەڵمان و بمێننەوە لە شوێنی خۆتان)) [أحمد گێڕاویەتەوە لە ابن عباس]، تیر ئەندازەکان گوێڕایەڵی ئامۆژگاریەکەی ڕەسول الله یان نەکرد صلّے اللّه علیه وسلّم کە لە ئەنجامی ئەوەدا بوە هۆی دۆڕانی موسڵمانان وە ژمارەیەکی زۆر کوژران بەهۆی تاوانی کۆمەڵەیەك لە سوپا لەگەڵ ئامۆژگاری کردن و ئاگادار کردنەوەیان لەلایەن ئەمیرەوە.

ئەوە بەڵگەیە بۆ ئەوەی کەوا سزای تاوانی گوێڕایەڵی نەکردنی سەربازی خێرایە، وە هەر ئیجتیهادێکی سەربازێك کەوا پێچەوانەی فەرمانی ئەمیرەکە بێت هەر چەندە لە ڕوکەشدا جوان و چاك بێت ئەوە هەڵەیەکی گەورەیە و کردنەوەی دەرگایەکی شەڕی گەورەیە. سەرباز عیبادەتی الله دەکات بە گوێڕایەڵی بۆ ئەمیرەکەی ئەگەر فەرمانی پێنەکات بە شتێك کەوا پێچەوانەی شەرع بێت.

هەرچی ئیجتیهادی جوڵانەوەی سەربازیە ئەوە مافی بەتەنهای ئەمیرە بۆت نیە لێی دەرچی مەگەر لە بابەتی واجب بوونی ئامۆژگاری نەبێت، لەبەر ئەوەی قاعیدەکە دەڵێت: ”فەرمان ووتەی پێشەوا یان ئەمیر ناکرێت هەڵبوەشێندرێتەوە بە وتەی یەکێك لە موسڵمانان کەوا بیردۆزەکەی و بیرۆکەکەی پێچەوانەی ئەمیر بێت” [ابن مفلح: کتاب الفروع]. کۆتایی هات.

ئەی بەندەی الله سەیری بەخششی گوێگرتن و گوێڕایەڵی بکە لە ناخۆشی و قورسی، ئەوە ڕەسول الله یە صلّے اللّه علیه وسلّم فەرمانی کرد بە بریندارە موسڵمانەکان کەوا لە ئوحد بەژدار بوون دەرچن هەرچەندە ئازار و برینیان هەبوو ئەوەش لەکاتێك دا بوو کەوا ابو سوفیان دەیویست کەوا بگەڕێتەوە بۆ ئەوانەی مابوون لە سوپای موسڵمانان وەڵامیان داوە گوێڕایەڵی الله و ڕەسولەکەیان کرد، الله تعالی دەفەرمووێت: ﴿ئەوانەی وەڵامی الله و ڕەسولەکەیان داوە دوای ئەوەی کەوا توشی برینداری بوون بۆ ئەوانەیان کە چاکەیان کردو پارێزکار بوون، پاداشتی زۆر گەورە و بێ سنوور ئامادەیە...﴾ [آل عمران: 172].

سێەم: گوێگرتن و گوێڕایەلی وەکو جێبەجێکردنی فەرمانی الله.

اللّه تعالیٰ دەفەرمووێت: ﴿یادی ئەو نیعمەتانەی الله بکەن وە یادی ئەو پەیمانە بکەن کەوا لەگەڵ الله گرێتان دا کاتێك وتتان بیستمان و گوێڕایەڵ وبەرفەرمانین﴾ [المائدة: 7]. لە عبادە وە الله لێی ڕازی بێت دەڵێت: ((بەیعەتمان دا بە پێغەمبەر صلّے اللّه علیه وسلّم لەسەر گوێگرتن وگوێڕایەڵی لە چالاکی و لە ناخۆشی لە قورسی و ئاسانی وە با پێشمان ناخۆش بێت وە ناکۆکی ناکەین لەگەڵ خاوەنی ئەو فەرمانە تا کوفرێکی رونی لێنەبینین کەوا بەڵگەمان پێبێت لەلای اللّه)) [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە]. لە گێڕانەوەیەکی تر: ((لەسەر گوێڕایەڵی و گوێگرتن لە چالاکی و تەمبەڵی)). وەفەرمووی: ((گوێبیست بن و گوێڕایەڵ بن ئەگەر بەندەیەکیش کرا بە فەرمانڕەوا بەسەرتان کەوا بە قورئان بەڕێوەتان ببات)) [موسلیم لە أم الحصین ی گێڕاوەتەوە].

الحافظ ابن حجر لە فتح الباري لە فەرموودەی بابەکە دەڵێت: فەرمان بە گوێڕایەڵی بۆ هەموو ئەمیرێکە با پێشەواو ئیمامیش نەبێت.

وە صلّے اللّه علیه وسلّم دەفەرمووێت: ((من فەرمانتان بە پێنج شت پێدەکەم کەوا الله فەرمانی پێکردوم: کۆمەڵ، گوێگرتن و گوێڕایەڵی، هیجرەت و جیهاد)) [أحمد و الترمذي لە الحارث الأشعري گێڕاویانەتەوە].

ئەوەی دەمەوێت تەئکیدی لەسەر بکەمەوە لێرەدا ئەویش ڕاستگۆییە لە گوێڕاگرتن و گوێڕایەڵی و بەهێزی گوێڕایەڵی فەرمانەکانی اللّه تعالی یە لە ناخۆشی و قورسی لەبەر ئەوەی کەوا گوێڕایەڵی لە وەی بەندە

ئەوە حاڵیان بوو بەتەواوی کاتێك لە غەزوەی ئەحزاب گەڕانەوە دوای ناخۆشی، دڵخۆش بوون بە نیعمەتی ئەمان، تۆز و خۆڵیان پاك نەكردەوە لە جەستەیان دوای ئەو گەمارۆیە درێژە، کەوا فەرمان دەرچوو بە غەزوەیەکی تر و بە خێرایی و فەرمووی: ((هیچ کەسێك نوێژی عەسر نەکات تا دەگاتە بني قريظة)) [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە لە ابن عمر].

وەڵامی فەرمانی الله ورەسولەکەیان داوە کەواسەرکەوتنیان بۆ هات لەبەر ڕاستگۆیی گوێگرتن و گوێڕایەڵیان و بەهێزی وەڵامدانەوەیان بۆ فەرمانی الله.

لە ابو هورەیرەوە الله لێی ڕازی بێت هەروەکو لە هەردوو صەحیحەکە هاتوە دەفەرموێت: ((ئەوەی گوێڕایەڵی من بکات گوێڕایەڵی الله ی کردوە وە ئەوەی کەوا بێ گوێی من بکات بێ گوێی الله ی کردوە وە هەرکەسێك گوێڕایەڵی ئەمیری کرد ئەوە گوێڕایەڵی منی کردوە وە ئەوەی بێ گوێی ئەمیری کرد بێ گوێی منی کردوە)). وە لە نمونەی گوێڕاگرتن و گوێڕایەڵی ئەمیر ئەمانەن:

یەکەم: گومان بردنی جوان بە ئەمیر.

الله تعالیٰ دەفەرمووێت: ﴿ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە دورکەونەوە لە زۆربەی گومانەکان چونکە هەندێك گومان تاوانە﴾ [الحجرات: 12].

ئەگەر گومانی چاك بردن بە عەوامی موسڵمانان واجب بێت ئەوە بۆ ئەمیر ئەولاترە، هیچ شتێك زیان ناگەیەنێت بە جیهاد ئەوەندەی گومان بردنی خراپ تێکی دەدات چۆن وانابێت لەکاتێکدا کەوا درۆترین وتەیە صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت: ((نەکەن گومان ببەن گومان بردن درۆترین گفت و وتەیە)) [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە لە أبو هريرة].

خاوەنی فیضُ القدیرِ دەڵێت: ئەوەی گومانی خراپی برد بەکەسێك کەوا شیاوی ئەو گومانە نەبوو ئەوە بەڵگەیە لەسەر خراپی خۆی وەکو دەوترێت: ئەگەر بۆخۆت خراپ بووی گومانەکانت خراپ دەبن.

دووەم: ڕێزگرتنی ئەمیر.

لە عبدالله کوڕی عمرو کوڕی العاص لە موعازەوە ووتی: ((ڕەسوڵ الله صلى الله عليه وسلم پەیمانی ئەوەی پێدایین کەوا الله واجب دەکات لەسەرە خۆی کەوا ئەگەر پێنج کار هەن هەرکەسێك بیانکات ئەوە بۆخۆی دەیپارێزێت ئەوانیش: ئەوەی سەردانی نەخۆش بکات، یان دەرچێت لەگەڵ مردوو کاتێك دەیبەن بۆ گۆڕستان، یان جیهاد بکات لە ڕێی الله، یان بچێت بۆ لای پێشەوا و شکۆ و ڕێزی ئەوی بوێت، یان لەماڵی خۆی دابنیشێت و خەڵك لێی سەلامەت بن و ئەویش لە دەست خەڵك سەلامەت بێت)) [أحمد گێڕاویەتەوە].

ڕێز گرتنی ئەمیر بە گوێرگرتن وگوێڕایەڵی کردنی دەبێت، وە بەباسکردنی دەبێت بە چاکی و پێشبڕکێکردن دەبێت بۆ گوێڕایەڵی فەرمانەکانی و ئامۆژگاری کردنی لە پەنهانی.

الحافظ ابن حجر لە فتح الباري ئەوەی گواستۆتەوە: ئامۆژگاری کردنی پێشەواکانی موسڵمانان بریتیە لە یارمەتی دانیان لەسەر ئەوەی کەوا لەسەر شانیانە و هەڵسانە بە ئاگادارکردنەوەیان لە کاتی بێ ئاگاییان وە پڕ کردنەوەی هەڵەکانیەتی و دورکەوتنەوەیە لەو وشانەی کەوا دڵەکان بەهۆیەوە لە ئەمیر هەڵدێن. کۆتایی هات.

چوارەم: ئارامگری و پێچەسپاوی

الله تعالى دەفەرمووێت: ﴿ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ئارام بگرن و ئارام گرین و سەنگەر بگرن و لە الله بترسن بەڵکو سەرفراز بن﴾ [آل عمران: 200]. وە لەبەر ئەوەی کەوا ڕێگا درێژە بۆیە پێویستی بە زادە، لەبەر ئەوەی کەوا هەوڵ و کۆششی پێویستە، وە پڕە لە ناخۆشی پێویستی بە ئارامگری و پێچەسپاوی هەیە، وە لەبەر ئەوەی کەوا جیهاد عیبادەتە الله واجبی کردوە لەسەرمان، پێویستە کەوا هەڵسین پێی هەرچەندە تاقیکردنەوەکان توند تر بن و کافران کۆببنەوە لەسەرمان، جا هەچەندە باتڵ بڵاو بێتەوە و سەرخەر کەمبێت بەڵام هەر پێویستە لەسەر ئەو ڕێگایە بڕۆین.

پێشەوا مالیك لە زەیدی کوڕی أسلم دەگێڕێتەوە و دەڵێت: ئەبو عوبەیدەی کوڕی جەڕڕاح بۆ عومەری کوڕی خەتاب نوسی و باسی زۆری ژمارەی ڕۆم و ئەوشتانەی کرد کەوا لێی دەترسا، عومەر بۆی نوسی: لە پاشان هەرچەند تافیکردنەوەی توند دابەزێت بەسەر باوەڕدار ئیلا الله دوای ئەوە خۆشی بۆ دێنێت، وە ناخۆشی بەسەر دوو خۆشی زاڵ نابێت هەردەبێت دوای ناخۆشی الله تعالى دەفەرمووێت: ﴿ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ئارام بگرن و ئارام گرین و سەنگەر بگرن و لە الله بترسن بەڵکو سەرفراز بن﴾ کۆتایی هات.

وە الله تعالى دەفەرمووێت: ﴿تاقیتان دەکەمەوە بە ترس و برسیەتی و کەم بوونەوەی ماڵ و مردن و برینداربوونی و کەم بوونەوەی بەرووبوم وە مزگێنی هەر بۆ ئارامگرەکانە﴾ [البقرة: 155]. أبو جعفر الطبري دەڵێت: ئەوە هەواڵە لەلایەن الله تعالیٰ بۆ شوێنکەوتەی ڕەسولەکەی باس کردوە صلى الله عليه وسلم کەوا تاقیان دەکاتەوە و بەلایان بۆ دەنێرێت لەسەریان توند دەکات تا بزانرێ کێ بەرەو دواوە دەگەڕێتەوە و پاشگەز دەبێتەوە. کۆتایی هات.

بەڵام پاشە ڕۆژی چاکە و ئارامگری بریتیە لەوەی، الله تعالیٰ دەفەرمووێت: ﴿ئەگەر ئارامتان گرت ئەوە باشترە بۆ ئارام گران﴾ [النحل: 126]، پشت بە الله ببەستن و ئەوە بڵێن کەوا پێشینی خۆتان وتوویەتی لە موجاهیدان: ﴿کاتێك ڕوبەڕوی جالوت و سەربازەکانی بونەوە وتیان یا الله ئارامیمان بۆ دابەزێنە و پێکانمان چەسپاو بکە و سەرمان خە بەسەر گەلانی کافر﴾ [البقرة: 250]، وە وتەی موەحیدە تاقیکراوەکان: ﴿پەرستراومان ئارامیمان پێببەخشە و بە موسڵمانی بمان مرێنە﴾ [الأعراف: 126]، بەهۆیەوە بوون بە شەهیدی چاك دوای ئەوەی کەوا جادووکەر و کافر بوون.

بزانە هەروەکو ڕاستگۆی دەستپاك چاکترینی لەوانە وتوە کەوا لە پەرستراوی پێی گەیشتوە: ((ئەم نەتەوە ئەگەر کۆببنەوە بۆ ئەوەی سودێکتان پێبگەیەنن ناتوانن هیچ سودێکتان پێ بگەیەنن جگە لەوەی کەوا الله بۆی نوسیوی، وەئەگەر کۆ بوونەوە بۆ ئەوەی کەوا زیانێکت لێ بدەن ئەوە ناتوانن زیانت لێبدەن ئیلا بە شتێك نەبێت کەوا الله لەسەرتی نوسیوە)) [أحمد والترمذي گێڕاویانەتەوە لە ابن عباس]. وە فەرموویەتی: ((بزانە کەوا سەرکەوتن لەگەڵ ئارامگرتندایە وە خۆشی لەگەڵ ناخۆشی دایە وە قورسی لەگەڵ ئاسانیە)) [أحمد گێڕاویەتەوە لە ابن عباس].

ئەوەی دەمەوێت کەوا تەئکیدی لەسەر بکەمەوە ئەوەیە کەوا جێگیر بوە لامان بە تاقیکردنەوە و بەسەرهات ئەوەی کەوا کاریگەری زۆرە بریتیە لە پێچەسپاوی ئەمیر بە تایبەتی لە کاتی جەنگ و لەکاتی ڕوبەڕوبونەوەی دوژمن، لە فەرمودەیەك دا هاتوە؛ پیاوێك پرسیاری کردلە بەراء الله لێی ڕازی بێت, ووتی: ئەی أبا عمارة پشتتان هەڵکرد لە

ڕۆژی حونەیین؟ بەڕاء وتی من گوێ ئەگرم: بەڵام ڕەسول اللە صلّى الله عليه وسلّم پشتی هەڵنەکرد، أبو سفیان کوڕی الحارث جڵەوی هێسترەکەی پێغەمبەری گرت کاتێك شەو داهات دابەزی و فەرمووی: ((من پێغەمبەرم و درۆ نیە... من کوڕی عبد المطّلب م)) [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە]، ئەم فەرموودەیە سودی زۆر گەورەی هەیە بریتیە لە ڕوناکی ڕێگا.

یەکەم:

سەرکردایەتی لە ناو جەنگەکە بوو وە دور نەبوو لە زەوی شەڕەکە لە شارێك بۆ شارێکی تر نەچوو بە بیانوی ئەوەی کەوا ئەو هێمایەکە و بە ڕۆیشتنی بانگەواز کردن دەوەستێت کەمترین شت ئەوەیە کەوا بڵێین بە براکانمان کەوا ئەمیری ویلایەت بمێنێتەوە لە ویلایەت، و ئەمیری کەرت لە کەرتەکەی، و ئەمیری کەتیبە یان سریە لە نێوان سەربازەکانی، هەریەکێك ئەوانەی پێنەکرێت ئەوە ئەهل نیە بۆ ئەم کارە هەرچەندە ئەهلیش بێت بۆ ئەم کارە، شێر لەدەرەوەی دارستان ڕاو ناکات مەگەر بچێت و لە نێچیرێکی کەسێکی تر کەمێك بخوات.

دووەم:

ووتەی ((دەستی گرتبوو بە جڵەوی ئەسپەکەی))؛ -پێویستە لەسەر ئەمیر کەوا پێچەسپاوی نیشان بدات- وە ئەوەش بەکردار نیشان بدات، ئەوە ڕەسول اللە یە صلّى الله عليه وسلّم لەو شوێنە ترسناکە سواری هێسترێکی هێواش بو بوو.

ابن کثیر ڕەحمەتی اللە ی لێبێت دەڵێت: ئەوەش لە لوتکەی ئازایەتیە لەڕۆژێکی ئاوادا لە گۆڕەپانی جەنگ و دەنگی شمشێر کە سوپاکەی هەڵاتن بەڵام ئەو هەر لەسەر هێسترەکەی بوو لەگەڵ ئەوەی کەوا هێسترەکەی هێواش بوو لە ڕۆیشتن وە شیاو نەبوو بۆ کەر و فەر (لێدان لە دوژمن و پاشەکشێکردن) و ڕاکردن بەڵام ئەو لەگەڵ ئەوەشدا بەڕاکردن دەڕۆیشت بەرەو دوژمن وەناوی خۆی هێنا بۆ ئەوەی کەوا ئەوەی نەی دەناسی بیناسێت تا ڕۆژی دوایی [التفسير].

ابن بطال گێڕاویەتیەوە لە المهلّب و دەڵێت: ئەو فەرموودەیە ئەوەشی لێوەردەگیرێت کەوا سواربوونی هێستر لە جەنگ بۆ پێشەوا بۆ ئەوەیە کەوا زیاتر پێچەسپاو بێت و گومان نەبرێت کەوا ئەو خۆی ئامادە کردوە بۆ ڕاکردن و پشت هەڵکردن وە لە بابی سیاسی بۆ سەربازەکانی لەبەر ئەوەی ئەگەر ئەو پێچەسپاو بێت ئەوە سەربازەکانیش پێچەسپاو دەبن [شرح صحيح البخاري]. کۆتایی هات.

لەو وتەدا سود هەیە:

پێویستە کەوا ئەمیر سواری سەیارەیەك نەبێت کەوا خێراتر و بەهێزتر بێت لە سەیارەی سەربازەکانی واتە ئەوەی سەربازەکانی سواری دەبن یا وەکو سەیارەیەکی مام ناوەندی ئەوان وابێت ئەگەر کەمتر بێت باشتر بۆ ئەوەی دڵی سەربازەکان جێگیر بێت و دوور بێت لە گومانەکان وە بەتایبەتی ئەگەر سەیارەکە لە پارەو سامانی جیهاد بێت.

سێیەم:

ناساندنی صلّى الله عليه وسلّم خۆی بەوتەی: ((من پێغەمبەرم درۆ نیە... من کوڕی عبد المطّلب م)). کاتێك شەڕەکە بوو بەڕاستی برا بەلای براکەی دەڕوات و نایناسێت، لەبەر گەرمی ئەو حاڵەتەی کەوا تێیدایە یان لەبەر خێرای دۆڕان و ڕاکردن، لەبەر ئەوەوە پێویست بوو کەوا صلّى الله عليه وسلّم بەسەربازەکانی ڕابگەیەنێت وە بەوانەش ڕابگەیەنێت کەوا خۆشەویستی پێغەمبەریان لە دڵ دایە کەوا ئەو ئامادەیە و هەڵ نەهاتوە، وە ئەوەی پڕ بەدەنگی وت هەرچی ئەمنیات و ئاگاداری و یەدەگی سەربازی هەیە شوێنی نابیتەوە لەو کاتەدا ئەو وەستانە پێویستی بە قوربانی دان و پێچەسپاوی هەیە لەناخۆشی.

سەیرترینی سەیرەکان ئەوەیە کەوا هەندێك لە ئەمیرەکانی جهاد کاتێك شەڕەکە دەبێت بە ڕاستی و دوژمن هێرش دەکات بۆ ناوچەکە و شەڕ دەیەوێت گەرم بێت دەڕوات و ون دەبێت، وە پەیوەندی بەکەسەوە ناکات لەسەربازەکانی ناوی خۆی دەگۆڕێت و ڕەنگە وێنەی خۆشی بگۆڕێت بە بەهانەی پاراستنی سەرکردەی پێگەیشتوو، لەگەڵ ئەوەی کەوا ئەوە خۆی و براکانی دۆڕاندوە.

ئەگەر بێت و لەگەڵ سەربازەکان پێچەسپاوبا و بەرامبەری دووژمن ڕاوەستابا و دەرکەوتبا و بەئاشکرا پێچەسپاو بوایە، ئەوە ڕزگاری بۆ خۆی و براکانی دەهات لە شوێنی ئەوەی کەوا خۆی و ئەوانە ون بکات کەوا ئەمریان پێکراوە.

چوارەم:

پێغەمبەر صلّى الله عليه وسلّم هەروەکو لە صەحیحی موسلیم هاتوە دەفەرمووێت: ((ئەی عەباس بانگی بەیعەتدەرانی ژێ دارەکە بکە، عەباس وتی: -لەکاتێکدا کەوا عەباس دەنگی زۆر گەورە بوو- وتی: بەهەموو دەنگم هاوارم کرد: کوا بەیعەتدەرانی ژێر دارەکە ووتی سوێند بە اللە وەکو ئەوەی کەوا توشی سۆزداری بووبن لەکاتی بیستنی ئەو دەنگە، وەکو ئەو سۆزەی مانگا هەیەتی بۆ منداڵەکانی وتیان: یا لبيك یا لبيك)).

وە لە ابن ئیسحاقەوە: پیاو دەیویست کەوا وشترەکەی بگەڕێنێتەوە بۆ ناو شەڕەکە نەی دەتوانی، زرێیەکەی فڕێدەدا و شمشێرەکەی دەردەهێنا و پاشان دوای دەنگەکە دەکەوت [سيرة ابن هشام].

الطبري گێڕاویەتەوە کەوا صلّى الله عليه وسلّم بە عەباسی فەرموو: ((بانگکە ئەی سەرخەرەکان، وە ئەی کۆچەرەکان)) ئەویش بانگی دەکردن کۆمەڵ کۆمەڵ، پاشان وتی: ((ئەی هاوەڵانی سورەتی بەقەرە))، ووتی خەڵك هاتن بەیەك هاوار [التفسير].

وە لە صەحیحی موسلیم داهاتوە کەوا بانگەکە کورت کراوە لەسەر بەنی حارثی کوڕی خەزرەج، وە لێرە وەستانێکی گرنگ هەیە ئەویش کاری ڕەسول اللە صلّى الله عليه وسلّم بوو لەکاتی هەڵاتنی خەڵکی وە ڕیزەکان لەیەکتری جیابوونەوە، تاوای لێهات تەنها 12 کەسی لەگەڵ ماوە، وە لەزۆربەی گێڕانەوەکان دا دەڵێت هەشتا پیاو مانەوە، سوارچاکان و پاڵەوانانی جەنگ و بەجەرگەکان هەموویان ڕایان کرد وە لەوانە لە باشترین پیاوەکانی جەنگ سلمة کوڕی اکوع بوو، بەڵکو باشترین بەندەکانی اللە و هاوەڵانی بەیعەتی ڕیزوان و جگە لەوانەش ڕایان کرد.

ئا لەوکاتەدا سەرکردایەتی بێهیوا نەبوو، وە شمشێری فڕێ نەدا و هەڵبێت لەشەڕ، پاکی بۆ صلّى الله عليه وسلّم، بەڵکو جێگیر و پێچەسپاو بوو صلّى الله عليه وسلّم پاشان بانگی خەڵکانی کرد بە سیفاتەکانیان دەستی پێ کرد بە: یا ئەهلی باوەڕی دروست وە ئەی سەربازە دڵپاکەکان وە



گەشت کردن بۆ خیلافەت

ئەی بەندە ڕەبانیەکان هاوەڵانی دار (الشجرة) و بەیعەتی ڕیزوان، پاشان بانگی کرد ئەی ئەهلی قورئان وە ئەی هەڵگرانی پەرتوکی الله و بەتایبەتی هاوەڵانی سورەتی بەقەرە، کاتێك سورانەوە لەدەور و لە دڵی هەندێك لە باوەڕداران کەمێك خۆشەویستی خێڵەکایەتی دروست بوو بۆیە بانگی سەرخەرانی کرد کۆمەڵ کۆمەڵ، وە بەناوەکانیان، ئەوەی کەوا مەبەستی هەڵاتن بایە لە شەرمان دەترسا، کەچی لەناو ئەوانە دا هاوەڵانی دارەکە و سورەتی بەقەرەی تێدا بوو، صلی الله علیه وسلم دەستی پێکرد بەتایبەتەکان پاشان بانگی کرد بەگشتی.

وەستانێکی گرنگ ئەوەیە کەوا لەگەڵ ئەوەی هەڵاتن لە جەنگ گوناهێکی گەورەیە و لەناوچونە کەوا ترسی ئەوەی لێدەکرێت کەوا نەتوانێت تەوبە بکات و بکوژرێت قسەی ناشرینی بە هەڵاتوان نەوت و جوێنی پێنەدان بەڵکو بە پێچەوانەوە، بەڵکو بانگی کردن بە خێڵەکانیان (عشائر) دوای ئەوەی کەوا پێشینیان هەبوو لە تەوحید و جیهاد وە لەوەدا سود هەیە، ئەویش ئەوەیە لەکاتی توندی و ناخۆشی یەکەمین کەس کەوا پەنای بۆ دەبەی دوای الله عز وجل هاوەڵانی خاوەن پێشینە لە موجاهیدان، وە بانگیان بکەی بەناوی خێڵەکیە پاکەکان، هاوار هاوار نەکەی عەیبیان لێبگری، بەڵکو پێویستە پەیوەندی بکەی بەهەموو ئەوانەی کەوا وازیان هێناوە لە جیهاد و باسی پێشینەکەی بکەی لە جیهاد لە ڕێی الله و بیگەڕێنیەوە بۆ ڕیزی براکانی، لەبەر ئەوەی واز هێنانی واتە جێهێشتنی براکەت بۆ شەیتان و حیزبەکانی وە زیانە بۆ جیهاد و سەربازەکانی وە پیاوی ژیر ئەوە نالێت.

پێنجەم:
لەگەڵ ڕاستی ئەوەی کەوا هەڵات لە جەنگی حونەین، لە صەحیحی موسلیم دا هاتووە کەوا أمّ سُلیم خەنجەرێکی هەڵگرتبو دەبوت یا ڕەسول الله ئەوانە بکوژم کەوا هەڵاتن؟ پشتیان لە تۆکرد! ووتی رسول الله صلّے الله علیه وسلّم: ((ئەی أمّ سُلیم الله بۆمان بەسە و چاکترە)). وە لە بوخاری دەڵێت دەهەزار خەڵك لەگەڵ پێغەمبەر بوون و هەڵاتن، نەوەوی لەسەر ئەوانەی کەوا پێغەمبەر لەدوای فەتحی مەکە پێی وتن ئێوە ئازادن قسەدەکات و دەڵێت أمّ سُلیم پێی وابوو کەوا ئەوان مونافیقن و پێویستە بیانکوژێت لەبەر ئەوەی کەوا هەڵاتن. کۆتایی هات.

ئەوەی پێویستە باس بکرێت ئەوەیە کەوا ئەوانەی لەسەرەتاوە هەڵاتن لە ئازادکرداوەکانی فەتحی مەککە بوون کەوا پشێویان خستە نێو ڕیزەکانی موسڵمانان و ترسیان خستە دڵی پیاوە ئازا و موخلیصەکان، و ئەوەیان کرد.

بەڵام پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە؛ ئایا ڕەسول الله صلّے الله علیه وسلّم دور بێت لەو هەڵەبوو لەوەی کەوا ئەوانەی کردە هاوڕێی خۆی بۆ جەنگی حونەین کەوا ئەوان تازە موسڵمان بوبون؟ ئەویش لەبەر ئەوەی لەوکاتەدا موسڵمانان لاوازیان تێدابوو، وەکو باسکرا، وە ڕەسول الله صلّے الله علیه وسلّم بەژداری هیچ خولێکی تایبەتی پێنەکردن بە تەوحید؟ ئەوەی ئەوە دوبات دەکاتەوە کەوا ئەوان سەرەتابوون لە تەوحید ئەوەیە کە بە صەحیحی لە پێغەمبەرەوە هاتوە صلّے الله علیه وسلّم کاتێك دەرچوو بۆ حونەین بەلای دارێکی موشریکەکان دارۆیشت پێی دەوترا ذات أنواط کەوا چەکەکانیان پێوە هەڵدەواسی، وتیان ئەی ڕەسول الله: دارێکی أنواطیش بۆ ئێمە دابنێ هەرچۆن ئەوانە داری أنواطیان هەیە صلّے الله علیه وسلّم فەرمووی: ((سبحان الله! ئەوەتان وت کە گەلی موسا وتیان {پەرستراوێکمان بۆ دابنێ هەروەکو چۆن بۆ ئەوان پەرستراو هەیە} [الأعراف: 138]، [الترمذي گێڕاویتەوە لە أبي واقد الليثي]. کۆتایی هات.

ئەوە دەڵێم لەبەر ئەوەی هەندێك لە دڵ نەخۆشان عەیبیان لێگرتین بەوەی کەوا ژمارەیەکی زۆر هاتە نێو سوپاکانمان دوای ڕاگەیاندنی دەوڵەتی ئیسلامی، کە هەندێکیان هۆکاربوون بۆ شکانی برایان لە هەندێك شوێن، هیچ شتێکمان بەسەر نەهاتووە لەوەی ڕەسول الله صلّے الله علیه وسلّم گەورەتر بێت، بەڵکو ڕەسول الله صلّے الله علیه وسلّم کاتێك فەتح هات لە جەنگی حونەین بەهۆی الله وە کە هەرئەویان بەس بوو غەنائیمەکانی دابەش کرد بەسەر ئەوانەی کەوا ئازادی کردبوون لە فەتحی مەککە و موهاجیرەکان وە هیچی نەدا بە سەرخەرەکان هەروەکو لە صەحیحی بوخاری و جگە لەئەو هاتوە کە ئەوان زۆربەی سوپاکەیان پێك هێنابوو ابن القيّم ڕەحمەتی الله ی لێبێت دەڵێت: لە داناییەکان لەو جەنگە ئەوەیە کەوا الله پێغەمبەرەکەی سەرخست بە نەوەك زۆری سوپاکەی کەوا هاتن بۆ ناو ئاینەکەی وە نە بەزۆری بەشداربووانی جەنگەکەیە. [ابن حجر: فتح الباري] کۆتایی هات.

لەگەڵ ئەوەشدا مزگێنی دەدەین بەم نەتەوەیە کەوا سوپاس بۆ الله تاوەکو ئێستا هیچ ئەمیرێك چەکی فڕێنەداوە کەوا دوای ڕاگەیاندنی دەوڵەتی ئیسلامی هاتن بۆ ناو دەولە، بەڵکو ئەوان تاوەکو ئێستا پاڵەوانی جەنگەکان و سوارچاکی جەنگەکانن نمونەیان وەکو نمونەی پێشە خۆیانە کە هاتن بۆ ناو دەولە بۆ ئەو خێرە والحمد لله رب العالمين.



کاتێ بڕواداراانی مەدینە لە جەنگی ئەحزاب (خەندەق) تاقیکرانەوە بە ترسنۆك و دڵنەخۆشەکان و کاتێك چاوەکان ئەبڵەق بوبون و دڵەکانیش گەیشتبونە گەروو کاتێك بوو کە گومانی جۆراوجۆریان دەبرد بە الله، ئیمامی طەبەری لە (ابنِ ابی حاتم) لە (الحسن البصری)یەوە لەمانای ئەم ئایەتەدا {وَتظَنوُّنَ باِللَّه الظُّنوُناَ} [الأحزاب: 10]. دەفەرموێت: مونافیقەکان وا گومانیان دەبرد کە موحەممەد و هاوەڵەکانی بنبڕدەکرێن، بڕوادارانیش ئەوەندەی تر دڵنیابون و دەیانزانی ئەو بەڵێنەی الله پێیداون حەقە و الله دینەکەی خۆی سەردەخات بەسەر هەموو دینەکانی تر هەرچەندە هاوبەشدانەران پێیان ناخۆش بێت، پاشان مونافیقەکان وتیان {الْمُناَفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَّا وَعَدَناَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلّاغُرُورًا}[الأحزاب: 12].

ئیمامی طەبەری لە (ابن أبی حاتم) ئەویش لە (قتادة) ڕەحمەتی الله ی لێ بێت لە مانای ئەو ئایەتەدا فەرمویەتی: ئەمە وتەی هەندێك لە مونافیقەکان بوو دەیانوت موحەممەد باسی گرتنی فارس و ڕۆم مان بۆ دەکات لەکاتێکدا ئێمە لێرەدا گەمارۆدراوین تەنانەت کەسێك لە ئێمە ناتوانێ قەزای حاجەتی ئەنجام بدات، ئەو بەڵێنەی الله و پێغەمبەرەکەی پێی دابوین بەسەرکەوتن هەر فریودان و لە خشتە بردن بوو، ئا لەو کاتە پڕناخۆشیەدا زانیان ئیمانداران کە سەرکەوتنی الله زۆر نزیکە، وەك طەبەری لە عەبدوڵای کوڕی عەباسەوە لە

مانای ئەم ئایەتەدا {وَلَمَّا رَأىَ الْمُؤْمِنوُنَ الْحَزَابَ قَالُوا هَٰذَا مَا وَعَدَناَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلّا إِيمَاناً وَتسَلِيمًا} دەفەرموێت: لەبەرئەوەی موسڵمانان دەیانزانی الله فەرمویەتی پێیان {أَمَ حَسِبْتمُ أنَ تدَخُلُوا الْجَنةَّ وَلَمَّا يَأْتكُم مَّثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُم مَّسَّتهُْمُ الْبَأسْاءُ وَالضَّراءُ وَزُلْزِلُوا حَتيَّٰ يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتىَٰ نصَر اللَّهِ أَلَا إنِّ نصَر اللَّهِ قَرِيبٌ}[البقرة : 214].

بۆیە کاتێ توشی ئەو بەڵا و ناخۆشی و ڕوبەڕوبونەوەیە هاتن بەرامبەر هەموو هێزەکانی کوفر لە جەنگی ئەحزاب بڕواداران مانای ئەو ئایەتە هاتە بیریان بۆیە ئیمانیان زیاتری کرد هێندەی تر ملکەچیان نواند، بڕواداران لەخەندەقەکانیان بەردەوام یادی ئەو ئایەت و فەرمودانەی پێغەمبەریان دەکرد(صلی الله علیە وسلم)کە هەواڵی پێدابون بەوەی توشی دێن لەو ڕێگەیەدا بۆیە هیچ کات ئەو هەواڵ و نیشانانەی پێیان درابوو کە دەبوو توشی ببن ساردی نەکردنەوە بەڵکو زیاتری صەبر و ئارامی پێ دەبەخشین زیاتر ملکەچ دەبون بۆ قەدەری الله تعالی چونکە بەنیشانەی هاتنە دی بەڵینەکانی الله و پێغەمبەرەکەیان(صلی الله علیە وسلم) دەزانی، بەڵام لەبەرامبەردا مونافیق و دڵ نەخۆشەکان لەدڵەڕاوکێ دا بوون گاڵتە و تانەیان دەدا بەو بەڵێنانەی الله پێغەمبەرەکەی (صلی الله علیە وسلم) وە کافر و طاغوتانیش بەقوەت و هێزی خۆیان ئەیاننازی و شانازیان پێوە

دەکرد و گومانی خراپیان بە اللە دەبرد، وایان دەزانی اللە ی عەزیز و حەکیم پشت دەکات لە دین و خۆشەویستەکانی و دوژمنانی سەردەخات تا بەردەوام هەموو ئاین و گوێڕایەڵی بۆ غەیری اللە بێت، پاك و بێگەردی اللە لە گومانی نەفامان بەڵکو اللە تعالی جڵەو بۆ دوژمنانی شل دەکات و لەپڕێکدا دەیانگرێت کە هەستیان پێ نەکردبێت، بۆیە دەبینی دوژمنان هەمیشە بەرەو بەدیهاتنی مەکری اللە و ئەو سەرەنجامە بەدبەختیەی خۆیان هەنگاودەنێن {یُخْرِبُونَ بُیُوتَهُم بِأَیْدِیهِمْ وَأَیْدِی الْمُؤْمِنِینَ فَاعْتَبِرُوا یَا أُولِی الْأَبْصَارِ} [الحشر: 2].

نمونەی ئەمەش کۆبونەوەی خاچپەرستان و پشتیوانانیانە لە صەحەوات وتورکەکان کە لە ریفی باکوری حەلەب خۆیان کۆکردۆتەوە بە ئاشکرا ئەڵێن دابق ئامانجی سەرەکیمانە وادەزانن بەوەی بە پێیە پیسەکانیان و ئالا بۆگەنەکانیان بچنە ناویەوە دەبێتە سەرکەوتنێکی مەعنەوی مەزن بەسەر دەوڵەتی ئیسلامی، وا گومان دەبەن سەربازانی خیلافەت جیاوازی ناکەن لە جەنگی دابقی بچوك و داستانی گەورەی دابق بۆیە ئەگەر سەربازانی دەوڵەتی ئیسلامی -اللە تعالی جێگیریان بکات- بکشێنەوە ئیتر وا دەزانن ئیتر هەڵگری ئالای (العقاب) نابن و نابنە سەرمەشقی سەرکەوتنەکان بۆ داستانی داهاتووی دابق و سەربازەکانی پۆل بە پۆل وازی لێ دێنن .

لە أبي هريرة -اللە لێی ڕازی بێت- کەوا ڕەسول اللە -صلی اللە علیە وسلم- فەرمویەتی: قیامەت هەڵناسێت تاکو ڕۆمەکان لە (أعماق) یان (دابق) دادەبەزن، ئینجا لەشکرێکیان لە مەدینەوە بۆ دەردەچێت کە لەچاکترینی دانیشتوانی سەر زەوین لەو ڕۆژگارەدا، کاتێ ڕیز دەبن ڕۆمەکان دەڵێن: وازمان لێبێنن بابجەنگین لەگەڵ ئەوانەی کە لەئێمە بون و بەدیل گیران (موسڵمان بون ئیستا هاتون دەجەنگن لەدژمان) موسڵمانەکان دەڵێن نە بە اللە وازتان لێ ناهێنین بجەنگن لەگەڵ براکانمان، ئینجا دەجەنگن لەگەڵیان سێ یەکیان لەجەنگەکە هەڵدێن و اللە تەوبەیان لێ قبوڵ ناکات، سێ یەکیشیان دەکوژرێن کە چاکترینی شەهیدانن لای اللە سێ یەکەکەی تریشیان سەردەکەون، هەرگیز توشی فیتنە نابن ئینجا (قوستەنتینیە) ئازاد دەکەن، لەکاتێکدا خەریکی دابەش کردنی دەستکەوتی جەنگەکەن، شمشێرەکانیان بەدار زەیتونەوە هەڵواسیوە، شەیتان بەدرۆ لەناویاندا هاوار دەکات: دەجاڵ دوای ئێوە چۆتە ناو ماڵ و منداڵتان ئەوانیش دەردەچن کاتێ ئەوان سەرگەرمی خۆسازدان دەبن بۆ جەنگ ڕیزەکانیان ڕێك دەخەن و قامەت دەکرێ بۆ نوێژ "عیسای کوڕی مەریەم" دادەبەزێت پێش نوێژیان بۆ دەکات کاتێ دوژمنی اللە (دەجال) دەیبینێ دەتوێتەوە وەك چۆن خوێ لە ئاودا دەتوێتەوە، خۆ ئەگەر وازی لێ بهێنایە خۆی لەخۆیدا دەتوایەوە تا لەناو دەچوو، بەڵام اللە بەدەستی ئەو دەیکوژێت، خوێنەکەی بەڕمەکەیەوە نیشانیان دەدات. [موسلیم گێڕاویەتیەوە].

وە یوسەیری کوڕی جابر (اللە لێی ڕازی بێ) فەرمویەتی عەبدوڵای کوڕی مەسعود فەرمویەتی: قیامەت هەڵناسێت تاکو وای لێ دێت نە میرات دابەش دەکرێ و نەدڵ بەدەستکەوتی جەنگ خۆش دەکرێ، پاشان بەدەستی ئاماژەی کردە ڕووە و شام وتی: دوژمنانێك خۆیان کۆدەکەنەوە بۆ ئیسلام خوازان و ئیسلام خوازانیش خۆیان کۆدەکەنەوە بۆ ئەوان وتم: مەبەستت لە ڕۆمەکانە وتی: بەڵێ، ئیتر لەو کاتەدا جەنگ بەرپادەبێت و بگرە و بەردەیەکی سەخت ڕوودەدات کە موسڵمانان پەیمانی مردنی مەرگی تێدا دەدەن، کەتا سەرنەکەون نەگەڕێنەوە، ئینجا کوشتار دەست پێ دەکەن تاکو شەو دادێت و دەبێتە بەربەست لەنێوان ئەمان و ئەواندا، ئیتر هەردولا ئەمانیش و ئەوانیش دەگەڕێنەوە هیچیان نابەزن و مەرجەکەش نایاتە دی، پاشان موسڵمانان مەرجێکی تر دەدەن یان دەبێت بمرن یان بەسەرکەوتویی بگەڕێنەوە، دیسان دەکەونەوە کوشتارکردن تا شەویان بەسەردادێت و دەبێتە بەربەرست لەنێوانیان ئیتر هەردولا ئەمانیش و ئەوانیش دەگەڕێنەوە و هیچیان نابەزن مەرجەکەیش نایاتە دی، پاشان موسڵمانان مەرجێکی تر دەدەن یان دەبێت بمرن یان بەسەرکەوتویی بگەڕێنەوە، دیسان دەکەونەوە کوشتارکردن تا شەویان بەسەردادێت و دەبێتە بەربەرست لەنێوانیان ئیتر هەردولا ئەمانیش و ئەوانیش دەگەڕێنەوە و هیچیان نابەزن مەرجەکەیش نایاتە دی، پاشان بۆ ڕۆژی چوارەم چی ماوە لە پاشماوەی ئیسلام خوازان بەرەو ڕویان دەردەپەڕن، تاوەکو اللە تێکیان دەشکێنێ، جەنگێکی خوێناوی بێ وێنەی کەس نەدیدە دەکەن، بەڕادەیەك باڵندە گوزەر دەکات بەملاولایاندا بەجێیان ناهێڵێت هەتا دەمرێ و دەکەوێتە خوارەوە وای لێ دێت بەرەبابێك کەسەد کەس بوبن سەرژمێری خۆیان دەکەن تاقلەبربوون و تەنها یەك پیاویان ماوە، ئیتر بەچ دەستکەوتێك دڵ خۆش بکرێت، یاخود چ میراتێك دابەش بکرێت، لەکاتێکدا ئەمان لەم حاڵەدا دەبن گوێیان لێ دەبێت کە بەڵایەکی لەوە گەورەتر دامێن گیریان بوە، کاتێ جارچی دێتە لایان و هاواری لێ دەکات دەجاڵ لەدوای خۆیان بەربۆتە ناو ماڵ و منداڵیانەوە ئەوانیش چی یان پێیە هەر هەمووی فڕێ دەدەن و ڕودەکەنە ماڵەوە دە سوارچاك لەپێش خۆیانەوە دەنێرن پێغەمبەری پێشەوا (صلى اللە علیە وسلم) دەفەرموێت: (من زۆرچاك ناوی خۆیان و باوکیان ڕەنگ و شێوەی ئەسپەکانیان دەزانم ئەوان لەو ڕۆژەدا چاکترین سواری سەرزەوین). موسلیم گێڕاویەتیەوە.

"لە عەوفی کوڕی مالیك" (اللە لێی ڕازی بێ) پێغەمبەر-صلی اللە علیە وسلم- فەرمویەتی: شەش شت بژمێرە پێش هاتنی قیامەت، مردنی من، پاشان فەتحی قوستەنتینیە، پاشان پەتاو کۆلێرا کە وەك نەخۆشی (قعاص) ی ئاژەڵ وایە بڵاوئەبێتەوە خەڵکی بەکۆمەڵ ئەکوژێت، زۆربونی پارە و سامان هەتا پیاوی وا هەیە سەد دیناری پێ ئەدرێت توڕە ئەبێت و داوای زیاتر ئەکات، پاشان فیتنەیەکی تر سەر هەڵدەدات کە ماڵی عەرەب نامێنێت توشی ئەو فیتنەیە نەبێتەوە، پاشان ئاگربەستێك لەنێوان ئێوە و بەنی ئەسفەر کە (ڕۆمەکان و ئەوروپیەکانی ئێستان)، دروست ئەبێت بەڵام لەدواییدا ئاگربەستەکە ئەشکێنن و لەژێر هەشتا ئالاوە دێنە سەرتان و لەژێر هەر ئالایەك دوازدە هەزار سەرباز جەنگتان لەگەڵ دەکەن. بوخاری گێڕاویەتیەوە.

ئەیگێڕێتەوە (أبو داود) لە " ذي مخمر" (اللە لێی ڕازی بێ) کەوا پێغەمبەر-صلی اللە علیە وسلم- فەرمویەتی: ئاشتەواییەك لەگەڵ ڕۆمەکان مۆر دەکەن و پاشان ئێوە و ئەوان پێکەوە شەڕ لەگەڵ دوژمنانتان دەکەن، سەرکەوتن بە دەست دەهێنن و دەستکەوتتان دەبێت و بەسەلامەتی دەگەڕێنەوە، پاشان لەشوێنێکی بەرز کۆئەبنەوە هەتا گاورێك لە (سوپاکە) خاچێك بەرزدەکاتەوە، و دەڵێت خاچ سەرکەوت موسڵمانێك توڕە ئەبێت و دێت خاچەکە دەشکێنێت، لەوکاتەدا ڕۆمەکان بەڵێن وپەیمانەکەیان دەشکێنن و لەوێوە شەڕ و داستانە گەورەکە ڕوودەدات. [أحمد و ابن ماجه و أبو داود و ابن حبان والحاکم گێڕاویانەتەوە وزەهەبیش بە دروستی داناوە].

وە لە لەفظي (ابن حبان) هاتوە: ئاشتەواییەك لەگەڵ ڕۆمەکان مۆر دەکەن و پاشان ئێوە و ئەوان پێکەوە شەڕ لەگەڵ دوژمنێك دەکەن لەدوایانەوە، سەرکەوتن بە دەست دەهێنن و

دەستکەوتتان دەبێت و بەسەلامەتی دەگەڕێنەوە، پاشان لەشوێنێکی بەرز کۆئەبنەوە هەتا گاورێک لە(سوپاکە)خاچێك بەرزدەکاتەوە، و دەڵێت خاچ سەرکەوت و یەکێك لە موسڵمانەکانیش دەڵێت: نەخێر بەڵکو الله سەرکەوت پاشان موسڵمانەکە بۆ خاچەکە دەچێت کە نزیکە لێوەی و دەیشکێنێ خاچپەرستەکانیش بۆی دەچن و لەملی دەدەن و ئەوجا موسڵمانانیش پەلاماری چەکەکانیان دەدەن و شەڕ و کوشتار دروست ئەبێت، الله تعالى رێز لەو کۆمەڵە موسڵمانە دەنێت بەشەهیدبون، ڕۆمەکانیش بەگەورەکەیان ئەڵێن ئەوە رزگارمان بوو لە عەرەب! ئا لەو سەروبەندەدا کۆدەبنەوە بۆ داستانەکە و لەژێر هەشتا ئاڵاوە بۆتان دێن هەر ئاڵایەکیش دوازدە هەزار جەنگاوەری لەژێردایە.

بۆیە ئەو ڕوداوانەی پێش ڕوداوی داستانی دابق دەکەون بریتی دەبێت لەو ئاشتەواییەی کە لەنێوان موجاهیدانی موەحید و گاورەکانی ڕۆم دەکرێ بۆ جەنگان و کوشتاری دوژمنێك لەدوای خۆیانەوە،

دوای ئەوەی موجاهیدان بەسەر ئەو دوژمنەیان سەردەکەون ئینجا ئەو دووکۆمەڵە کۆدەبنەوە لەدابق و لەبەرزاییەکانی دەوروبەری، و یەکێك لە گاورەکان خاچێك بەرزدەکاتەوە و ئەڵێ خاچ سەرکەوت لەوکاتەدا موەحیدێك توڕە دەبێت خاچەکە دەشکێنێت ئەوجا ڕۆمەکان خۆیان کۆدەکەنەوە بۆ داستان و شەڕە گەورەکەی دابق بەهەزاران جەنگاوەرەوە بۆ موسڵمانان دێن، پاشان موجاهیدان پشتی برا کۆیلەکانیان بەرنادەن ئەوانەی بەبەندە گیراون و موسڵمان بونە لە ڕۆمەکان، ئەمەیە ڕووداوەکانی داستانی گەورەی دابق کە بریتیە لە جهاد لە تێکۆشان لە کوشتن و لەکوشتار لە ئازار و لە ئومێد، موجاهیدی موەحید لەسەرڕێی بەصەبر و یەقینەوە بەردەوام بێ لە سەنگەرگرتن و جەنگ و کوشتاری تا ئەو کاتەی الله وشەی دوژمنەکانی دەشکێنێ و دڵەکانیان تێك و پێك ئەدات شەڕ و ئاژەوەی خۆیان ئەخات بەگژی خۆیان و ملی یەکتر ئەپەڕێنن {عَسَىٰ أَن يَكُونَ قَرِيبًا} وە ئەو ڕوداوە مەزنانەی ئەمڕۆ لە باکوری شام دەگوزەرێ لە دابق و دەوروبەری لە نیشانە و ئامادەکاریەکانە بۆ ڕودانی داستانە گەورەکەی دابق -ان شاء الله- کە بەرۆکی خاچپەرستان دەگرێ زوو یان درەنگ کە دەبێت بە مەرجی کۆمەڵی موسڵمانان ڕازی ببن و ئەو سەرکەوتنانەی بەدوای دا دێت پاشان خاچپەرستەکان پەیمان دەشکێنن و دەبێتە داستانە گەورەکەی دابق، ئەمڕۆش دوژمنانی الله لە ڕیزەکانیان دوبەرەکی و ناکۆکیە لەمێژینەکانی ڕۆژئاوای خاچپەرست و ڕۆژهەڵاتی خاچپەرست دوبارە نوێ دەبێتەوە و لەسەر هەڵدانەوەیە بەهەمان شێوە ناکۆکی لەنێوان پشتیوانە مورتەددەکانیان وەك تورکەکان ناکۆکیان هەیە لەگەڵ کوردەکان، وە صەحەواتەکانی تورکیا ناکۆکن لەگەڵ صەحەواتەکانی ئوردن و ڕافیزەی عیراق ناکۆکن لەگەڵ کوردەکانی عێراق و کوردەکانی ڕۆژئاوا ناکۆکن لەگەڵ کوردەکانی ڕۆژهەڵات و نوصەیریەکانی شام ناکۆکن لەگەڵ کوردەکانی شام {تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ} [الحشر: 14].

وە ئەم هاتن و چونەمان(الكر والفر) لەدابق و دەوروبەری کە جەنگی بچوکی دابقە، گومانی تێدا نیە بە جەنگ و داستانی گەورەی دابق کۆتایی دێ دوای ئەوەی بەواقیعی ئەو



خاچ پەرستان

بەڵێنەی الله و پێغەمبەرەکەی -صلى الله عليه وسلم- دێتەدی لە ئاشتەوایی کردن لەنێوان موسڵمانان و ڕۆمەکان پاشان غەدری ڕۆمەکان و دوای ئەوەش فەتح کردنی قوستەنتینیە پاشان ڕۆم.

"ئەبو هورەیرە" (الله لێ ڕازی بێ) دەڵێ: پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- فەرمووی: (ئەم شارەتان بیستوە کە لایەکی لەوشکانی و لایەکی لەدەریادایە) گوتیان: بەڵێ ئەی پێغەمبەر فەرمووی: (قیامەت هەڵناسێت تاکو حەفتا هەزارکەس لەنەوەی (ئیسحاق) لەشکرکێشی بۆنەکەن، کاتێ کە بۆی دێن و دادەبەزن نە بەچەك جەنگ دەکەن و نەتیر دەتەقێنن، بەڵکو دەڵێن: "لا إله إلا الله و الله أكبر" لایەکی دەگیرێت، "سەور" دەڵێت: من وادەزانم کە فەرمودەی ئەو لایەی لەدەریادایە -پاشان دوبارە دەڵێن: "لا إله إلا الله والله أكبر" ئەولاکەی تریشی دەگیرێت، پاشان هەمدیسان بۆجاری سێهەم دەڵێن: "لا إله إلا الله و الله أكبر"ڕێگەیان بۆچۆڵ دەکرێت و دەچنە ناویەوە دەکەونە کۆکردنەوەی دەستکەوت لەکاتێکدا کە خەریکی دابەشکردنی دەستکەوتەکان دەبن هاوڕێیەکیان پێ دەگات و دەڵێت: دەجاڵ دەرچوو ئیتر هەموو شتێك وازلێ دەهێنن و دەگەڕێنەوە. موسلیم گێڕاویەتەوە.

الله تعالى بیگێڕێ لەژێر دەستی موجاهیدانی خیلافەت هەروەك چۆن شێخ "أبو مصعب الزرقاوي" -الله لیی وەرگرتبێت- دەیفەرموو: لێرە ئێمە جهاد دەکەین و چاومان لەسەر قودسە لێرە جەنگ و کوشتار دەکەین ئامانجمان ڕۆمایە، گومان باشی بە الله بمانکات بە کلیلی کردنەوەی موژدەکانی پێغەمبەرایەتی و قەدەری ئیلاهی [رياح النصر].

الله تعالى بەسەر گشت کارەکانی خۆیدا زاڵ و بەدەسەڵاتە بەڵام زۆربەی خەڵکی ئەمە نازانن.

تەوحیدی الله
لە
فەرمان ڕەوایەتی دا

باوەڕ بەوە: کە هیچ یاسا دانەرێکی شایستە نیە جگە لە الله، ناسراوە بە هەموو ئاکارێکی تەواو، حوکم بەتەنها بە شەرعی ئەو دەکرێت

{إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا للهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ} [يوسف: 40]
{أَفَغَيْرَ اللهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا} [الأنعام: 114]
{أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ} [المائدة: 50]

ئەم تەوحیدە سێ پایەی هەیە:

تەوحیدی الله لە یاسادانان

[هیچ یاسا دانەرێك نیە شایستە بێت جگە لە الله، ناسراوە بە هەموو ئاکارێکی تەواو] الله تعالی دەفەرموێت: **{شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ} [الشورى: 13]، {أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُم مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ الله} [الشورى: 21].**

تەوحیدی الله لە حوکم کردن

[حوکم تەنها بە شەرعی ئەو دەکرێت] **الله تعالی دەفەرموێت: {وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ} [المائدة: 49]، {وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ} [المائدة: 44].**

تەوحیدی الله لە بردنەوەی کێشە کان بۆ لای

[کێشەکان نابرێنە لای هیچ یاسایەك جگە لە یاسا و شەرعی الله] **الله تعالی دەفەرموێت: {وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللهِ} [الشورى: 10]، {أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ} [النساء: 60].**

ئەوانەی ئەبنە هەڵوەشاندنەوەی ئەم تەوحیدە وە خاوەنەکەی ئەبەنە پاڵ موشریکەکان:

باوەڕ: بەوەی کە جگە لە الله مافی یاسادانانی هەیە، وە یاسای الله کەم و کورتی تێئەکەوێت لەبەر ئەوەی ناگونجێت بۆ هەموو کات و شوێنێك، یان مرۆڤ بۆی هەیە حوکم بکات بەشتێك جگە لەوەی الله دای بەزاندوە، یان حوکمی جگە لە الله باشترە لە حوکمی الله یان هاوشێوەیەتی.

دانانی یاسا: بریتیە لە ململانێکردن لەگەڵ الله لە ربوبیەتدا، وەبکەرەکەی تاغوتە، وەکو ئەندامانی پەرلەمانی یاسا دانەر وە دەستور دانەران و یاخود دانانی یاساکانی خێڵەکایەتی، فەرمانەکە ئەوانەش دەگرێتەوە کە خۆیان ئەپاڵێون لە هەڵبژاردنەکانی یاسادانان وە دەنگدەرانیش کە دەنگیان پێدەدەن یان یاخود دەنگ بە هەڵبژێردراوەکان دەدەن، وە جیاوازی نیە لە نێوان (عەلمانی) یاخود (ئیسلامی) لەمەدا، چونکە یاسادانان مافی الله یە بەتەنها، شەریکی نیە تیایدا.

حوکم کردن بەجگە لەوەی الله دایبەزاندوە: ئەوەی حوکم بە یاسایەك جگە لەوەی الله دایبەزاندوە دەکات تاغوتە، وەکو فەرمان ڕەواکان و دادوەرەکان کە فەرمان دەکەن بە یاسا دەستکردەکان و یاسا خێڵەکیەکان و ئەحکامەکانی ژوری بازرگانی، ئەم فەرمانە ئەوانەش دەگرێتەوە کە خۆیان ئەپاڵێون لە هەڵبژاردنەکانی جێبەجێکرندا وە ئەوانەش کە دەنگیان پێدەدەن، جیاوازی نیە لەنێوان "عەلمانی" و"ئیسلامی"، چونکەی شیرك و کوفر ڕێگەی پێنەدراوە لە بەرژەوەندی بێت یان پێویستی.

بردنەوەی کێشەکان بۆ لای جگە لە الله: بریتی یە لە گەڕانەوە بۆ یاسای تاغوت لەکاتی ناکۆکی و جیاوازی دا، بکەرەکەی کافر و موشریکە، وەك یەك وان لەوەدا کەسێك باوەڕی بە ڕاستی ئەو یاسایانە هەبێت یاخود بە باطل و پوچی دابنێت، بەڵام دەچێتە لای بۆ بەدەستهێنانی سودێك یان لابردنی زیانێك، وەکو ئەوانەی کە کێێشەکانیان ئەبەن بۆ لای دادگاکانی تاغوتەکانی مەدەنی و سەربازی و بازرگانی و سەندیکاکان، وەیەك لاکردنەوەی خێڵەکیەکان و هاوشێوەکانی، وە دادگای نێودەوڵەتی سەربە نەتەوە یەکگرتوەکان و ئەوانی دیکە.

وە هەرکەسێك بکەوێتە ناو شیرکی گەورە هیچ بیانویەکی بۆ نیە جگە لە زۆرلێکراو، پێویستی و بەرژەوەندی زۆلێکردن نیە، با هەرکەسێك ئاگاداربێت لەم شێوانە لە شیرك و کوفر و تەوبە بکات لە مورتەددی ئەگەر کەوتۆتە ناو یەکێك لەوانە.



واجب بوونی قسە کردن لەسەر زانای خراپ و ئابڕو بردنیان

ئەو شەریعەتەی ئیسلامە دابەزیوە بۆ چەسپاندی پێنج پێویستیەکە، کەوا ژیانی خەڵك ڕاست نابێت لەئاین و دونیایان مەگەر بەو پێنجە نەبێت، ئەوانیش: پاراستنی ئاین، و پاراستنی گیان، و پاراستی عەقڵ، و پاراستنی ئابڕو، و پاراستنی سامان، گومانی تێدا نیە کەوا پاراستنی ئاین گەورەترین بەرژەوەندی و مەبەستە، لەبەر ئەوەیە کەوا اللە شیرك و هۆکارەکانی قەدەغە کردوە، وە قەدەغەی کردوە کەوا بێ زانست قسەی لەسەر بکرێت، وە بیدعە و داهێنراوەکانی قەدەغە کردوە، لەبەر ئەوەیە کەوا لە واجبەکان: ئەوەیە کەوا ئەم نەتەوەیە ئاگادار بکرێتەوە لە شیرك و بیدعە، و ڕونکردنەوەی حاڵی ئەهلەکانیان و ئاشکراکردنی پوچیان ئەوەش لە ئامۆژگاریە واجبەکانە بۆ پاراستنی ئاینی موسڵمانان، هەروەکو جێگیر بوە لە تەمیمی داری -اللە لێی ڕازی بێت- کەوا پەیامبەر -صلی الە علیە وسلم- دەفەرموێت ئاین ئامۆژگاریە، وتمان بۆ کێ؟ فەرمووی (بۆ اللە و ڕەسولەکەی و پێشەواکانی موسڵمانان و موسڵمانان بەگشتی) [موسلیم گێڕاویەتیەوە]. لەبەر ئەوەیە کەوا وەڵامدانەوەی ئەهلی بیدعە و ئاگادارکردنەوە لێیان لە فەرمان کردنە بە چاکە و ڕێگری کردن لە خراپە، اللە تعالی دەفەرمووێت (نەتەوەیەك لەناو ئێوە دەبێت بانگەوازی چاکە دەکەن و فەرمان بە چاکە دەکەن و ڕێگری لە خراپە دەکەن [ال عمران: 104] ابو عەباس ئیبن و تەیمیە، ڕەحمەتی اللە ی لێبێت دەڵێت: ((وە نمونەی ئەهلی بیدعە و ئەهلی وتارە دژەکانی کیتاب و سوننە یان عیبادەتە دژەکانی کیتاب و سوننە، ڕون کردنەوەیماڵیان و ئاگادارکردنەوەی نەتەوە لێیان واجبە بە ڕێککەوتنی موسڵمانان.... کەوا بووە پاك بوونەوەی ڕێگەی اللە و ئاین و ڕێباز و شەرعەکەی و دورخستنەوەی زیادە ڕۆیی و ئەوانە و دوژمنایەتیان لەسەر ئەوە واجبێکی کیفائیە بە ڕێککەوتنی موسڵمانان ئەگەر اللە کەسێك دانەنێت بۆ دورخستنەوەی زیانی ئەوانە لە خراپ کردنی ئاین کەوا خراپیەکەی گەورەترە لە دەست گرتنی دوژمنی ئەهلی جەنگ بەسەر دەسەڵات; ئەوانە ئەگەر دەستیان گرت بە دەسەڵات دڵەکان و ئەوەی کە لەگەڵ دڵ دایە خراپی ناکەن مەگەر لەسەر شوێنکەوتوانیان بێت بەڵام ئەوانە دڵەکان خراپ دەکەن لەسەرەتاوە)) [مجموع الفتاوی].

قسە وتن و عەیب گرتن لەوانە بەناوەکانیان جێگیر بوە لە سوننە، وەپێوانە دەکرێت لەسەر خاوەنی بیدعە، غەیبەت کردنی ڕێگە پێدراوە بۆ ئاگادار کردنەوەی خەڵکی لێی، عائیشە -اللە لێی ڕازی بێت- دەفەرمووێت: ((پیاوێك داوای ئیزنی لە ڕەسول اللە کرد -صلی اللە علیە وسلام-، فەرمووی: ((ڕێگەی بدەن خراپترین برای خێڵەکیە) یان (کوڕی خێڵەکیە)، کاتێك هاتە ژورەوە قسەی هەبوو، وتم: ئەی ڕەسول اللە، ئەوەی کەوتت وتت، پاشان وتەکان نەرم بوو بۆی؟ فەرمووی ئەی عائیشە خراپترینی خەڵکی ئەوەیە کەواز لە خەڵك بهێنێت، لە ترسی خراپە)) [متفق علیە]. وە پێشین ئاگاداریان دەکردەوە لەوەی کەوا زانست لە بیدعەکار وەربگیرێت هەروەکو موسلیم لە صەحیحەکەی دا هێناویەتی لەپێشەوا


زاناکانی تاغوت

ئیبن سیرین فەرمووی: (ئەو زانستە ئاینە، سەیرکەن لە کێ ئاینەکەتان وەردەگرن)). وە فەرمووی: ((پرسیاری سەنەدیان نەدەکرد، بەڵام کە فیتنە دروست بوو، وتیان: باسی پیاوەکانتانمان بۆ بکەن! سەیری ئەهلی سوننە دەکرێت و فەرموودەیان وەردەگیرێت، وە سەیری ئەهلی بیدعە دەکرێت و فەرموودەکانیان وەرناگیرێت)).

ئەوە شەبابەی کوڕی سوار الفزازي: (کۆچی دوای کردوە: 208ک) کاتێك لێیگۆڕا بە بیدعەی ئیرجاء ئیمام ئەحمەد وازی لە وەرگرتن هێنا لێی وە وتی: (هیچم لێوەرنەگرتوە لەبەر ئیرجائەکەی) [تهذيب الكمال].

کورت کراوەی ئەوە ئەوەیە کەوا ئەهلی بیدعە هەیانە کەوا زانستێکی زۆری لەبەر کردوە وە زیرەك بووە لە هەندێك تەکنیك لەگەڵ ئەوەش پێشەواکانی ئەهلی سوننە پێیان سەرسام نەبوون، بەڵکو لێیان دورکەوتنەوە، لەبەر ئەوەی زانسیتان نەبوە بە پاك بوونەوەیان بەڵکو بوو بە بیانوو لەسەریان، زانست بریتیە لە ترسان لە الله، وە زانست بریتیە لە کردار، هەروەکو ئیبراهیمی نەخەعی دەڵیت: ((ئەگەر لە شێخێکمان وەرگرتبایە ئەوا پرسیاری خواردن و خواردنەوەی مان لێدەکرد(واتە لەکێی وەرگرتوە) وە چون و هاتنیمان لێدەکرد، ئەگەر رێك بوایە ئەوە لێمان وەردەگرت ئەگەر نا نەدەهاتین بۆی)) [کامل في ضعفاء الرجال].

بەڵکو پێشین (سەلەف) دوریان نەدەگرت لە باسی کەسێك کەوا هەڵەی بکردبایە لە گێڕانەوە -جا لە خراپی لەبەر کردنی بێت یان تەرتیبی بێت- ناویان دەهێنا هەرچەندە لە ئەهلی چاکە و ڕاستی بوایە، تاوەکو خەڵك ئاگادار بکەنەوە لە هەڵەکانی، نەوەك بڵێین کەوا لە غەیبەتە قەدەغە کراوەکانە بەڵکو ئەوە لە ئامۆژگاریە واجبەکانە تاوەکو شتی هەڵە نەلکێنرێت بە شەریعەت لە بیری خەڵکی و وا گومان ببەن کەوا لە ئاینە و دوای کەون، لەبەر ئەوەیە کەوا زانستێکی گەورە و دیار سەری هەڵدا ناوی لێنرا زانستی ((جرح و تعدیل)) واتە بریندارکردن و ڕاستکردنەوە، لە هەرە سەربەرزیەکانی ئەم نەتەوە بوو، بە هۆی ئەوەوە سوننە پارێزرا، و بەهۆیەوە دروستی لە لاوازی فەرموودەکان جیا کراوە.

وە زانستی ((جرح و تعدیل)) یەکێکە لە زانستەکانی فەرموودە، و بابەتەکانی لە حاڵی ئەو کەسە دەگەڕێت کەوا فەرموودەیەکی گێڕاوەتەوە -زانستەکەی گواستۆتەوە- لە ڕاستی و دروستی و ڕاستگۆی و ئەمانەتی، باسی گێڕەرەوەیان دەکرد لەوەی کە تێیدایە لە بریندارکردن وەکو لاوازی یان درۆ، یان ئەندێشە کردن.

بەڵکو زانایان ئەو بریندارانەیان پۆڵێن کردوە هەروەکو بوخاری لە کیتابەکەی بە ناوی ((الضعفاء)) و بەهەمان ناوەوە ابو جعفر العقيلي (کۆچ کردوی: 322 ک) دایناوە، وە نەسائی خاوەنی سونەن (کۆچ کردوی: 303ک) پەرتوکێکی داناوە ابن جوزی(کۆچ کردوی: 597 ک) دایان ناوە، بەناوی ((الضعفاء والمتروكون))، بەهەمان ناوە دار قطنی (کۆچ کردوی: 385ک)، و ابن جوزی (کۆچ کردوی: 597ک) دایان ناوە، وە ابن عدي الجرجاني (کۆچ کردوی: 365ک) دای ناوە بەناوی ((الكامل في الضعفاء الرجال))، وە جگە لەوانەش لە زاناکان لەو بوارە دانراوی بەناوبانگ و گرنگیان هەیە، عبدالله کوڕی پێشەوا احمد بن حنبل، الله ڕەحمیان پێ بکات دەڵێ (ابو تراب النخشبي هات بۆ لای باوکم، باوکم دەیوت فلان لاوازە، و فلان جێی متمانەیە، ابو تراب وتی: ئەی شێخ غەیبەتی زانایان مەکە! باوکم ڕوی سوڕاند بۆی و وتی: هاوار بەماڵت ئەوە

ئامۆژگاریە، غەیبەت نیە)) [تاریخ بغداد]. وە ابن جوزی لە محمد کوڕی دیناری جورجانی باسی کردوە دەڵێ: ((بە احمدی کوڕی حەنبەلم وت قورسە لەسەرم بڵێم کەوا فڵان لاوازە و فڵان درۆزنە; وتی: ئەگەر تۆ بێدەنگ بووی و منیش بێدەنگ بوم، چۆن کەسی نەشارەزا دروستی لە نەخۆشی جیا بکاتەوە؟)) [الضعفاء والمتروكون].

ئەگەر ئەوە ڕێبازی پێشەواکان بێت لەوەی کەوا (هەڵە دەکات یان ئەندێشە دەکات -لە گێڕانەوە- لە ئەهلی چاکە و ڕاستی باسی هەڵەکەی بکەن بۆ ئاگادارکردنەوەی خەڵکی لە هەڵەکەی، ئەوە ڕێبازیان لەگەڵ ئەهلی بیدعە و ئارەزوو توند تر و گەورەترە، لە ئاگادارکردنەوە و دورکەوتنەوە لێی هەروەکو پێشتر باسکرا، هەرچی خاوەنی بیدعەی کوفریە ئەوە پێشەواکان بۆیان هاتونەتە دەست بە وەڵامدانەوە و لێدان و ئاگادار کردنەوە، و هەجر کردن و ناوزڕاندن و تەکفیریان کردوون، ئەوە ((بشری مریسی)) گومڕایە کەوا دەیوت قورئان دروستکراوە، وەبێباوەڕ بوو بە ناوەکانی الله، نکوڵی دەکرد لە هەندێکیان، پێشەوایانی سوننە سەرکۆنەیان کرد، و خەڵکیان ئاگادار کردەوە لێی، وە پەرتوکیان دانا بە وەڵامدانەوەی بەناوی خۆی، هەروەکو پێشەوا ابو سعید دارەمی لە پەرتوکەکەی بەناوی: ((نقض عثمان بن سعيد، على بشر المريسي الجهمي العنيد فيما افترى على الله في التوحيد))، بەڵکو کافریان کرد گەیاندیان بە پێشینەی خۆی جەهمی کوڕی صەفوان، حمادی کوڕی زەید کاتێك پرسیاری بشری مریسي لێدەکرێت دەڵێت: ((ئەوە کافرە)) [الدارمي: النقض على المريسي]، وە عبداللطیف آل شیخ، ڕەحمەتی الله لێ بێت دەڵێت: ((ئەهلی زانست ڕێککەوتوون لەسەر کافربوونی)) [مجموعة الرسائل].

ئەوە مریسیە کەوا لەلای چەندین زانا داوای زانستی کردوە لە سەردەمی خۆی لە فەقیهەکانی سەردەمی خۆی بوو، وە گوێی لەوان بووە دانیشتوە لەگەڵیان، بەوە نەبوە بە زیرەکەکان، بەڵکو ذەهەبی لە باسی ژیانی دا دەڵێت ((لە کەلامیەکان بوو، مناظر بوە، زیرەك بووە [بشر المريسي]... بشر لە گەورە فەقیهەکان بوو; زانستی وەرگرتوە لە قازی ابو یوسف، و فەرموودەی گێڕاوەتەوە لە حمادی کوڕی سلمە، و سفیانی کوڕی عیینة; سەیری زانستی کەلامی کرد و زانستەکە زاڵ بو بەسەری، دورکەوتەوە لە وەرع و تەقوا، وە دەیوت قورئان دروستکراوە، وە بانگەوازی بۆدەکرد، تاوەکو ببو بە چاو و زانای جەهمیەکان لەسەردەمی خۆی)) [السير].

بەڵکو پێشەواکانی سوننە دەبینین کەوا ڕانەوەستاون لە تەکفیرکردنی جەهمیەکان و سەری جەهمیەکان مریسي و ئاگادارکردنەوە لێیان، بەڵکو هانی خەڵکیان داوە کەوا سەرەکانیان بکوژرێن، ئەوە پێشەوا یەزیدی کوڕی هارونە -ڕەحمەتی الله لێبێت- دەڵێت: ((جەهمیەکان کافرن، زیاتر لە جارێك خەڵکی بەغدادم هانداوە بۆ کوشتنی مریسي)) [الدارمي: الرد على الجهمية].

ئەوە پێشەوای باوەڕداران هارونە ڕەشیدە دەڵێت: ((پێم گەیشتوە کەوا بشری مریسي دەڵێت کەوا قورئان دروست کراوە، والله ئەگەر دەستم پێی گەیشتبا دەبایە کوشتنێك بمکوشتبا کە کەس بەم شێوە نەکوژرابێت)) [عبدالله بن احمد: السنة].

وە بەدرێژای مێژوو ڕوداوی کافرکردن و کوشتن و لە خاچ دانی زۆر لە زەندیقەکانی تێدایە، لەگەڵ سەرەکانی بیدعە و زیادەڕەوەکان، وەکو کوشتنی جعدی کوڕی درهەم، و جەهمی کوڕی صەفوان، و حسین کوڕی منصور الحلاج، وە پێشەواکانی ناسراو لەسەر ئەو ڕێبازە ڕۆیشتون لە مامەڵە کردن لەگەڵ پێشەوای گومڕا و زەندیقەکان، دەبینین کەوا ابو عەباس ابن تیمیە -ڕەحمەتی الله ی لێبێت- کەوا قسە لەسەر ابن عەرەبی زەندیقی حلولی دەکات بە دیاریکراوی، وە پەرتوکی ((منهاج السنة)) دەنوسێت لەوەڵامدانەوەی سەری ڕافیزە ابو منصور الحلي، وە هەروەها چەند پەیامێك دەنوسێت بۆ وەڵامدانەوەی گۆڕپەرست البكري المصري و جگە لەوانەش لە بانگەشەکەرانی گومڕایی.

بەهەمان شێوە دەبینین کەوا ئەم ڕێبازە جوان دیارە لای پێشەوا محمدی کوڕی عبدالوهاب -ڕەحمەتی الله ی لێبێت- و قوتابیەکانی لە زانا ڕاستگۆکان، هیچ بۆنەیەکیان جێنەهێشتوە ئیلا ئابڕوی زەندیقەکان و بانگەوازکەرانی شیرك، و بەرگری کەرانی موشریك، و ئەوانەی درۆ دەکەن لەسەر ئەهلی تەوحیدیان بردوە، نمونە ابن عفالق، و ابن فیروز، و مناڵەکانی مویس، و ابن جرجیس و جگە لەوانەش، بەڵکو پەرتوکیان داناوە بەتەواوی، جگە لە پەیامی تایبەتی، وە فتوای زۆر.

قسە کردن لەسەر بیدعەچیەکان و زەندیقەکان و ئابڕو بردنیان بە ناوەکانیانەوە و حوکم دان لەسەریان لەلایەن ئەو کەسانە ئەهلن بۆ ئەم کارە ڕێبازێکی ڕەسەنە لای ئەهلی سوننە و جەماعە، وە لە ئەوە نزیکترە کەوا ئەوە پەیڕەوی بکەین لە ڕێبازەکەیان لەسەر تاغوتان و جەهمیەکانی سەردەم کەوا خەڵك ڕادەکێشن بەرەو شیرك و کوفر -دواتر بۆ ئاگری دۆزەخ- بە بازاڕ دان بە گومڕایی، و شاردنەوەی ڕاستی، و گۆڕینیان لەسەر خەڵکی، داوا لە الله دەکەین کەوا یارمەتیمان بدات لەسەر ئابڕو بردنیان و ڕونکردنەوەی حاڵیان بۆ خەڵکی.

شەهید بوونی شێخی موجاهید

ئەبو موحەممەدی فورقان

ئەمیری دیوانی ناوەندی ڕاگەیاندن

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد ، وعلى آله وصحبه أجمعين ، أما بعد:

الله تعالى دەفەرمووێت: (وا دامەنێن ئەوانەی کوژراون لە ڕێی الله مردون بەڵکو زیندوون ڕۆزیان پێدەدرێت لای پەرستراویان ، دڵخۆشن بەو فەزڵانەی کە بۆیان هاتوە لەلایەن الله وە مزگێنی دەدەن بەوانەی کەوا پێیان نەگەیشتون کەوا نەترسن و دڵتەنگ نەبن، مزگێنی دەدەن بە بەخشش و فەزڵ لە لایەن الله وە الله پاداشتی موسڵمانان ون ناکات) (آل عمران: 169-171).

لەڕێی الله، و بەرزکردنەوی وشەی تەوحید، وە تەواوکردنی ڕاگەیاندنی خیلافەت، سوارچاکی نەبەرد و سەرکردەی خۆڕاگر شێخی بەڕێز (ابو محمدی فورقان) گەڕاوە بۆ لای الله، دوای چەندین ساڵ لە بەخشین و کاری بەردەوام و تووڕەکردنی کافران و ئەهلەکەی، وە دوای جەنگێکی قورس کە ڕاگەیاندن لە هەرە دیارەکان بوو لە گۆڕەپان، خەوی کافرانی زڕاند و ماڵەکانی بە فیڕۆدان و وای کرد کەوا پەشیمانی دڵەکانیان بخوا، دوای بێهیوابوونیان لەو ڕاگەیاندنە کەوا -بە فەزڵی الله- توندە و سست نابێت بە ئاگر و درۆی کافران.

وە بەڕاستی شێخ -هەروەکو ئاوای دادەنێین الله ش خۆی حەسیبە- پێشەوا بوو لە زانست و دانایی، بیرۆکەکانی دەیان پێکا، شارەزا بوو چۆن کافران تووڕەبکات، موخڵیصێکی نادیار بوو، الله پاڵپشتی کردبوو بۆ دورخستنەوەی فێڵی پوچ و زوڕنای شەیتان و ڕاگەیاندنە درۆزنەکەی.

مزگێنی دەدەین بە نەتەوەی خاچ پەرست و کلکەکانیان کەوا ڕۆژەکان دووگیانن کەوا دڵەکان پارچە دەبن لە ترسی، وە خوێنی شێخ - الله لێی وەرگرتبێت- و ئەوانەی پێشە خۆی لە براکانی هیچ نیە تەنها ڕوناکی ڕێنمونی کەرە بۆ دوای خۆیان، بۆ ئەوەی لەبەر ئەو ڕوناکیە بڕۆن و ئەو ئاڵایە بدەن بەوانەی دوای خۆیان، الله زاڵە بەسەر کارەکانی بەڵام زۆربەی خەڵکی نایزانن، والحمد لله رب العالمين.

النبأ

جیهاد

بـه دوعـاکـردن

پاڕانەوە (دعاء) چەکێکی بەهێزی ڕابردووی کوشندەیە کارەساتەکان ئاشکرا دەکات و ڕێگری لە ناوچوون دەکات، وە باوەڕدار بەهۆیەوە تاقیکردنەوەکان دەبڕێت و بەرگری دەکات لە فێڵی دوژمنانی، وە بەهۆیەوە بەخششەکان بەدەست دەهێنێت و ناخۆشیەکان بەلاوە دەنێت، بەهۆیەوە پەژارە و ناخۆشیەکان لادەبات، وە پاڕانەوە لە تایبەترینی عیبادەتەکانە، بەڵکو دوعا خۆی عیبادەتە کەوا تەواوی خۆشەویستی و تەواوی ملکەچ بوونی تێدایە، بۆ الله ی تاك و حەکەم و عەدل، تیایدا بەندە موناجاتی پەرستراوی دەکات، وە دان بە بێتواناى خۆی دەنێت، لابەری ناخۆشی و تیماری دڵە و چارەسەری برینەکان و ئاسانکاری کارەکانە، ئەوەی توانای دوعای نەبوو بێتوانایە، ئەوە عیبادەتێکی ئاسانە، ئاسانە لە شەو و ڕۆژ دەبەخشرێت لە وشکانی و لە دەریا ڕێگە پێدراوە لە کاتی گەشت و لەکاتی ئاسایی، نزاکاران ڕادەکەن بۆ لای ڕەحیم و ڕەحمانی زانا، وە پەیوەست دەبن بەوەی کە مەلیك و قودوس و سەلام، وە لە کاتی دوعادا خۆی دەبینێت کەوا دانیشتوە لە نێوان دەستەکانی بەڕێزی بەڕێزەکان، پەیوەندیەکانیان دەپچڕێنن بە جیهان و ڕودەکەن پەرستراوی جیهانیان، ڕزگار دەبن لە پێویست بوون بە خەڵکی و منەتەکانیان، و یەکلا دەبنەوە بۆ داواکردن لە پەرستراویان، چاویان لە فەزڵی ئەوە لەسەریان...

ئەوە دوعایە، موسڵمانان زۆر پێویستیان پێیەتی لەو ڕۆژانە کەوا هەرچی نەتەوەی کوفر هەیە کۆبونەتەوە لەسەر کۆمەڵی موسڵمانان! با موجاهیدی ڕێی الله ئاگادار بێت لە گرنگی ئەو چەکە و پێداویستیەکانی گرنگی پێدان و پێ واجب بوونی و واز هێنان لە پەیوەست بوون بە جگە لە سەمیع و موجیب، هەروەکو پێویستە هەموو موسڵمانێکی نێر و مێ بەشدار بێت لە بەکارهێنانی ئەو چەکە دژی دوژمنانی الله کەوا چەکێکی سەرکەوتووە، صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت (جیهادی موشریکەکان بکەن بە ماڵ وبەگیان و زمان) [أبو داود و النسائي گێڕاویانەتەوە]، جیهاد کورت نابێتەوە لە زمان بۆ هاندان بۆ جیهاد و پیاهەڵدانی موجاهیدان و زەم کردنی دانیشتوان لە جیهاد و هێرشی کافران؛ بەڵکو لە گرنگترین جۆرەکانی جیهاد جیهادی زمانە: دوعا، بەوەی کەوا موسڵمان دوعا بکات بۆ دۆڕانی موشریکان و سەرخستنی باوەڕداران.

ئەم جۆرە جیهادە زۆر دوپات دەکرێتەوە (جیهاد بە دوعا) بۆ ئەوانەی کەوا الله جەنگ کردنی لە پێناو خۆی بۆ ئاسان



نەکردوون لەبەر هەر بیانوویەکی شەرعی بێت، وەکو ئافرەت و نەخۆش و پیر و بەندکراو.... لەسەر ئەوانەیە کەوا دوعا بکەن بۆ هێرشکەران لە ڕێی الله، لەبەر ئەوەی الله تعالى کە عوزری پێداون لە جەنگ، بەمەرجی داناوە کەوا ئامۆژگاری بکەن بۆ الله ڕەسولەکەی، لەوانە دوعا بۆ دۆستانی الله، شوێنکەوتوانی ڕەسوڵ -صلى الله عليه وسلم- الله تعالى دەفەرمووێت: {لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلا عَلَى الْمَرْضَى وَلا عَلَى الَّذِينَ لا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ} [التوبة: 91]. واتە: لەسەر بێتواناکان و نەخۆش و ئەوانەی کەوا ناتوانن ببەخشن تاوان نیە بەمەرجێك ئامۆژگاری بکەن بۆ الله و ڕەسولەکەی هیچ لەسەر چاکەکاران نیە وە الله لێخۆشبەری میهرەبانە) بەڵکو دوعای ئەو لاوازانە لە گرنگترین هۆکارەکان سەرکەوتنی موسڵمانان و دۆڕانی کافرانە، هەروەکو -صلى الله عليه وسلم- فەرمووی بە سەعدی کوڕی ابي وەقاس، الله لێی ڕازی بێت: (ئایا سەرکەوتن و ڕۆزیتان هەر بەلاوازەکان نیە) [بوخاری گێڕاویەتیەوە]، وە لە گێڕانەوەیەکی نەسائی: (الله ئەو نەتەوەیە سەردەخات بە لاوازەکانی، بە دوعاکانیان و نوێژ و ئیخلاصەکانیان).

ابن حجر العسقلاني دەڵێت: "السهيلي دەڵێت: جیهاد هەندێك جار بە چەکە و هەندێك جار بە دوعا" [فتح الباري]، ئەوە لە فەرمانە دیار و جێگیرەکانە، بەڵام لەم چەند ڕۆژە ترسنۆك و دۆڕاوەکان ئەوانەی کەوا خۆیان ڕادەستی هوبەڵی تەکنەلۆژیای سەربازی کردوە وە سەرکەوتنی پێش وەختەیان بۆ هەڵمەتی خاچ پەرستی داناوە بەسەر دەوڵەتی ئیسلامی، وازیان لە دوعا هێناوە وەکو ئەوەی سودی نەبێت، پەنا بە الله! ئەوە ڕێگایەکی گومڕاییە لای هەندێك خەڵك هۆکارەکەشی نەزانیە بەم چەکە، ئەوان ئەگەر گەورەیی و کاریگەری دوعایان بزانیایە وە چۆنیەتی و ئادابەکانیان بزانیبایە و گوێبیستی چیرۆکەکانی وەڵامدانەوەی الله بونایە بۆ دوعاکەران، وازیان لێ نەدەهێنا و دەستیان بە شتی تر نەدەگرت.

وە لەسەر بەندە پێویستە کەوا بزانێت دوعا بەروبومی جۆراوجۆری هەیە و فەزڵەکانی زۆرە خۆشەویست دەبێت پێی : لەوانە وەڵامدانەوەی الله عز وجل کە دەفەرمووێت: {بە موخلێصی بپاڕێنەوە لێی} [الأعراف: 29]، {بپاڕێنەوە لێی لەترسان و بەهیوای بەخشش و چاکە} [الأعراف: 56]، {بپاڕێنەوە لە پەرستراوتان بە ملکەچی و بە پەنهانی} [الأعراف: 55]، وە تەواوی ملکەچی و خۆبەکەمزانی تێدایە بۆ الله، الله تعالى دەفەرمووێت: {وە پەرستراوتان وتی داوام لێبکەن وەڵامتان دەدەمەوە ئەوانەی کەوا خۆ بەگەورە دەزانن لەسەر عیبادەتەکانم بە سەرشۆڕی دەچن بۆ جەهەننەم} [غافر: 60]، لەوانە: پاڕانەوە هۆکارێکە بۆ لادانی بەڵا پێش دابەزینی، هەروەکو صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت: (هیچ شتێك قەدەر ناگەڕێنێتەوە جگە لە دوعا) [ابن ماجه وابن حبّان والحاكم گێڕاویانەتەوە]، هەروەکو هۆکارە بۆ هەڵگرتنی بەڵا دوای دابەزینی، هەروەکو صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت: (ئاگاداری لە قەدەر سودی نیە، وە دوعا سودی هەیە بۆ ئەوەی کە دابەزیوە، وە ئەوەی کە دانەبەزیوە، وە بەڵا دادەبەزێت و دوعا و پاڕانەوە پێی دەگات چارەسەری یەکتر دەکەن تا ڕۆژی دوایی) [حاکم گێڕاویەتەوە]، وە لەوانە: هۆکارە بۆ بەدەست هێنانی ئەوەی داوای دەکەی لە پاڕانەوە، ڕەسول الله، صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت: (هەر موسڵمانێك داوایەك بکات کەوا تاوان و پچڕانی سیلەی ڕەحمی تێدا نەبێت، ئیلا الله بەهۆیەوە یەکێك لەو سێ شتانەی دەداتێ: یان پاڕانەوەکەی گیرا دەبێت، یان بۆی هەڵدەگرێت بەچاکە لە ڕۆژی دوایی، وەیان خراپەی لێ لادەدات وەکو خۆی) [أحمد وحاکم گێڕاویانەتەوە]، بەم شێوەیە پاڕانەوە گەورەیە!

وە لەوانەیە لە گرنگترین بەروبومی پاڕانەوە هۆکار بێت بۆ پێچەسپاوی و سەرکەوتن و لێدان و زەفەر بردن بە دوژمن، ئەوەش لە قورئان و سوونەت جێگیر بووە بەیەك لەدوایی یەکی لە ژیاننامەی پێغەمبەر-صلى الله عليه وسلم- و هاوەڵانی -الله لێیان ڕازی بێت- وە لە هەواڵی پێشینە چاکەکان- الله ڕەحمیان پێ بکات لە چیرۆکی شەڕی تاڵوت و سەربازە باوەڕدارەکانی لەگەڵ جالوت و سەربازە کافرەکانی، باوەڕداران لەوکاتەدا چیان کرد و سەرەنجامیان چی بوو؟ الله تعالى دەفەرمووێت: {وە کاتێك ڕووبەڕوی جالوت و سەربازەکانی بونەوە وتیان ئەی پەرستراومان ئارامیمان بەسەردا برێژە پێچەسپاومان بکە و سەرمانخە بەسەر دەستەی بێباوەڕان} [البقرة: 250]، پاڕانەوەی موەحیدەکان پێش و لەکاتی تێکەڵ بوونیان بە موشریکەکان، الله تعالى وەڵامی دانەوە ڕاستەوخۆ و بەپەلە، الله سبحانه دەفەرمووێت: {سەرکەوتن بە ویستی الله} [البقرة: 251].

لە جەنگی بەدری گەورە، ڕەسول الله -صلى الله عليه وسلم- هەڵسا لە شەوی بەدر نوێژی دەکرد، زۆر سوژدەی دەبرد و دوعای دەکرد و داوای سەرکەوتنی دەکرد [البداية والنهاية]، وە لەڕۆژی بەدر پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- سەیری هاوەڵانی کرد کە لەوکاتەدا سێسەد و قسور بوون، وە سەیری موشریکەکانی کرد ئەوان زیاتر لە هەزار بوون، ڕوی کردە ڕوگە (قیبلە) پاشان فەرمووی: (یا الله پەیمانەکەی کە پێت دابوون جێبەجێی بکە، یا الله ئەوە بنێرە کە پەیمانت پێداین، یا الله ئەگەر ئەو کۆمەڵە لەناوبچن لە ئەهلی ئیسلام ناپەرسترێی لەزەوی)، بەردەوام داوای لە پەرستراوی دەکردو دەپاڕاوە تاوەکو عەباکەی لەسەر شانەکانی کەوت [موسلیم گێڕاویەتەوە].

هەرچی حاڵی هاوەڵان لە بەدر الله باسیان دەکات کەوا ئەوان داوایان لە الله کردوە و پاڕاونەتەوە لێی، کە دەفەرمووێت: {کاتێك داوای یارمەتی پەرستراوتان کرد و وەڵامی دانەوە} [الأنفال: 9]، دوای ئەو پاڕانەوەی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- و هاوەڵان -الله لەهەموویان ڕازی بێت- ئەنجامەکە چی بوو؟ الله یارمەتی بۆ ناردن بە هەزار مەلائیکەت یەك لەدوای یەك، وە دڵنەوایی بۆ دابەزاندن، و پێیەکانی چەسپاو کردن، خەو ئەوانی بردەوە بۆ زیاتر دڵنیاییان، وە ئاوێکی پاکی بۆ دابەزاندن لە ئاسمان وە پیسیەکانی شەیتانی لێ دورخستنەوە، وە دڵەکانی جێگیر کردن، وە ترسی خستە دڵی موشریکەکان، کە هەڵاتن و دۆڕان بە ویستی الله.

وە لە جەنگی حیزبەکان (الخندق)، کاتێك کەوا موشریکەکان گەمارۆی شاری مەدینەیان دا، وە برسیەتی و تێنویەتی و ترس زۆری بۆ هێنان، وە دوژمن لە سەرەوە و خوارەوە بۆیان هاتن وە دڵەکان گەیشتن بە گەروو، پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- نزیك بووەوە و داوای لە الله کرد، لە پاڕانەوەکانی لە هەڵکەندنی خەندەق، فەرمووی: (یا الله ئەگەر تۆ نەبایت ڕێنمونی نەدەکراین، و نەماندەبەخشی و نوێژمان نەدەکرد، سەکینەتی ئارامیمان بۆ دابەزێنە پێکانمان چەسپاو بکە ئەگەر ڕووبەڕوی دوژمن بوینەوە، دوژمنان گەیشتنە سەرمان، ئەگەر فیتنەیان ویست سەرکەشی دەکەین) [بوخاری گێڕاویەتیەوە]، وە لە پاڕانەوەکانی لە تاقیکردنەوەی گەمارۆکە: (ئەی دابەزێنەری قورئان، بەڕێکەری

هەورەکان، شکێنەری حیزبەکان ، بیان شکێنە، و سەرکەوتوومان بکە بەسەریان) [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە].

هەرچی موسڵمانانە ئەوە پرسیاریان دەکرد لە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- بەچی لە پەرستراویان بپاڕێنەوە، لە ابي سەعیدی خودری -الله لێی ڕازی بێت- فەرمووی: "لە ڕۆژی خەندەق وتمان: ئەی ڕەسوڵ اللە، شتێك هەیە کەوا بیڵێین؟ دڵەکان گەیشتن بە گەروو، فەرمووی: (بەڵێ، یا الله عەورەتمان داپۆشە و ترس لەسەرمان مەهێڵە)" [أحمد گێڕاویەتیەوە].

چی ڕویدا دوای ئەو پاڕانەوە پیرۆزە؟! بایەکی توند هەڵی کرد لە شەوێکی تاریك، مەنجەڵەکانی موشریکەکان کەوت چادرەکانیان لە بناغەوە دەرهات و ئاگرەکانیان کوژاوە مردووەکانی ژێر گڵ خستن،هیچیان پێنەکرا تەنها هاواری کاروانەکەیان کرد بە ڕۆیشتن، لەو بارەیەوە الله دەفەرمووێت: {ئەی ئەوانەی ئیمان و باوەڕتان هێناوە یادی نیعمەتی الله بکەنەوە لەسەرتان کاتێك سەربازانی کوفر هاتنە سەرتان ئێمەش ڕەشەبایەکی بەهێز و سەربازانێکمان ناردەسەریان کە نەتاندەبینین، الله تعالی بینا بوو بەهەوڵ و کۆششتان (چۆن پاسەوانیتان دەکرد، چۆن ئەو چاڵەقووڵ و درێژەتان هەڵکەند} [الأحزاب: 9].

بۆ موسڵمانە لاوازە بێتواناکان لە هەموو شوێنێك، دوعا بکەن، بپاڕێنەوە، بپاڕێنەوە، داوا لە الله بکەن و دڵنیا بن لە وەڵامدانەوەی، الله پەیمانەکەی خۆی دەگەیەنێتە سەر، و حیزبەکان شکست پێدەهێنێت بە تەنیا، بە توانای خۆی، بەدڵنیایی نەوەك وەك تانەدان.

دوعا چەکی باوەڕدارانە، و جۆرێکە لە جۆرەکانی جیهاد لەڕێی الله بەزمان، و تایبەتترە بە چەوساوە و لاوازەکان لە موسڵمانان وە بۆ ئەوانەی کەوا الله بۆی ئاسان نەکردوون بە قیتالی ڕاستەوخۆ بە گیان و ماڵ، کە بەڕاستی دوعا هۆکاری سەرکەوتنی تاڵوت و سەربازە موەحیدەکانیەتی بۆ سەر جالوت و سەربازە کافرەکانی هەروەکو لە سورەتی بەقەرە دا هاتوە، وە ڕەسوڵ الله -صلی الله علیه وسلم- یەکەم کەس بوو لەو کاتەی کەوا موسڵمانان هێرشیان دەکرد بۆ سەر دوژمنانی و یان کە گەمارۆیان دەدان یان لە کاتی تێکەڵ بوونی ڕیزەکانیان لەگەڵ موشریکەکان.

وە هاوەڵان بەهەمان شێوە بوون -الله لێیان ڕازی بێت- وە لەگەڵ شوێنکەوتوانیان، نەدەچون بۆ جەنگ تەنها لەبەر پەرستراویان نەبایە، پشتیان پێدەبەستا، وە خۆیان دەشکاندەوە لە نێوان دەستەکانی، وە ملکەچ دەبوون بۆی، و پشتیان هەڵدەکرد لە توانای خۆیان بۆ توانای الله، زۆری نەدەخایەند تاوەکو الله پێچەسپاوی دەکردن، وە سەکینەتی بۆ دادەبەزاندن، و دوژمنانی سەر شۆڕ دەکرد و ترسی دەخستە دڵیان و دەیگەڕاندنەوە بە دۆڕاوی.

ئەوە هاوەڵی بەڕێز نعمانی کوڕی مقرن، عومەری کوڕی خەتاب -الله لێی ڕازی بێت- ناردی بەسەرکردایەتی سوپا کەوا دەرچوو بوون بۆ موسڵمانان بە 150 هەزار جەنگاوەر بۆ شەڕکردنی شارەکانی موسڵمانان لە ساڵی 21 ک، لە ناوچەی نەهاوەند هەردوو کۆمەڵەکە بەیەك گەیشتن لە شاری فارس، نوعمان چاوەڕێی ئەوەی دەکرد کەوا جەنگەکە دەست پێبکات لە خۆشەویست ترین کات کەوا ڕەسوڵ الله -صلی الله علیه وسلم- کاتی ڕوبەڕووبونەوەی دوژمنی دیاری دەکرد ئەوەش دوای لاربونەوەی خۆر بوو، کاتێك ئەو کاتە نزیك بووەوە سواری ئەسپەکەی بوو گەیشت بە خەڵك و لەسەر هەموو ئاڵایەك ڕادەوەستا و هانی دەدان و ئامادەی دەکردن بۆ زەفەر بردن بە دوژمن، وە پێی وتن: "من سێ جار الله اكبر دەکەم، ئەگەر سێیەم جار الله اکبرم کرد من چەك هەڵدەگرم و ئێوەش هەڵی گرن، پاشان پاڕاوە بە وتەی: یا الله ئاینەکەت عەزیز بکە، بەندەکانت سەرخە، وە نوعمان بکە یەکەم شەهیدی ئەمڕۆ، یا الله من داوات لێدەکەم کەوا چاوەکانم گەش بکەی بە فەتحێك کەوا ئیسلام تێیدا شکۆمەند بێت، وە بمگەڕێنەوە بەشەهیدی"، خەڵك گریان بۆی و ئامینیان بۆ پاڕانەوەکەی کرد.

سەرەنجامەکەی چی بوو؟! دوای ئەوەی شەڕێکی توندیان کرد، فارسەکان هەڵاتن و کەوا لەنێوان ئاوابوونی خۆر و تاریکی زەوی جەنگەکە پڕ بوو لە خوێن و خەڵك و ئاژەڵەکان هەڵدەخلیسکان تێیدا، کاتێك الله چاوەکانی نوعمانی گەش کرد بەسەرکەوتن و بینینی دۆڕانی موشریکەکان؛ الله لەکۆتایی جەنگەکە بەشەهیدی هەڵی بژارد وەکو وەڵام دانەوەیەك بۆ دوعاکەی [الكامل في التاريخ لابن الأثير].

ئەگەر هاتین و شوێنکەوتەی پێشینی چاك بین لە بەکارهێنانی چەکی پاڕانەوە لە جەنگەکان، کەوا چۆن دوعا کاریگەریەکی گەورەی هەیە لە سەرکەوتنەکانیان؛ ئەوە ئەو دانیشتنەمان درێژە دەکێشێت، لەو میانەدا سەرکردەی فاتح قوتەیبەی کوڕی موسلیم الباهلي -ڕەحمەتی الله ی لێبێت- کەوا هاوڕییەتی بە زانایان و فەقیهان و بەندە الله ناسەکان دەکرد لە فتوحاتەکانی، بۆ سەرکەوتنی بەهۆی دوعاکانیان، لە کۆتایی سەدەکانی یەکەمی کۆچی و لەیەکێك لە غەزوەکان، قوتەیبە ڕیزەکانی ڕێك دەخست بۆ تورك، فەرمان و گردبونەوەکانیان و پێداویستیەکانیانی ڕێك دەکرد، کەسێکی نارد بۆ پرسیار کردن لەحاڵی تابیعی محمد کوڕی واسع -ڕەحمەتی الله ی لێبێت- پێی وترا: "کە ئەو لە بەهێزانی سوپاکەی بوو پاڵ کەوتبوو و پشتی چەماندبووەوە و پەنجەی بەرز کردبووەوە و موناجاتی پەرستراوی دەکرد بۆ سەرکەوتن بەسەر دوژمن"، قوتەیبە لە وتە بەناوبانگەکانی وتی: " ئەو پەنجەیە لام خۆشەویست ترە لە 100 هەزار شمشێری بریسکەدار و گەنجی چاك و جوان" [سير أعلام النبلاء]، ئەوەی نەگووت و مزگێنی نەدا ئیلا لەبەر ئەوە نەبێت کەوا فەزڵی چەکی دوعا و پاڕانەوە و گرنگیەکەی دەزانی، بەڵێ لەکاتێکدا کەوا سوپای تورکی موشریك ڕوبەڕوبونەوە لەگەڵ موسڵمانان و شەڕیان کرد، الله فەتحی بۆناردن و کافرانی شکاند، وە شارەکەی لێسەندنەوە، کەوا خەڵکانێکی زۆریان لێ کوژرا و هی تریش بەدیل گیران وە ماڵێکی زۆریان گرت بە دەست کەوت [البداية والنهاية].

وەرن لەگەڵمان هەڵوەستەیەك بکەین لەگەڵ فاتحی دووەم، ئەوە سەرکردەی پاڵەوان و والی خۆراسانە أسد کوڕی عبدالله القسري -ڕەحمەتی الله ی لێبێ- لە یەکێك لە جەنگە توندەکان لەگەڵ تورك لە ساڵی 119 کۆچی نوێژی بەیانی بۆ سەربازە موسڵمانەکان کرد پاشان وتاری بۆدان و وتی: "دوژمنی الله -حارث کوڕی سریج- کەوا دەرچوو لە گوێڕایەڵی بەنی ئومەییە لە سەردەمی هیشامی کوڕی عبدالملك، خاقانی تورکی ئەوسەرکەشیەی قۆستەوە بۆ کوژاندنەوەی ڕۆشنایی الله و گۆڕینی ئاین، وە الله سەرشۆڕی دەکات بەویستی خۆی، وە دوژمنە سەگەکەتان

ئەوەی کردی بە براکانتان کردی، ئەگەر الله سەرکەوتنی ئێوەی بوێت ئەوە کەمی ژمارەی ئێوە و زۆری ئەوان زیانتان پێناگەیەنێت، الله سەرخەن "پاشان فەرمووی: "وام پێگەیشتوە کەوا بەندە لە الله نزیکترە کەوا نێوچەوانی لە زەوی دابنێت، ئەوە من نێوچەوانم دانا و خۆم بەکەم دانا، لە الله بپاڕێنەوە و کڕنوش ببەن بۆ پەرستراوتان وە ئیخلاستان هەبێت لە دوعاکانتان".

وایان کرد کڕنوشیان برد و پاشان سەریان بەرز کردەوە و گومانیان نەبوو لە فەتح، ڕۆیشتن بۆ جەنگی تورکە موشریکەکان، کاتێك گەیشتن بە بەلْخ -یەکێکە لە شارەکانی خۆراسان- دوو ڕکات نوێژی بۆکردن و درێژی کردەوە، پاشان بانگی خەڵکی کرد پێی وتن کەوا دوعا بکەن، وە لە زۆر دوعای کرد پاڕاوە لە الله بۆ سەرکەوتن و ئەمنی خەڵکی، فەرمووی: "سەرکەوتن سوێند بە پەرستراوی کەعبە بەویستی الله" سێجار ئەوەی ووت.

کاتێك گەیشتن بە موشریکەکان و مورتەددەکان حارث هەڵات و خاقان پشتی هەڵکرد و تورکەکان لە زەوی نەمان و لاواز بوون و لەکاتی هەڵاتن ئاوڕیشیان نەدایەوە، موسڵمانەکان دوایان کەوتن و ئەوەی گرتیان کوشتیان تا گەیشتن بە غەنیمەتەکانیان، زیاتر لە سەد و پەنجاو پێنج هەزار مەڕیان برد [تاریخ الطبري].

ئەوانە چەند تیشکێك بوون کەوا ئەوەمان لێ وەرگرت کە دوعا یەکێکە لە هۆکارەکانی سەرکەوتن بەسەر دوژمن، چ کاتێك مەرجەکانی وەڵامدانەوە و لابردنی ڕێگریەکانی هەبوو.

لە گرنگترین مەرجەکانی وەڵامدانەوەی دوعا ئیخلاسە بە تەنها بۆ الله، وە لەوانە: عەزم و پێداگری، صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت (ئەگەر یەکێکتان پاڕایەوە لە الله با عەزمی هەبێت، و نەڵێت: یا الله ئەگەر ویستت پێم بدە) [متفق عليه]، وە لەوانە: متمانە بوون بە وەڵامدانەوەی الله تعالى بۆ دوعاکەت، صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت: (ئەگەر دوعاتان کرد ئەوە با متمانەتان هەبێت بەوەڵامدانەوەی لەبەر ئەوەی الله دوعای بەندەیەك وەرناگرێت کەوا دوعا بکات و دڵی بێئاگا بێت لێی) [أحمد گێڕاویەتیەوە]، وە لەوانە: ئارەزوو بون لەو پاداشتەی لای الله هەیە، و ترسان لە سزاکەی، وە ئامادەبوونی دڵ و خوشوع، الله تعالى دەفەرمووێت: (ئەوان پەلەیان دەکرد بۆ چاکەکاری وە دوعایان دەکرد بە ئارەزو ترسانەوە وە بۆ ئێمە خاشع بوون) [الأنبياء: 90].

هەروەکو بۆ دوعا ئاداب و خۆشویستراو هەیە، وا دەکات دوعاکە نزیکتر بێت لەوەڵامدانەوە، لەوانە: کەسی دوعاکەر پاك بێت و دەست نوێژت هەبێت، و ڕوو لە ڕووگە بکەیت و دەستەکانت بەرز بکەیتەوە، وە ستایشی الله بکەی بەوەی کەوا باشە و صەڵاوات بدەی لە ڕەسول الله -صلى الله عليه وسلم- پێش دوعاکردن، وە لەوانە: پێش پاڕانەوە کارێکی چاك بکات، وە لەوانە: زۆر پاڕانەوە و پێداگری کردن لە دوعاکەت و چەند بارە کردنەوەی بە سێ جار یان زیاتر، و گریان، وەلەوانە: نزم کردنەوەی دەنگ لە کاتی دوعا و پاڕانەوە ئەگەر دوعاکەر بەتەنیا بوو، بەڵام ئەگەر ئیمام بوو ئەوە پێویستە دەنگی بەرز کاتەوە تاوەکو خەڵك ئامین بۆ دوعاکەی بکەن، وەلەوانە: گەڕان بە دوای کاتی وەڵام دانەوەی دوعا، وەکو سێیەکی کۆتایی لە شەو و دوای نوێژە فەرزەکان، وە لە نێوان بانگ و قامەت، وە لەکاتی باران بارین، وە لەکاتی بەرێکەوتنی ڕیزەکان لە ڕێی الله، وە لەکاتی بەیەك گەیشتنیان لەگەڵ کافرەکان، وە کاتژمێری کۆتای ڕۆژی هەینی، وە لە کڕنوش دا (السجود)، وە لەکاتی بیستنی بانگی کەڵەشێر، وە لەکاتی ڕۆژوو شکاندن، وە لەکاتی گەشت کردن...

دوعاکەر پێویستە کەوا ئاگاداری ڕێگرەکانی وەڵامدانەوەی دوعا بن، لەوانە: پاڕانەوە لە جگە لە الله و تکاکردن بە مردووەکان و نادیارەکان، ئەوە شیرکی گەورەیە و لە ئاین دەرت دەکات، وە لەوانە: نزیك بوونەوە لە الله بە دوعای داهێنراو (بدعية)، وەکو پاڕانەوە لە الله بە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- وەکو کەسێ بڵێ "یا الله من داوات لێدەکەم لەبەر خاتری پێغەمبەر"، وە لەوانە: (تحجير) واتە دوعا کردن بۆکەسانێك و بێبەش کردنی کەسانێکی تر وەکو ئەوی بڵێت: یاالله ڕەحم بکە بە فلان و ڕەحم مەکە بە فلان، وە لەوانە: دوعای تاوان وپچڕانی سیلەی ڕەحم، وە لەوانە خراپە کردن بەتایبەتی خواردنی ماڵی حەرام و دزی وڕیبا و خواردنی مەی و جگەرە، بەڕاستی ڕەسول الله -صلى الله عليه وسلم- باسی کردوە دەفەرمووێت: (پیاوێك لەگەشتێکی درێژ دێتەوە قژی تۆزاوی بوە دەستی بەرز دەکاتەوە بۆ ئاسمان دەڵێت یارب یارب، خواردنی حەرامە، خواردنەوەی حەرامە، جل و بەرگی حەرامی لەبەرە، گەورە بوە بەحەرام، چۆن وەڵامی دەدرێتەوە؟!) [موسلیم گێڕاویەتیەوە]، وە لەوانە: واز هێنان لە فەرمان کردن بە چاکە و ڕێگری کردن لە خراپە، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت: (سوێند بە الله کەوا گیانی منی بەدەستە یان فەرمان دەکەن بەچاکە و ڕێگری دەکەن لە خراپەیان ئەگەر نا الله سزایەکتان بۆ دەنێرێت، پاشان دوعا دەکەن و دوعاکانتان گیرا نابیت) [ترمذی گێڕاویەتیەوە و بە چاکی داناوە].

هەروەکو دوعاکەر پێویستە کەوا دور بکەوێتەوە لە مەکروهاتەکانی دوعا، وەکو دەنگ بەرزکردنەوەیەکی زۆر، لە عائیشەوە -الله لێی ڕازی بێ- فەرموویەتی: (ئەو ئایەتە دابەزی لەسەر دوعا {وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا}) [متفق عليه]، وە لەوانە: زۆر لە خۆ کردن و دروست کردنی وشەی نەزانراو لای عەوامی خەڵکی، هەرچەندە ڕەوان بێژی لە دوعا شتێکی باشە بەڵام کاری گەری نەبێت لەسەر ماناکە، بەڵام دەرچوون لەسەر ئەوەی کەوا لەسەری ڕاهاتووین خراپە، لەبەر ئەوەی خشوع دەبات و دڵ بێئاگا دەکات، وە لەوانە: داواکردنی شتێك کەوا پێویست نەبێت کە داوای بکات، وەکو ئەوەی کەوا دوعا بکات تاهەتایی لە ژیان بمێنێتەوە...

ئەی سەربازانی دەوڵەتی ئیسلامی وە ئەی فەرمانڕەواکان وە ئەی هاوڵاتیان وە ئەی سەرخەرەکانی دەوڵەتی ئیسلامی، دوعا بکەن لای الله بۆ سەرخستنی ئەو خیلافەتە، بۆ ئەوەی جالوتی ئەو سەردەمە (ئەمریکا) بدۆڕێت لەگەڵ سەربازەکانی، الله وەڵامدەرەوەی دوعاکانتانە هەرچەندە دوای ماوەیەك بێت.

سوڵتان مەحمود غەزنەوی

شکێنەری بتەکان و قڕکەری بیدعە

بەڕاستی شکاندنی بتەکان و سوتاندنیان وێنەیەکە لە وێنەکانی کوفر کردن بە تاغوت و پەیامبەران پێداگریان کردوە لەسەری لەوانە خۆشەویستی ڕەحمان ابراهیم -سەلامی لەسەر بێت- وە لەدوای ئەوە موسا دێت ئەوەی کەوا قسەی لەگەڵ اللە دا کردوە -سەلامی لەسەر بێت- لە سوتاندنی گوێرەکەکەی بەنی ئیسرائیل کە دەیانپەرست، بەهەمان شێوە کۆتا پەیامبەر محمد -سەلامی لەسەر بێت- کەوا بتەکانی عەرەبی تێك شکاند لەمەککە، وە لات و عوزا و مەنات و هوبەل و جگە لەوانەی سوتاند و تێکی شکاندن، وە هاوەڵان و شوێنکەوتوان لەسەر ئەو ڕێگایە ڕۆیشتون تاوەکو ئەمڕۆ.

وە ئێمە لە چیرۆکی پێشووەکان دەبینین کەوا کەسانێك شوێنکەوتەی پەیامبەرانن -سەلامیان لەسەر بێت- تێك شکاندنی بتەکانیان لا گەورەترین ئامانج بوە لە ژیانی خۆیان، هەوڵیان بۆ داوە، جەنگان کردوە لە پێناوی، بۆ گەیشتن پێی چەندین دەستەیان بڕیوە، وە ڕێگای لەناوچوونیان گرتۆتە بەر، وە لەوانە غازی محمود کوڕی سبکتکین -ڕەحمەتی اللە ی لێبێت- کەوا خەڵك ناویان نا شکێنەری بت لەبەر زۆر شکاندنی بت، وە لەگەورەی ئەو بتانەی کەوا شکاندنی، هەرچەندە ئەوە یەکێکە لە چاکەکانی وەکو سەرخستنی سونەت و لەناوبردنی بیدعە وسوربوون لەسەر یەك ڕیزی موسڵمانان بە بەیعەتدانی بۆ خەلیفەی عەباسی، و گوێڕایەڵایەتی بۆی.

سوڵتان محمود کوڕی سبکتکین لە موحەڕەمی ساڵی 360 کۆچی لەدایك بوە لە شاری غەزنە لە خاکی خۆراسان، دەستی گرت بەسەر حوکم لە دوای مردنی باوکی لە ساڵی 389 کۆچی، پاشان یەکلا بوەوە بۆ جیهادی موشریکەکانی هیند و تێك شکاندنی بتەکانینان، وە ئیسلامی لە وڵاتەکەی بڵاو کردوە.

وە لە ساڵی 396 کۆچی سوڵتان محممود غەزنەوەی ڕۆیشت بۆ قەڵای (کواکیر) کە 600 بتی تێدا بوو، کردیەوە و بتەکانی ناوی سوتاند [بڕوانە: الكامل لابن الأثير]

وە لە ساڵی 398 کۆچی دوبارە غەزنەوی گەڕاوە بۆ غەزوەی هیند، ابن الأثير وتویەتی: «گەیشتە کەناری دەریای هندمند، لەوێ إبرهمن بال کوڕی إندبالبینی بینی لە سوپای هیند، بە پڕی ڕوبارەکە جەنگ ڕویدا خەریك بوو هیند زاڵ بن بەسەر موسڵمانان، پاشان اللە تعالی سەرکەوتنی بۆ ناردن، و زاڵ بوون بەسەریان و ئەوان بەرەو دواوە ڕایان کرد و موسڵمانان بە شمشێر گرتنیانن، یەمینی دەولە و أثر إبرهمن بال ڕۆیشتن، تا گەیشتن بە قەڵای بهیم نغر، کە لەسەر چیایەکی بەرزی هیندە کە کردبویان بە شوێنی هەڵگرتنی بتە گەورەکان...

کاتێك هیندەکان بینیان کەوا چەند زۆرن، و سورن لەسەر شەڕ، وا نزیك دەبنەوە لێیان، ترسان و وازیان هێنا، وە داوای ئەمانیان کرد، و دەرگای قەڵایان بۆ کردنەوە، و قەڵاکە بو بە هی موسڵمانان، یەمینی دەولە سەرکەوت بۆی لەگەڵ پیاو ماقوڵان لە هاوەڵ و جێگا متمانەکانی گەوهەر و خشڵێکی زۆری هەڵگرت کە نەدەژمێردرا، لەگەڵ نەوەد هەزار هەزار درهەم بە ئارەزوی خۆی»، اللە موشریك و تاغوتەکانی سەرشۆڕ کرد، بتەکان شکێنران، وە موسڵمانان ئەوەی کەوا دەکرا بە نەذر بۆ بتەکان و دەبەخشرا بۆی هەموویان بە دەست کەوت گرت، لە زێڕ و گەوهەر.

بەهەمان شێوە سوڵتان غەزنەوەی لە ساڵی 400 کۆچی ڕۆیشت بۆ غەزوەی هیند بۆ شکاندنی بتەکان کە تێیدا بوو، وە لە ساڵی 405 کۆچی سوڵتان ڕۆیشت بۆ غەزوەی (تانیشر) هەروەکو ابن الأثير ناوی ناوە وە ئەمڕۆ پێی دەوترێت (تهانسیر)، ابن الأثير دەڵێت: «کاتێك گەیشتن بە شوێنی مەبەست لە ڕوبارێکی زۆر خێرا، و ناخۆش و ترسێنەر، وە خاوەنی ئەو شارە لە لایەکی ئەو ئاوەوە وەستا، و ڕێگربوو لە پەڕینەوەی، کە سەرباز و فیلی لەگەڵ دابوو، سوڵتان فەرمانی بە ئازاکانی سەربازەکانی کرد کەوا لە ڕوبارەکە بپەڕنەوە، و کافرەکان مەشغوڵ بکەن بە جەنگ بۆ ئەوەی سەربازەکانی تر بتوانن بپەڕنەوە، وایان کرد، و جەنگی هیندەکانیان کرد وایان

لێکردن کەوا ئاگایان لە پاراستنی ڕووبارەکە نەمێنێت، تا هەموو سەربازەکان بەدەستە پەڕینەوە، وە لەهەموو لایەکی ڕووبارەوە شەڕیان لەگەڵ کردن، و هیندەکان ڕایان کرد، و موسڵمانان سەرکەوتن، و هەرچی پارە و فیلیان هەبوو بە دەستکەوت گرتیان».

هەندێك لە شارەزایانی مێژوو باسی پاشایەکی هیند دەکەن کەوا داوای لە سوڵتان کرد کە واز لە بت و پەرستگاکانیان بهێنێت، کە وتی: «دەزانم ئەوە شتێکە کەوا پێی نزیك دەبنەوە لە پەرستراوتان، بەڵام ئایا ئەوە بەس نیە کەوا نزیك بوونەوە بە شکاندنی بت و پەرستگاکانی تربە تایبەتی لە قەڵای نکرکرت؟» وە پەیمانی ماڵێکی زۆری پێدا، سوڵتان ئەوەی ڕەت کردەوە، وتی جەنگمان لە پێناو بەرزکردنەوەی وشەی اللە یە وە بۆ بەدەست هێنانی ڕەزامەندی ئەوە، نەوەك بۆ دونیای براوە، پاشان سوڵتان پەلەی کرد بۆ پەرستگا بۆ شکاندنی بتەکان، تەنها یەك بت نەبێت کە بردی لەگەڵ خۆی بۆ ئەوەی لە شاری خۆی پانی بکاتەوە.

وە لە ساڵی 407 کۆچی لە کۆی فتوحاتەکانی سوڵتان گەیشت بە پەرستگایەك لە قایمترین پەرستگا لە دروست کردن، ابن الأثیر دەڵێت: «وە بتێکی زۆری تێدا بوو، کە پێنجیان لە زێری سور دروست کرابوو و وە نەخشێنراو بوو بە گەوهەر، کە شەش سەد و نەوەد هەزار و سێسەد میسقاڵی زێڕی تێدا بوو، کە نزیکەی 200 بت لە زیو داتاشرابوو، سەرکردە هەمووی برد و ئەوانی تری سوتاند، وە بەڕێکەوت بۆ قنوج... و قەڵاو سەرکردەکانی گرت، کە حەوت بوون لەسەر ڕووباری باسکراو، وە نزیکەی دە هەزار خانوی وەقف کراوی بۆ بتی تێدا بوو، باسی دەکەن کەوا بەماوەی 200 هەزار ساڵ بۆ 300 هەزار ساڵ دروست کراوە، کاتێك فەتحی کرد سەربازەکانی ڕاسپارد بۆ شکاندنیان».

بەڵام گەورەترین فتوحاتی ئەو سوڵتانە لە شکاندنی بتەکان و خاپورکردنی پەرستراوی گەورەی بتپەرستەکان بوو بەناوی (سۆمنات) لە ساڵی 416کۆچی، ابن الأثیر دەڵێت لە باسی: «ئەو بتە لەهەرە بتە گەورەکانی هیند بوو، کە ئەوان حەجیان بۆ دەکرد لە هەموو شەوێك کەوا مانگ دەگیرا، زیاتر لە سەد هەزار مرۆڤ کۆدەبونەوە لێی... کە هەریەکە لەوانە خۆشەویست ترین شت لای هەڵ دەگرت و دەیهێنا، هەرچی سامان و ماڵی باشە دەیاندا بە پاسەوانی ئەو شوێنە، کە نزیکەی زیاتر لە دە هەزار گوند وەقفی بۆ بت تدا بوو تێدا بوو».

سوڵتان ئەو ئەرکەی نەدا بەسەریان تەنها لەبەر تێك شکاندنی بتەکان بەوەی کە لەناوی دابوو لە سامان و زەخیرە، بەڵکو ویستی کەوا لەڕەگەوە بەندایەتی بتەکان هەڵکەنێ بە خاپور کردنی گەورەکەیان لەلای هیندەکان، ابن الأثیر دەڵێت: «سەرکردە هەرکاتێك شوێنێکی فەتح دەکرد وبتێکی دەشکاند هیندەکان دەیانوت: ئەوە سۆمنات لەوە توڕە بوە وە دەیان ووت کەوا ئەگەر لەو بتە ڕازی بوایە ئەوە ئەوانەی کەوا دەیانەوێت خراپە بکەن بەرامبەڕی لەناوی دەبردن، کاتێك ئەو هەواڵە گەیشتە سوڵتان پێداگری کرد بۆ غەزوە کردن و لەناوبردنی ئەو بتە لەبەر ئەوەی هیندەکان ئەگەر ئەوەیان لەدەست چوو، وە بۆچونە درۆ و بانگەشەکانیان بینی کەوا چەند پوچە، دێنە ناو ئیسلام، ئیستیخارەی کرد بە اللە و دەرچوو لە غەزنە لە دەی شەعبانی ئەو ساڵەدا، بە سی هەزار سوارەوە لە سەربازەکانی جگە لە خۆبەخشەکان».

بەڵام ڕێگای گەیشتن بەم بتە قورس و ترسناك بوو لەبەر ئەوەی دەبوایە بە بیابان دا بڕۆیشتبان، بەڵام ئەم هەموو ترسناکیە پێداگری سوڵتانی مۆحیدی کەم نەکردەوە لە وێرانکردنی ئەم بتە، ابن الأثیر دەڵێت: «کاتێك مەفازەی (شارێکە) بری بینی کەوا لەلایەکی دا قەڵایەك هەیە پڕە لە پیاو، وە بیرێکی لێ بوو کەوا نقومیان کردبو بۆ ئەوەی کەوا گەمارۆ نەدرێن، اللە تعالی فەتح کردنی ئاسان کرد بەزوبی بەهۆی ئەو ترسەی کەوا اللە کردیە دڵیانەوە، و قەڵاکەیان ڕادەست کرد، و دانیشتوانی قەڵاکەی کوشت و بتەکانی شکاند، وە ئاویشی دەرهێنا ئەوەندەی کەوا پێویستیان بوو»، بەڕاستی سوڵتان گەیشتە بتی سومنات دوای بازدان و برینی چەندین گەل کە جەنگیان کرد لە دژی وە چەندین قەڵا کەوا گەمارۆی بتەکەیان دابوو، ابن الأثیر دەڵێت: «ڕۆژی پێنج شەممە لە ناوەڕاستی مانگی ذي القعدة گەیشتە جێ قەڵای زۆر پتەوی بینی کە لەسەر کەناری دەریا دروست کرابوو بەشێوەیەك کەوا شەپۆلەکان دەگەیشتن پێی، وە خەڵکەکەی لەسەر شورەکەی سەیری موسڵمانانیان دەکرد، دڵنیابوون لەوەی کەوا پەرستراوەکەیان لەڕەگەوە هەڵیان دەتەکێنێ و لەناویان



شوێنی پەرستگای سۆمنات

دەبات»، بیرکردنەوەی بەندەی بتەکان بەم شێوەیە یە بەڵام چ شتێك ڕێگری لە سەربازانی تەوحید دەکات کەوا جیهاد دەکەن لەڕێی الله بۆ ئەوەی زەوی پاك بکەنەوە لە پیسی و نەگریسی شیرك وخانەوادەکەی.

ابن الأثیر بە درێژی باسی جەنگەکەمان بۆ دەکات و دەڵێت، بتپەرستەکان توشی شۆك بوون کە بینیان کەوا پەرستراوەکەیان ناجوڵێت و هیچ ناکات بەرامبەر ئەوانەی دەیانەوێت کاولی کەن و بیشکێنن، وە ئەوان هیواکانی خۆیان بەو گرێدابوو وە گومانیان وابوو کەوا ئەو بتانەی تر بۆیە لەناو دەبران چونکە ئەو پەرستراوە گەورە (سۆمنات) لێیان توڕە بوە، لەبەر ئەوەی باوەڕیان وابوو کەوا پەرستراوەکانیان لە نێوان خۆیان شەڕ دەکەن، ابن الأثیر دەڵێت: «هیندەکان کە بینیان موسڵمانەکان بەم شێوەیە شەڕ دەکەن و شتی وایان نەبینی بوو، شورەکەیان چۆڵ کرد، و موسڵمانەکان پلیکانەیان دانا، و سەرکەوتن وشەی ئیخلاصیان ڕاگەیاند، و ڕەمزی ئیسلامیان ئاشکرا کرد، لەو کاتەدا جەنگ گەرم بوو، وە کۆمەڵێك لە هیندەکان چون بۆ لای سومنات، ڕومەتەکانیان بۆی کردە چاڵ، و داوای سەرکەوتنیان کرد لێی، شەو داهات، هەریەکە لە سوپای موسڵمانان و هیندەکان جیا بوونەوە، کە بەیانی هات موسڵمانەکان دەست پێشخەریان کرد و شەڕیان لەگەڵ کردن، ژمارەیەکی زۆر لە هیندەکان کوژران و شاریان جێهێشت و چون بۆ لای سۆمنات، لەوێدا جەنگێکی توندیان کرد، گروپ دوای گروپ دەچون و باوەشیان دەکرد بە سۆمنات و دەگریان، و دەپاڕانەوە لێی، پاشان دەردەچون و جەنگیان دەکرد تاوەکو دەکوژران، تاوای لێهات زۆربەیان کوژران و کەمێکیان ماوە، چون بۆ ناو دەریا و سواری دوو بەلەم بوون، بەڵام موسڵمانەکان پێیان گەیشتن و هەندێکیان کوشتن و هەندێکیان خنکان» هەرچی چارەنوسی بتی سۆمناتیشە «سوڵتان شکاندی، و هەندێکی سوتاند، و هەندێکیشی بردەوە بۆ غەزنە، کردی بە پەیژەی مزگەوت»، سوکایەتیەکی کرد بەو بتە بەڵام چ سوکایەتیەك دوای شکاندنی.

موسڵمانەکان لەو غەزوەدا غەنیمەیەکی زۆریان دەست کەوت بە جۆرێك ئەوەی کەوا بەخشیبوویان بۆ ئەم جەنگە الله ڕۆزی پێ کردن ابن الأثیر دەڵێت: «بەهای ئەو شتانەی کە لەماڵەکانیان دابوو مەزەندە دەکرێت بە بیست هەزار هەزار دینار، هەموویان برد، وە ژمارەی کوژراوەکان زیاتر بوو لە پەنجا هەزار کوژراو».

سوڵتان محمود غەزنەوی بەردەوام بوو لە ژیانی جیهادی تاوەکو کۆچی دوایی کرد لە ساڵی 421 کۆچی، کە کار و جیهادەکەی ئاسەواری جێگیربوونی ئیسلامی بۆ چەندین سەدەی درێژ پێوە دیاربوو لە هیند، بەهەمان شێوە شکاندن و کاولکردنی بتی سۆمنات کاریگەریەکی گەورەی هەبوو لەسەر بت پەرستەکان، کارەکانی و پێداگری سوڵتان لە جەنگی موشریکەکان کورت نەبو بۆوە، بەڵکو ئەو شمشێرێکی زاڵ بوو بۆ سەر گەردەنی بیدعەچیەکان و زەندیق و باتینیەکان، بیدعەی قڕ کرد و سونەتی ژیاندەوە و ئەثەر (وتەی هاوەڵان و شوێنکەوتوانی) بەرز کراوە لەسەردەمی خۆی ڕەحمەتی الله ی لێبێت.

سوڵتان محمود غەزنەوی -ڕەحمەتی الله لێبێ- پیشەی شکاندنی بتەکان و خاپورکردنیان بوو، ئەوەمان باس کرد کەوا چی بەوانەکرد لە بەشی یەکەم، وە بەتایبەتی شکاندنی گەورەترین بت لای هندە بت پەرستەکان، ئەویش بتی "سۆمنات" بوو، وە زۆر سور بوو لەسەر یەکریزی موسڵمانان، و جەنگی گروپە گومڕاکان، سوربونەکەی لەسەری وەکو سوربوون و پێداگریەکەی بوو لەسەر شیرك وئەهلەکەی، هەڵوێستی بەناوبانگی هەیە لەو بوارە کەوا مێژوو نوسیویەتیەوە.

لە ساڵی (404 ك) و دوای گەڕانەوەی لە یەکێك لە غەزوەکان، خەلیفەی عەباسی القادر بالله -ڕەحمەتی الله ی لێبێ- دوای لێکرد کەوا ئەوەی لەژێر دەستیەتی ڕادەستی خەلیفەی بکات ابن الأثیر دەڵێت: "کاتێك لە یەکێك لە غەزوەکان دەگەڕاوە بۆ غەزنە قادر بالله داوای لێکرد کەوا بەیعەتی پێبدات لەسەر خۆڕاسان و ئەوەی کەوا لەژێر دەستی دابوو لە مەمالیك ئەویش بۆی نوسی و ڕازی بوو بە بەیعەتەکە"، سوڵتان غەزنەوەی پێویستی بەو بەیعەتە نەبوو بۆ ئەوەی کەوا دەسەڵاتەکەی بەهێز بکات، بەڵام پێداگری ئەو بۆ ئەو بەیعەتە بریتی بوو لە ڕۆیشتن لە ژێر سێبەری پێشەوایەکی قورەیشی کەوا موسڵمانان لەسەری کۆببنەوە.

بەڵکو خەلیفە ڕێزی لێنا و نازناوی نوێی پێدا، ابن الجوزي دەڵێت: "خەلیفە ناردی بەدوای و بۆ ئەوەی کەوا بەیعەت بدات بە خەلیفە و نازناوی یەمینی دەولە و ئەمینی میلەتی پێدا، پاشان نازناوی نظام الدین ناصر الحق ی پێدا" [المنتظم].

بۆ سوڵتان غەزنەوەی نەبوو کەوا لە گوێڕایەڵی خەلیفەیەکی قورەیشی دەرچێت بۆ گوێڕایەڵی کەسێك کەوا بانگەوازی خیلافەت دەکات بە درۆ و بوهتان و خۆی داوەتە پاڵ فاتیمە بەدرۆ، ابن کثیر دەڵێت: "لە تەواوی ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی وتاری بۆ قادر بالله دەدا، لەکاتێکدا فاتمیەکان لە میصر نامەیان بۆ نارد لەگەڵ کیتاب و دیاری بۆ ئەوەی لەبەرژەوەندی ئەوان کار بکات بەڵام ئاگری تێبەردان، پەرتوك و دیاریەکانی سوتاندن"، سوڵتان غەزنەوی یەکێك لە نوینەری فاتمیەکانی نارد بۆ خەلیفەی عەباسی قادر بالله بۆ ئەوەی بزانێت چی لێبکات، ابن الجوزي دەڵێت:أبو العباس ابن تیمیة دەڵێت : "ئەو شتانەیان هێنا کەوا لە میصر بۆیان هێنابوو یەمینی دەولە پەیامێکی نارد کەوا باسی ئەوەی کردبوو کەوا گوێڕایەڵی تەواوی هەیە و پێی واجبە ئەو گوێڕایەڵیە وە پەنا دەگرێت و حاشا دەکات لە هەموو ئەو شتانەی کەوا پێچەوانەی دەوڵەتی عەباسیە، دوای ئەو ڕۆژە جلو بەرگ و دیاریەکانی هێنا بۆ بابی النوبي، چاڵی هەڵکەند و داری خستە ناو چاڵەکە، وە جلەکانی خستە سەر دارەکان و ئاگری تێبەردان"؛ أبو العباس ابن تیمیة دەڵێت: "حاکمی میصر بۆ سوڵتان غەزنەوی نامەیەکی نوسی بوو بانگی دەکرد بۆ لای خۆی ئەویش غەزنەوەی پەیامەکەی لەسەر سەری نێردراوەکەی حاکمی میصر سوتاند، ئەهلی سوننەی سەرخست سەرخستنێك کەوا ئەو پێی ناسرابوو" [منهاج السنة].

وە لەساڵی (396ه)، سوڵتان غەزنەوەی ڕۆیشت بۆ "المولتان" ("پاکستان" ی ئەمڕۆ) بۆ ئەوەی زاڵ بێت بەسەر حاکمەکەی کەوا قرمیطی مولحید بوو ابن الأثیر دەڵێت: "هۆکاری ئەوە ئەوە بوو کەوا أبا الفتوح عەقیدە بۆگەنەکەی گواستەوە، و خۆی پاڵ دا بۆ ئیلحاد، وە بانگی ئەوانەی ژێر دەسەڵاتی دەکرد بۆ هەمان عەقیدە، ئەوانیش وەڵامیان داوە، یەمینی دەولە ئاوای بینی کەوا جیهاد بکات و دایی بەزێنێت لە شوێنی خۆی، بەرێکەوت بۆ لای، لەڕێگا چەندین ڕوباری بینی کەوا کەفی یەکجار زۆربوو، وە زۆر درێژ بوو، وە بەتایبەتی سیحون، کەوا ئەو ڕێگر بوو لێی و نەیدەتوانی تێپەڕبێت لێی، نامەیەکی نارد بۆ اندبال [پاشای هیند] داوای ئەوەی لێکرد کەوا ڕێگەی بدات تێپەر بێت لە شارەکەیەوە بۆ مولتان (پاکستان) بەڵام ئەو وەڵامی نەداوە، بۆیە ئەویش پێش ئەوەی بچیت بۆ مولتان جەنگی لەگەڵ ئەو کرد، وە وتی: کۆدەبینەوە لە نێوان دوو غەزوە، سوڵتان غەزنەوەی بە فەزڵی الله توانی

کەوا زاڵ بێت بەسەر أندباك و بگات بە مولتان (پاکستان).

ابن الأثير دەڵێت: "کاتێك أبو الفتوح بە هەواڵی ئەوەی زانی کەوا غەزنەوەی بەڕێکەوتوە بۆ لای زانی کەوا ناتوانێت ڕای بگرێت، سەروەتەکەی گواستەوە بۆ سرنديب، وە مولتانی بەجێهێشت، یەمینی دەولە پێی گەیشت و دایبەزاند، لەکاتێکدا خەڵکەکەی لەگومڕاییەکی کوێرانە بوون، گەمارۆی دان، توندی کرد لەسەریان، لە جەنگەکەی بەردەوام بوو تا گەیشتە عنوة، وە واجبی کرد لەسەر دانیشتوانەکانی کەوا بیست هەزار درهەم بدەن وەکو سزایەك بۆ بێگوێییان" واتە: لەگەڵ تەوبەکردنیان بیست هەزاریش بدەن.

غەزنەوی زۆر پێداگر بوو لەسەر گوێڕایەڵی خەلیفە قورەیشیەکە و شەڕ کردنی ئەهلی بیدعە و زەندیقەکان، لە ساڵی (408 ك) "يمين الدولة وأمين الملة أبو القاسم محمود کوڕی سبکتکین لەبەر گوێڕایەڵی پێشەوای باوەڕداران، و ڕێبازەکەی کەوا پەیڕەوی دەکرد دەستی کرد بە کوشتنی موعتەزیلە و ڕافیزە و ئیسماعیلی و قەرامیتە و جەهمیەکان وهاوشێوەکانیان، وە لە خاچی دان و بەندی کردن و دوری خستنەوە، وە فەرمانی کرد کەوا لەعەنەتیان لێبکەن لە سەر مینبەرەکان، وە فەرمانی دورخستنەوەی هەموو کۆمەڵەکانی بیدعەی دەرکرد، ئەوەش بوە ڕێبازێك لە ئیسلام" [البداية والنهاية].

وە لە ساڵی (420ك) بەڕێکەوت بۆ الري، کە "مجد الدولة" ی بوەیهی ڕافیزی لێبوو دەسەڵاتەکەی لەرەگەوە دەرهێنا وە سەربازەکانی بەهەمان شێوە، وە ئەو هەواڵەی نارد بە پەیامێك بۆ قادر بالله، ئەوەی کەوا لە پەیامەکە داهاتوە هەروەکو ابن الجوزي باسی دەکات و دەڵێت: "الله ئەو خاکەی پاك کردەوە لە ستەم و بانگەوازی باتینیە کافرەکان و بیدعەچیە تاوان بارەکان، هەواڵی ڕاستی و گەورەیی و پوختکردنەوی تواناکانی غەزنەوی باسکردوە لە غەزوەی ئەهلی کوفر و گومڕایان و قڕکردنی خاکی خۆراسان لە باتینیەکان و تاوان باران کەوا لەشاری الري بوون بەتایبەتی کەوا بەئاشکرا بانگەشەیان بۆ کوفر دەکرد، کەوا تێکەڵاو بوون لەگەڵ موعەزیلە بیدعەچیەکان و ڕافیزەکان کەوا پێچەوانەی ئەهلی سونەن و بە ئاشکرا جنێویان بە هاوەڵان دەدا و عەقیدە کوفریەکەی خۆیان بڵاو دەکردەوە و لە ڕێبازیان ئەوانە ڕێگە پیدراو بوو".

هەروەکو سوڵتان چەند هەڵوێستێکی جوانی هەبوو لەگەڵ ئەشعەریە گومڕاکان، لەوانە ئەوەیە کەوا زەهەبی بۆمان باس دەکات لە "السير"، دەڵێت: "ابن فورك هاتە لای سوڵتان محمود، وتی: جائیز نیە کەوا بڵێی الله لەبەرزی دایە لەبەر ئەوەی ئەو وتەیە ئەوە پێویست دەکات کە بڵێی لەژێرەوەشە، ئەوەی ڕێگەی داوە لە سەرەوە بێت هەر ئەویش ڕێگەی داوە کەوا لەخوارەوە بێت، سوڵتان وتی: من وەسفی الله م نەکردوە بەڵکو خۆی وەسفی خۆی کردوە ناکرێت بڵێی قسەکەی من و پێویست دەکات کەوا بڵێم لەخوارەوەشە بۆیە من دام نەناوە، ابن فورك بێدەنگ بوو".

وە زەهەبی دەڵێت: "أبو الوليد سليمان الباجي کاتێك داوای ابن فورك کەڕامی کرد و ناردی بۆ سوڵتان محمود کوڕی سبکتکین خاوەنی خۆراسان وتی دەڵێن: ئەوە خەڵك کۆدەکاتەوە بۆ کوفرێکی گەورە، و پرسیاری لێبکە بزانە چی دەڵێت بەرامبەر بە محمد کوڕی عبد الله کوڕی عبد المطلب، ئایا پێغەمبەرە ئەمڕۆ یان نا؟ ئەو شتە زۆر گەورە بوو لەسەر محمود، وە وتی: ئەگەر ئەوە ڕاست بێت دەیکوژین! پاشان بانگی کردو پرسیاری لێکرد، لەوەڵامدا وتی پێشتر پێغەمبەر بوو بەڵام ئێستا نا، فەرمانی کرد بە کوشتنی، داوای تکایان لێکرد و وترا: ئەوە پیاوێکی بەتەمەنە، فەرمانی کرد بە کوشتنی لەڕێگای زەهرەوە، زەهریان پێدا".

ابن حزم دەڵێت: "گفتوگۆم کرد لەگەڵ کۆمەڵێکی بیدعەچی کەوا پێیان وابوو محمدی کوڕی عبدالله -صلى الله عليه وسلم- ئەمڕۆ پێغەمبەر نیە ئەوە یەکێکە لە قسەی ئەشعەریەکان، وە سلیمانی کوڕی خلف الباجي پێی ڕاگەیاندم کەوا ئەوە لە پێشەواکانیەتی ئەمڕۆ، وە وتی محمد کوڕی حەسەنی کوڕی فورکی ئەصبەهانی لەسەر ئەو بابەتە سوڵتان محمود کوشتی بە زەهر... و پەنا دەگرم بە الله لەو وتەیە کەوا کوفرێکی ڕۆشنە و گومانی تێدا نیە، قورئانی بەدرۆ خستۆتەوە، کەوا الله دەفەرمووێت: {مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ}، وە بانگی بەدرۆ خستۆتەوە کەوا الله لەسەری کۆمەڵی موسڵمانانی واجب کردوە ڕۆژانە پێنج جار بیڵێین لەشەو و ڕۆژێکدا، وە بانگەوازی تەواوی موسڵمانانی بەدرۆ خستۆتەوە، کەوا کۆکن لەسەر ئەوەی ئەوە بانگەوازی کافرانە و ڕزگاربوون نیە لە ئاگر ئیلا بەوە نەبێت، وە هەموو موسڵمانانی بەردرۆ خستۆتەوە لە هاوەڵان و ئەوانی دوای ئەوان لە هەموو چینێك لە چاك و خراپیان کە هەموویان دەڵێن لا اله الا الله سودی نابێت بێ محمد رسول الله، قسەکانی ئەو مەلعونانە ئەوە پێویست دەکات کەوا بانگ بێژان و نوێژ کەران و بانگەوازکەرانی موسڵمانان بەدرۆ بخرێتەوە کە دەڵێن نابێت بڵێین لا اله الا الله محمد رسول الله بەڵکو دەڵێین محمد پێشتر پێغەمبەر بوە، هەر لەسەر ئەو بابەتە بوو کەوا سوڵتان محمود -ڕەحمەتی الله ی لێبێت- ابن فورك شێخی ئەشعەریەکانی کوشت، الله پاداشتی سوڵتان محمود بداتەوە لەسەر کوشتنی و لەعنەت لە ابن فورك و شوێنکەوتوانی بدات" [الفصل].

سوڵتان غەزنەوەی بێدەنگ نەبوو لە بانگەشەکەرانی گومڕایی و ئەهلی کەلام، ابو عباس ابن تيمية باسی سوڵتان غەزنەوەی دەکات وبیای هەڵدەڵێ، دەڵێت: "لەکاتێکدا کەوا حوکمی سوڵتان محمود لە باشترین فەرمانڕەوایانی مەمالیك بوو لە ڕەگەزی خۆی: ئیسلام و سوننە لەسەردەمی ئەودا بەشکۆ بوو، ئەو غەزوەی موشریکەکانی کرد لە هیند وە دادگەری بڵاو کردەوە کەوا کەس وەکو ئەو بڵاوی نەکردبوەوە، سوننەت لەسەردەمی ئەودا دیاربوو وە بیدعە قڕکرابوو" [الفتاوى].

وە دەڵێت: "لە باشترینی مەمالیکەکان بوو و لەدادگەرترینان بوو، وە لەتوند ترینیان بوو لەسەر ئەهلی بیدعە" [منهاج السنة].

بەرەکەتی بەیعەت بۆ پێشەوای موسڵمانان و جەنگی بیدعەچیەکان و زەندیقەکان: بوە هۆی سەرکەوتن و توانادار کردنیان بەسەر دوژمنان، وە ابن کثير دەڵێت لە ڕوداوی (421ك): "لە ڕەبیعی یەکەمی ئەو ساڵەدا پاشای دادگەر، و گەورەی سەنگەرنشینان، سەنگەرنشینی سەرخەر، سەرخەری موجاهید، يمين الدولة ابو قاسم محمود کوڕی سبکتکین، خاوەنی وڵاتی عەزنە، و فەتحکەری زۆربەی وڵاتەکانی هیند بە هێز و شکۆ، و شکێنەری پەرستاگاکان و بتەکانیان، وە شکێنەری هندەکان و هێزە گەورەکەیان کۆچی دوایی کرد".

ئەوە چەند بەشێکە لە ژیانی سوڵتانی دادگەر، و سەخەری تەوحید و سوننەت، و قڕکەری شیرك و بیدعە، پێداگر لەسەر کۆمەڵی موسڵمانان لەکاتێکدا کەوا جەنگ دەکرا دژی خیلافەت بۆ لاوازکردنی لەلایەن چەندین گروپی بیدعەچی و گومڕا، بەیعەت دانی سوڵتان بە خەلیفە قورەیشیەکە دەورێکی گەورەی هەبوو لە قڕکردنی ئەو گروپانە و گەڕانەوەی ڕێز بۆ خەلیفە قورەیشیەکە.

لە خۆراسان ئەمڕۆ نەوەیەك لە موەحیدان هەیە کەوا الله ئیسلام و ئەهلەکەی سەرەدەخات بەوانە، وە جەنگی شیرك، و قڕکردنی بیدعەیان پێدەکات، وە ئەوان دەست دەگرن بە کۆمەڵی موسڵمانان، داوا لە الله دەکەین کەوا فەتحی سند و هند لەسەر دەستی ئەو نەوەیە بێت، ئەو سەرخەری ئەو کارەیە و بەتوانایە لەسەری، والحمد لله رب العالمين.

له ماڵەکانتان

دانیشن

خانمه گەورەکانی ماڵی پەیامبەرایەتی، خێزانەکانی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- لە دونیا و دوارۆژدا، وە دایکانی بڕواداران -الله لێیان ڕازی بێت- لە موتەقی ترین ئافرەتان و پاکترو داوێن پاك تر و جوان ڕەوشت تر و دنیا نەویست ترن، الله -عز وجل- لە سەرەوەی حەوت چینی ئاسمان، کەوا ئامۆژگاری و ئادابی ڕەبانی و ڕون و ڕاستیان بۆ دێت، کەوا پێویست بە ڕاڤە و تەئویل ناکات بۆ کەسێك کەوا الله بەرچاوڕونی پێدابێت، لەو ئامۆژگاری و ئەدەبانە، ئامۆژگاریەك کەوا بە شێوەی فەرمان هاتوە، ئەویش: {وَقَرْنَ فِي بيُوُتِكُنَّ}، واتە جێنشین بوون و مانەوە لەماڵ، ئەگەر فەرمانکەر الله -تبارك وتعالی- فەرمان بکات بە باوەڕدارەکان لە پیاوان و ئافرەتان خاوەنی هیچ بڕیارێك نابن جگە لەوەی کەوا بڵێن: {سَمِعْناَ وَأطَعْناَ}، گوێمان لێبوو و گوێڕایەڵ بووین، لەبەر چی زۆربەی ئافرەتان ئێستا لەماڵەوە نامێننەوە هەروەکو باشترینی ئافرەتان مانەوە؟ دەبینین کەوا زۆر دەچنە دەرەوە بێ پێویستی؟ ئەوە لاوازی ئاینی جوان پێوە دیارە لەو فەرمانە، وە پابەند نەبوون پێوەی و نەیانتوانیوە ڕوبەڕووببنەوە لەگەڵ تامو چێژی دەرچوون بۆ دونیای سەوز هەروەکو پێیان وایە.

لەوانەیە یەکێك بڵێت فەرمانی مانەوە لەماڵ تایبەتە بە ئافرەتانی پەیامبەر -صلی الله علیه وسلم- پەیوەندی بە ئافرەتانی ترەوە نیە، قورتوبی لە تەفسیرەکەی دا دەڵێت لە ڕاڤەکردنی وتەی الله تعالی {وَقَرْنَ فِي بيُوُتِكُنَّ} دەڵێت:

«مانای ئەم ئایەت فەرمان کردنە بە پەیوەست بون بە ماڵەوە، هەرچەندە ئەم فەرمانە ئاراستەکراوە بۆ ئافرەتانی پەیامبەر -صلی الله علیه وسلم- جگە لەوانیش دەچنە ناو مانای ئەوەوە.

ئەوە ئەگەر دەلیلێکی تایبەت نەبێت بە گشت ئافرەتان، چۆن لەکاتێکدا کەوا شەریعەت پڕە لە پەیوەست بوونی ئافرەت بە ماڵەوەیان، و دورکەوتنەوە لە دەرچوون بۆ دەرەوەی ماڵ مەگەر بۆ پێویستی نەبێت».

وە ابن کثیر ڕەحمەتی الله ی لێبێت دەڵێت: «ئەوانە ئادابێکن کەوا الله فەرمانی کردەوە بە ئافرەتانی پەیامبەر -صلی الله علیه وسلم- وئافرەتانی ئەم نەتەوەش دەگرێتەوە».

بەڵکو ئەگەر ئەوە ئامۆژگاریەك بێت لەلایەن الله وە -عز وجل- بۆ ئافرەتانی پێغەمبەر کەوا باشترین و چاکترینی ئافرەتانن وە ملکەچ ترن لە دڵەوە، وە پارێزگارترن لە حەڕامکراوەکانی الله، چۆن دەکرێت ئەوە تایبەت بێت بەوانەوە؟

ئەوەی کەوا الله ڕێگەی پێدابێت ئەوە حەرامی ناکەین -پەنا بە الله- الله بەرەحمە بە بەندەکانی، کە الله دەرچونی ئافرەتانی حەرام نەکردوە بۆ دەرەوە بە ڕەهایی، بەڵکو مانەوەی لەماڵ ئەصڵە، و دەرچونیش بۆ درەوە بەگوێرەی پێویستdھ ئافرەتەکە ئەندازەی پێویستیەکە دیاری دەکات

دواى مێردى يان باوكى يان سەرپەرشتيكارى وە الله -عز وجل دەفەرمووێت {هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى} واتە: الله زاناترە بە لە الله ترسان.

وە سوننەت پڕە لە بەڵگە لەسەر دەرچوونى ئافرەت، وەكو دەرچونى بۆ فتوا، و دەرچوون بۆ غەزوە لە پێدانى ئاوو و تيماركردنى بريندارەكان، بەهەمان شێوە دەرچوون بۆ سەردانى كردنى هاوڕێكانى، بەڵام ئەم دەرچونە بكات بە پيشە و خوو، ئەوەيە كەوا شەرع ڕێگرى لێدەكات و ناوازەيە بەرامبەر بە ئەصڵەكە كە مانەوەيە لەماڵ.

با خوشكى موسڵمان ورد بێتەوە لە فەرمودەى -صلى الله عليه وسلم- كەوا أبو داود و جگە لە ئەويش گێڕاويەتيانەوە، لە ابن عمر -الله لێيان ڕازى بێت- لە پەيامبەرەوە -صلى الله عليه وسلم- كە فەرموويەتى: (ئافرەتەكانتان لە مزگەوت قەدەغە مەكەن، وە ماڵەكانيان چاكترە بۆيان)، ئەوە مزگەوت و ماڵى الله كەوا خۆشەويست ترين شوێنە لاى الله سبحانە، ئەوەش نوێژە كەوا كۆڵەگەى ئاينە، لەگەڵ ئەوەش الله ئافرەتى پەيوەست نەكردوە بە نوێژى كۆمەڵ كەوا لەسەر پياوانى واجب كردوە، بەڵكو نوێژ كردنى لە ماڵ بەڵكو لە ژورەكەى خۆى چاكترە بۆيان لە دەرچوونيان و ئامادەبوونيان لە نوێژى بە كۆمەڵ لە مزگەوت، ئەوە تەنها لەبەر پاراستن و دروخستنەوەيەتى لە سەرنجى خەڵكى ئەوەندەى كەوا دەتوانێت.

لە ابن مسعودەوە -الله لێى ڕازى بێت- لە پێغەمبەرەوە -صلى الله عليه وسلم- فەرموويەتى: (ئافرەت عەورەتە، ئەگەر دەرچوو، ئەوە خۆى نيشان دەدات بۆ شەيتان وە ئەگەر لە ماڵ بمێنێتەوە نزيكترە لە الله) [ابن خزيمة وابن حبّان گێڕاويەتيانەوە].

با خوشكى موسڵمانى باڵاپۆش وانەزانێت كەوا پەچەكەى (نقاب) دورى دەخاتەوە لەو وتانە، وە وانەزانن كەوا ئافرەت كاتێك عەورەتە كەوا دەرچێت بە سفورى و دانەپۆشراوى، بەڵكو عەورەتە بە دەرچوونى جا هەرچ مەرجێكى تێدا بێت، وە ڕەحمەتى الله لە شوێنكەوتەى (تابعي) بەڕێز سوفيانى ثەورى كە دەڵێت: «هيچ شوێنێك چاكتر نيە بۆ ئافرەت لەماڵەكەى هەرچەندە پيريش بێت!» [الطحاوي: مختصر اختلاف العلماء].

تەنها بە دەرچوونى لە ماڵ دەبێت بە فيتنە لەسەرە خۆى يان بۆ ئەو پياوانە كەوا دەيبينن، بەتايبەتى ئەگەر گفتوگۆى لەگەڵ كردن، لەبەر ئەوە الله تعالى بە خێزانەكانى پێغەمبەر، صلى الله عليه وسلم دەفەرمووێت: {فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ}، (الخضوع) واتە شكاندنەوەى قسە و گ،فتار و نەرمكردنەوەى دەنگ، ئەنجامەكەشى بريتى يە لە: {فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ}، ئەوانەى كەوا دڵيان نەخۆشە چاوى لێدەكەن ئەوە لەسەردەمى ڕەسول الله -صلى الله عليه وسلم- و هاوەڵە بەڕێزەكانى -الله لەهەموويان ڕازى بێت- كە باشترين سەدەن بە ڕەهايى، ئەى چى بەم سەردەمەى خۆمان؟ سەردەمى فيتنە و لەناوچوونە، لە يحيى كوڕى سعيد، «لە عمرة، لە عائشة وە -الله لێى ڕازى بێ- فەرموويەتى: ئەگەر ڕەسول الله -صلى الله عليه وسلم- ببينيبا كەوا چى بەسەر ئەو ئافرەتانە داهاتووە، ئەوە قەدەغەى دەكردن لە دەرچون هەروەكو ئافرەتانى نەوەى ئيسرائيل قەدەغە كران لە دەرچوون، بە عمرەم وت: ئايە قەدەغە كران؟ فەرمووى: بەڵێ» [متفق عليه]؛ سبحان الله! ئەوە ئەوەيە كەوا عائيشەى تێگەيشتوو و فەرمودە گێڕەرەوە پێى گەيشتوە كەوا هەندێك گۆڕانكارى و زيادەڕۆيى كراوە لە لايەن هەندێك ئافرەتى سەردەمى خۆى، ئەى ئەگەر ئەو ڕاستگۆيە (عائيشە) بگەيشتبا بەم سەردەمەى ئێمە، ئەى ئەگەر پەيامبەرەكەمان ئەوانيان ببينابايە لەوەى كەوا ئافرەتانى ئەمڕۆى تێدايە، مەگەر الله يەكێكى پاراستبێت؟! و گونجاندنى هەندێك لەوانەى كەوا نزيكن لە سنورى گومانەكان كەوا با ئەم فەرموودەى دايكى باوەڕداران لەنێوان هەردوو چاويان دابنێن كەوا ئەوانە ڕۆژانە توشى فيتنە دەبن لە هەندێك لە ئەحكامەكانى ئافرەت، تاواى لێهاتوە كەوا ئافرەت دەچێتە دەرەوە بێ هيچ زابيتێك، ئەگەر بيەوێت لە ڕۆژێكدا چەند جار بچێتە درەوە بۆى هەيە و دەچێت، هەرچەندە لە عيدەى وەفاتكردنى مێردەكەى بێت كێشە نيە لە دەرچوونى لەماڵ بێ پێويستى و بەرژەوەندى، والله المستعان.

بەڕاستى پرسيار كرا لە پێشەوا أحمد -ڕەحمەتى الله ى لێبێ- سەبارەت بە دەرچوونى ئافرەت بۆ دو جەژنەكە «وتى پێم باش نيە»، وە ابن المبارك، ڕەحمەتى الله ى لێبێت «دەڵێت: پێم باش نيە كەوا ئافرەت دەرچن لە دوو جەژنەكە[الترمذي: السنن]»، وە أبو حنيفة دەڵێت: «ئافرەتان ڕێگەيان پێدراوە دەرچن بۆ جەژن، بەڵام ئەمڕۆ من پێم باش نيە». [ابن عبد البر: التمهيد].

ئەگەر ئەو فەقيهە بەڕێزانە دەرچونى ئافرەتيان پێ باش نەبێت بۆ چونيان بۆ ئەو شەعيرە گەورەى ئيسلام لەبەر دورخستنەوەى خراپە ئەوەيان بەباش زانيبێت، ئەى چى بە دەرچوونى بەردەوامى تاواى لێهاتوە دەچێت و دێت؟ وە لە خۆشيەكانى ئەم ئايەتە: {حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ}، الله تعالى لەبەهەشت باسى حۆريەكان دەكات بە (مقصور)، القرطبي دەڵێت: {مَقْصُورَاتٌ} بەند كراو و داپۆشراون، {فِي الْخِيَامِ} واتە ناسوڕێنەوە لە ڕێگاكان و زۆر هات و چۆ ناكەن، ابن عباس دەڵێت: ئەوە بەهەشتە كەوا ڕێك و پێكە و كەس توشى فيتنە و بێ هەڵخزان و گومرايى نابێت، لەگەڵ ئەوەشدا حۆريەكان بەند دەكرێن و تايبەت دەكرێن بە پياوەكانيانەوە، جگە لەوان كەسى تر نايانبينێت.

پاشان با پياوەكان ئەوە بزانن كەوا خێزانەكانيان لە ژێر دەستى ئەوان دان و پرسيارى ئەوانيان لێدەكرێت، با مێرد ڕێگە بە ژنەكەى نەدات بچێت بۆ لاى كەسى نامۆ (نامەحرەم) پێويستە كەوا ڕێگرى لێبكات ئەگەر زۆر دەرچوو، الله لە عومەر ڕازى بێت خەرێك بوو كەوا خێزانەكەى قەدەغە بكات لە دەرچوون بۆ مزگەوت لەبەر غيرەتى ئەگەر بێتو فەرموودەى پەيامبەر -صلى الله عليه وسلم- نەبوايە كەوا فەرمان بە قەدەغە نەكردنيان دەكات لە مزگەوت؛ لە ابن عمر -الله لێيان ڕازى بێت- فەرموويەتى: «يەكێك لە خێزانەكانى عومەر لە نوێژى بەيانى و عيشاء دا دەچوو بۆ مزگەوت بۆ نوێژى بەكۆمەڵ، پێى وترا: لەبەر چى دەردەچى كە دەزانى عومەر پێى ناخۆشە دەرچى و غيرەت لێ دەكات؟ خێزانەكەى وتى: چ ڕێگرى لە عومەر دەكات كەوا پێم نەڵێ مەڕۆ بۆ مزگەوت؟ وتيان: فەرموودەى پێغەمبەر-صلى الله عليه وسلم- ڕێگرى لێدەكات كە دەفەرمووێت: (ئافرەتان لە مزگەوتى الله قەدەغە مەكەن)» [بوخارى گێڕاويەتيەوە].

سەردانى كردنى ئافرەتانى موسڵمان لە نێوان خۆيان كێشە نيە، وە كێشە نيە سەردانى خزمەكانى بكات، كێشە نيە بچێت بۆ بازاڕ بەڵام بێ زيادەڕەوى، با دەرچوون شتێكى لەناكاو بێت (طارئ) و بنەڕەتيش(الأصل) مانەوە بێت لەماڵەوە، ئافرەت لە ماڵەكەى نزيك ترە لە پەرستراوى، وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

چالاکیە

سەربازی و ئەمنیەکان

لەگەڵ بەردەوام بوونی جەنگەکانی دەوڵەتی ئیسلامی لەگەڵ کافرەکان، چەند سەرنجێك دەخەینە سەر هەندێك لە چالاکیەکانی کۆتایی کەوا موجاهیدەکان جێبەجێیان کردو سەرکەوتوو بوون لە فراوانکردنی دەسەڵاتی خیلافەت و ترسان و تیاچون و زەلیل بوونی دووژمنانی الله، وە ئەو چالاکیانە کەمێکە لەوچالاکیە زۆرانەی کەوا دەوڵەتی ئیسلامی جێبەجێی کردوە لە بەرە جیاوازەکانی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا لەمیانەی ئەو چەند هەفتەیەی ڕابردوو.

ویلایەتی بەرەکە:

لە دووی مانگی موحەڕڕەم، برامان أبو البراء الأنصاري -الله لێی وەرگرتبێت- توانی دزە بکات بۆ ناو کۆمەڵێکی گەورە لە مورتەددانی پەکەکە لە دەوروبەری شاری بەرەکە، کەوا سەری سوڕماندن بە چەکی سوك زیانێکی باشی لێدان و دوای تەواو بوونی زەخیرەکە خۆی گەیاندە ناوەڕاستیان و چاکەت بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە لەناو گردبونەوەکەیان، ئەنجامی ئەو کردارە بریتی بوو لە تیاچوونی 40 مورتەدد و برینداربوونی نزیکەی 100 بریندار کە لەنێوانیاندا سەرکردە و بەرپرس هەبوون.

ویلایەتی بەغداد:

لە دووی مانگی موحەڕڕەم، دوو سوار چاك لە سوارچاکەکانی شەهادەت خوازی بە دوو کردەی شەهادەت خوازی بە دوو چاکەتی بۆمب ڕێژکراو ڕافیزە موشریکەکانیان بە ئامانج گرت، کاتێك برامان أبو أسامة العراقي - الله لێی وەرگرتبێت -لە ناوەڕاستی کەژاوەیەکی تازیە باری لە گەڕەکی العامل لە باشوری ڕۆژئاوای بەغداد تەقاندیەوە پێیان، هەروەکو برامان ابو طلحة العراقي -الله لێی وەرگرتبێت- لە کەژاوەیەکی تری تازیە باری تەقاندیەوە لە ناوچەی "المشتل" لە ڕۆژهەڵاتی بەغداد، ئاماری ئەو دوو کردە پیرۆزە بریتی بوو لە 100 کوژراو و بریندار.

وە لەهەشتی مانگی موحەڕڕەم، برای شەهادەت خواز أبو البراء العراقي -الله لێی وەرگرتبێت- توانی بەچاکەت بۆمب ڕێژکراوەکەیەوە بچێتە ناو کەژاوەیەکی تازیەباری ڕافیزەی موشریك لەناوچەی "بغداد الجديدة" و لەناوەڕاستیان بیتەقێنێتەوە، الله توانادارى کرد بۆ کوشتنی زیاتر لە 30 کوژراو و برینداربوونی زیاتر لە 40ی تر.

وە لە چواردەی مانگی موحەڕڕەم، برای شەهادەت خواز أبو فهد العراقي -الله لێی وەرگرتبێت- توانی ئینغیماس بکات بۆ ناو گردبونەوەیەکی ڕافیزەی موشریك لە یەکێك لە کەژاوە شیرکیەکانیان لە شاری "الشعب" باکوری ڕۆژهەڵاتی بەغداد و

جەزائیر:

لە حەوتی مانگی موحەڕڕەم، توانرا بۆمبێکی چێندرا لەلایەن دەوڵەتی ئیسلامی بتەقێتەوە بەسەر کاروانێکی سوپای جەزائیری مورتەدد لە نزیك شاری "تمالوس" لە"سکیکدة" باکوری ڕۆژهەڵاتی جەزائیر.

وە لە بیست و هەشتی مانگی موحەڕڕەم، سەربازانی خیلافەت هەڵسان بە ئیغتیال کردنی عمیدێك لە پۆلیسی جەزائیری مورتەدد و دەست گرتن بەسەر چەکەکەی لە شاری "قسنطينة".

ویلایەتی خۆڕاسان:

لە یانزەی مانگی موحەڕڕەم، برای شەهادەت خواز عليّ جان -الله لێی وەرگرتبێت- بە چاکەتی بۆمب ڕێژکراو و چەکی ڕەشاش و نارنجۆکی دەستی بەرەو گردبونەوەی ڕافیزەی موشریك بەڕێکەوت لە ناوچەی "کارتە سخي زیارت" لە شاری کابوڵ، ئەوەش لە میانەی جێبەجێکردنی عیبادەتە شیرکیەکەیان، زۆری لێکوشتن و برینداری کردن تا زەخیرەکەی کۆتایی هات، و چاکەتە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە لەناوەڕاستیان و دروێنەی زیاتر لە 14 لەناوچوو و نزیکەی 40ی بریندار کرد -بەفەزڵی الله- وە لەکاتی گەیشتنی هەواڵگری ئەفغانی مورتەدد بۆ پارێزگاری لە مەزارگا شیرکیەکە، و دوای نزیکەی 30 خولەك لەسەر هێرشی یەکەم ، برای شەهادەت خواز ثاقب الخراسانيّ -الله لێی وەرگرتبێت- توانی بگاتە کۆمەڵەی مورتەددان، مەخزەنەکەی کردەوە و گولە بارانی کردن، وە چەندین نارنجۆکی دەستی خستە ناویان پاشان چاکەتە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە لەسەریان، لەسەر دەستی نزیکەی 70 مورتەددی کوشت و بریندار کرد.

وە لە بیست و چواری مانگی موحەڕڕەم، 3 ئینغیماسی لە سەربازانی خیلافەت کە هەریەکە لە طلّحة الخرساني، وعمر الخرساني، وعبيدة الخرساني -الله لێیانی وەرگرتبێت- هێرشیان کردە سەر ناوەندی ڕاهێنانی پۆلیسی پاکستانی مورتەدد لە



شوێنەواری چالاکیەکەی سەر ڕافیزە لە شاری شەعب

چاکەتە بۆمب ڕێژکراوەکەیان پێدا بتەقێنێتەوە، و ئاماری ئەو کردە پیرۆزە بریتی بوو لە 100 کوژراو و بریندار.

ئیدلیب:

لە پێنجی مانگی موحەڕڕەم، برای شەهادەت خواز أبو قدامة الشامي -الله لێی وەرگرتبێت- چوو بۆ ناوەڕاستی گردبوونەوەیەکی گەورە لە صەحەواتی فەحسکراوی ئەمریکا کاتێك دەیانویست لە پەرگەی ئەتمەوە بێن بۆ جەنگی دەوڵەتی ئیسلامی، الله بۆیان هات لە شوێنێك کەوا حیسابیان بۆ نەکردبوو، سەیارە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە لەناوەڕاستیان، 35 مورتەددی لێکوشتن و نزیکەی 45ی تریشی بریندار کرد ، کە لەنێوانیان سەری کوفر هەبوو لە سەرکردایەتی ئەحرار شام مورتەدد "هشام خليفة"، و مورتەدد "خالد السيّد" سەرۆکی ئەنجومەنی دادگای بەرز، و دادوەر بە جگە لەوەی الله دایبەزاندوە مورتەدد "محمد الفَرَج" جێگری گشتی ئەنجومەنی دادگایی.



برینداربوونی مورتەددێك لە چالاکیەکەی کویتە

ناوچەی "سریاب رود" لە شاری "کویتە" ڕۆژئاوای پاکستان، ئیغیماسیەکان پێکدادانیان کرد لەگەڵ مورتەددەکان بۆ ماوەی 4 کاتژمێر و چەکی ڕەشاش و نارنجۆکی دەستیان تێیدا بەکارهێنا و پاشان چاکەتە بۆمب ڕێژکراوەکانیان تەقاندەوە بەسەریان، و ئەو هێرشە بوە هۆی کوژرانی 60 مورتەددی پۆلیسی پاکستانی و نزیکەی 120ی تر.

ئەڵمانیا:

وە لە پانزەی مانگی موحەڕڕەم، سەربازێك لە سەربازەکانی خیلافەت بە چەقۆ لە دوو کافری جەنگاوەری دا لە شاری هامبۆرگ وەکو وەڵامدانەوەیەك بۆ بانگەوازی خیلافەت بەکردنە ئامانجی هاوڵاتیانی وڵاتە خاچ پەرستەکان.

ویلایەتی کەرکوك:

وە لە بیستی مانگی موحەڕڕەم، سەربازانی خیلافەت هەڵیان کوتایە سەر شاری کەرکوك، و دەستیان گرت بەسەر دە گەڕەك تیایدا، دوای کردەیەکی ئەمنی توانرا کەوا دزە بکرێت بۆ ناو شار لە چەندین لاوە، و سەربازانی خیلافەت هێرشیان کردە سەر بارەگا حکومیەکان و دەستیان گرت بەسەر چەند ژمارەیەکیان ، وە دەستیان گرت بەسەر گەڕەکەکانی "واحد حزيران"، و "دومیز"، و "العروبة"، و "النّصر"، و "المجيديّة"، و "الواسطيّ"، و "التّسعين"، و "العدالة"، و "الممدودة"، و "غرناطة"، لە ناوەڕاستی حاڵەتی داڕمان لە ڕێزەکانی مورتەددانی پێشمەرگە و حەشد و هێزە ئەمنیەکان کەوا زیاتر لە 360 یان لێکوژرا و ژمارەیەکیان لێ بەدیل گیرا ، کە لەنێوانیان ئەفسەرێکی ئاسایش هەبوو بە پلەی موقەددەم، سەرچاوەیەك باسی هەڵاتنی ئەفسەرە پێشمەرگەکانی کرد لەگەڵ خێزانەکانیان بۆ دەرەوەی شاری کەرکوك، وە لەهەمان کاتدا سەربازانی خیلافەت هێرشێکی شەهادەت خوازیان جێبەجێکرد بە سەیارەیەکی بۆمب ڕێژکراو لەسەر هێزە ئەمنیەکان لە نزیك باڵەخانەی پارێزگا، هەروەکو سەربازانی خیلافەت لەو هێرشە دادەستیان گرت بەسەر ئامێری سەربازی و ڕێژەیەکی زۆر لە چەك و زەخیرە، هەروەکو ژمارەیەکی تر لە زرێپۆش و ئامێرەکانیان تێك شکاند، وە لەگەڵ ئەو هەڵکوتانەی سەر شاری کەرکوك سەربازانی خیلافەت هێرشێکیان کردە سەر قەزای "الدّبس" لە باکوری کەرکوك، کردەیەکی شەهادەت خوازی لە کاروانێکی یارمەتی دەری مورتەددانی پێشمەرگەی دا، هەروەکو ڕێگای یارمەتی نێوان قەزای دبس و کەرکوکیان بڕی، و هێرشیان کرد بۆسەر ناوچەکانی "البو حمدان"، و "مکتب خالد"، و "داقوق"، و "الرّشاد"، و "ساردك"، و "الكبّة"، و "بشیر"، تا باشور، و باشوری ڕۆژئاوای کەرکوك، و لەناوچەی "کراو" بۆ باکوری ڕۆژهەڵاتی "الحويجة"، ئەو چاڵاکیە بریتی بوو لە بەشێك لەو لێدانانەی مورتەددان و پارچەکردنی هەڵمەتەکەیان بۆ سەر ویلایەتی نەینەوا، موجاهیدان گەڕانەوە لە کەرکوك دوای جێبەجێکردنی کارەکەیان، والحمد لله رب العالمين.

ویلایەتی ئەنبار:

لە بیست و دووی مانگی موحەڕڕەم، سەربازانی خیلافەت هێرشێکی بەر فراوانیان کردە سەر شاری ڕوتبە لە پێنج لاوە لەنزیك سنوری دەستکردی لەگەڵ ئوردن لە ڕۆژئاوای ئەنبار، و توانیان کەوا لەو میانەدا دەست بگرن بەسەرە زۆربەی شارەکە لەماوەی چەند کاتژمێرێك، ولله الحمد، کردەکە دەستی پێکرد بە هێرشی ئینغیماسی بۆ سەر پێگەکانی سوپای ڕافیزی و مۆڵگەکانیان لەناو شار و دەوروبەری، وە ڕێگای یارمەتی "الكيلو 160" داخست، پاشان هەڵیان کوتایە سەر مۆڵگەکانی دەوروبەری شار، و دەستیان گرت بەسەر هەموویان ، پێشڕەویەکەیان بەردەوام بوو بەرەو شارەکە ، وە چون بۆ ناو گەڕەکەکانی، و هێرشیان کرد بۆسەر سوپای ڕافیزی و ناوەندەکانی، پاشان دەستیان گرت بەسەر تەواوی شارەکە جگە لە گەڕەکی "الكرابلة"، وە "الكرابلة" کردەیەکی شەهادەت خوازی بەخۆیەوە بینی بۆ سەر یەکێك لە مۆڵگەکانی کەوا هەڵاتوان خۆیان تێدا حەشار دابوو، هەروەکو کردەیەکی شەهادەت خوازی یەکێك لە مۆڵگەکانی سوپای ڕافیزی بە ئامانج گرت، لەمیانەی کردەی هەڵکوتانە سەرەکە، وە ئەو کردارە بوە هۆی کوژرانی زیاتر لە 70 لە سوپای ڕافیزی، هەروەکو ژمارەیەکی زۆر لە ئامێرەکانیان تێك شکێنران -بەفەزڵی اللە- ئەو کردارەش دوای دوو ڕۆژ هات لە دزەکردنی سەربازانی خیلافەت بۆ شاری کەرکوك، ئەو چاڵاکیە بریتی بوو لە بەشێك لەو لێدانانەی مورتەددان و پارچەکردنی هەڵمەتەکەیان بۆ سەر ویلایەتی نەینەوا، موجاهیدان گەڕانەوە دوای جێبەجێکردنی کارەکانیان، والحمد لله.

ڕوسیا:

لە بیست و دووی مانگی موحەڕڕەم، دوو سەرباز لە سەربازەکانی خیلافەت جنديّان من جنود الخلافة -اللە لێیانی وەرگرتبێت- کردەیەکیان جێبەجێکرد بۆ سەر بنکەی سەربازی لە شاری "نِيجنِي نَوفغَورَود"، و هێرشیان کردە سەر خاچ پەرستەکان بە چەکی سوك و نارنجۆکی دەستی پێش شەهیدبوونی هەردوو براکە دوای ئەوەی کەوا تۆڵەی ئەو موسڵمانانەیان کردەوە کەوا کوژران لە قەوقاز و عێراق و شام لەسەر دەستی ڕوسە خاچ پەرستەکان و دۆستەکانیان لە ڕافیزە و نوصەیریەکان.

صۆماڵ:

لە بیست و پێنجی مانگی موحەڕڕەم، سەربازانی خیلافەت هێرشیان کردە سەر بنکەی پۆلیسی صۆماڵی مورتەدد لە شاری "بوصاصو" لە ڕۆژهەڵاتی صۆماڵ و لەشاری "یاخشید" لە باکوری مەقدیشۆ، توانیان بە فەزڵی اللە دەست بگرن بەسەر "قندلا" لە نزیك شاری "بَوصاصَو".

وە لە بیست و حەوتی مانگی موحەڕڕەم، سەربازانی خیلافەت توانیان کەوا زرێپۆشێکی کافرانی یەکیەتی ئەفریقیا تێك بشکێنن دوای بە ئامانج گرتنی بە بۆمبێکی چێنراو لە ناوچەی "عیلاشا" لە نزیك مەقدیشۆ، هەروەکو دوو هێرشیان جێبەجێ کرد بە نارنجۆکی دەستی کەوا ئەوەی یەکەم بارەگایەکی حکومی لە ناوچەی "عیلاشا" بە ئامانج گرت و ئەوەی دووەمیش بنکەی پۆلیسی شاری "بَوصاصَو" بە ئامانج گرت لە ڕۆژ هەڵاتی صۆماڵ.

کینیا:

لە بیست و شەشی مانگی موحەڕڕەم، سەربازێکی خیلافەت -اللە لێی وەرگرتبێت- بەچەقۆ لە پاسەوانێکی باڵوێزخانەی ئەمریکای دا لە شاری نیروبي وەکو وەڵامدانەوەیەکی خیلافەت بۆ بە ئامانج گرتنی هاوڵاتیانی وڵاتە خاچ پەرستەکان.

فەزڵی جیهاد

هیچ کردارێك ناگات بە جیهاد

لە ئەبو هورەیرەوە رضي الله عنه «پیاوێك هاتە لای ڕەسول اللە ﷺ و وتی: کردارێکم نیشان بدە وەکو جیهاد بێت؟ فەرمووی (نایدۆزمەوە)؛ فەرمووی: (دەتوانی ئەگەر موجاهید دەرچوو بۆ جیهاد بچیتە مزگەوت شەو نوێژ بکەی بەردەوام و بەڕۆژوو بیت و نەیشکێنی؟) ووتی: کێ دەتوانێ ئەوە بکات؟» .[بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە].

جیهاد لوتکەی ئیسلامە

لە مەعازی کوڕی جەبەلەوە رضي الله عنه ڕەسول اللە ﷺ فەرمووی: (هەواڵت پێبدەم بە سەری هەموو فەرمانێك، و کۆڵەگەکەی، و لوتکەکەی؟) وتم «بەڵێ ئەی ڕەسول اللە» فەرمووی: (سەری فەرمان ئیسلامە، کۆڵەگەکەی نوێژە، و لوتکەکەی جیهادە). [ترمزی گێڕاویەتەوە].

جیهاد لە باوەڕەوەیە

لە ئەبو هورەیرەوە رضي الله عنه ڕەسول اللە ﷺ فەرمووی: (اللە لەسەر خۆی پێویست کردوە کەوا ئەوەی دەردەچێت لە پێناوی، دەرچوونەکەی تەنها لەبەر باوەڕهێنان بە اللە و بەڕاست دانانی پەیامبەرەکانیەتی، کەوا بیان گەڕێنێتەوە بە پاداشت و غەنیمە، یان دەیانخاتە بەهەشت). [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە].

سەد پلە لە بەهەشت

لە ئەبو هورەیرەوە رضي الله عنه ڕەسول اللە ﷺ فەرمووی: (لە بەهەشت سەد پلە هەیە، اللە بۆ موجاهیدانی داناوە لە ڕێگاکەی، نێوانی هەر پلەیەك وەکو نێوانی ئاسمان و زەوی وایە). [بوخاری گێڕاویەتەوە].

(اللە فەزڵی موجاهیدانی داوە بە پاداشتێکی گەورە بەسەر دانیشتوان)

[النساء: 95]

موجاهید لە باشترینی خەڵکە

لە ئەبو سەعیدی خودریەوە رضي الله عنه پیاوێك هات بۆ لای ڕەسول اللە ﷺ : «وتی کێ باشترینی خەڵکە؟»فەرمووی: (پیاوێك جیهاد بکات لە ڕێی اللە بە ماڵ و بەگیانی) .[بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە].

جیهاد پارێزەرە لە ئاگر

لە ابي عبس رضي الله عنه ڕەسول اللە ﷺ فەرموویەتی: (هەرکەسێك پێیەکانی خۆڵاوی بوون لە ڕێی اللە ئەوە اللە ئاگریان لەسەر حەڕام دەکات) .[بوخاری گێڕاویەتەوە].



النبأ

إنفوغرافيك النبأ - محرم 1438 هـ

دروێنەی عێراق

گرنگترین ئەنجامەکانی کردە سەربازیەکان لە ساڵی ١٤٣٧ کـ

کوژران و بریندار بوونی زیاتر لە

18,000

لە ڕافیزە و پێشمەرگە و کلکەکانیان

تێك شکاندنی زیاتر لە

2,200

ئامێر

کردەی
شەهادەت خوازی

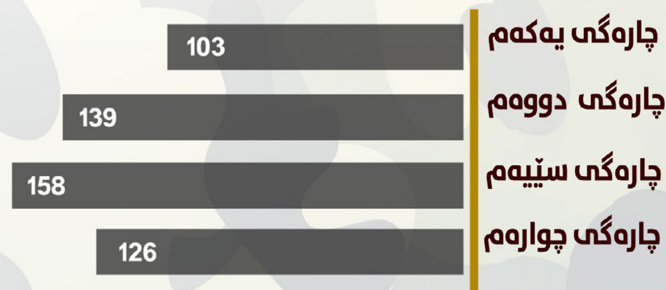
526

جێبەجێکرا

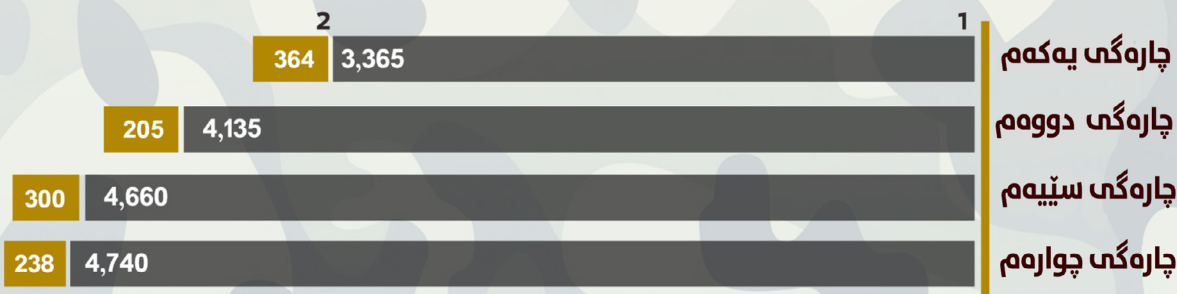
ئامێرە تێك شکاوەکان



کردەی شەهادەت خوازی



کوژراو



1 ڕافیزە و صەحەوات

2 پێشمەرگە و پەکەکە



پرسیار کرا لە ڕەسول اللە صلی اللە علیە وسلم: کامە شار یەکەم جار فەتح دەکرێت قوستەنتینیە یان ڕۆمیە ڕەسول اللە صلی اللە علیە وسلم فەرمووی: (شاری هیرقەل یەکەمجار فەتح دەکرێت)، واتە: قوستەنتینیە [ئەحمەد و دارەمی گێڕاویانەتەوە لە عبداللە کوڕی عەمڕ].